

Circuit de les Terres de l'Ebre per a l'abordatge de la violència masclista

PROTOCOL PER L'ABORDATGE DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA A LES TERRES DE L'EBRE

Font Institut per al Desenvolupament de les Comarques de l'Ebre IDECE

Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

ÍNDEX

1. Presentació.....	5
2. Introducció.....	7
3. Contextualització en el territori.....	9
4. Marc Conceptual.....	15
5. Marc Normatiu.....	19
6. Documents de Referència.....	25
7. Circuit de les Terres de l'Ebre.....	29
8. Objectius del Protocol.....	35
9. Models d'Intervenció.....	37
10. Àmbits d'Intervenció de la violència.....	47
11. Fitxes dels Serveis.....	57
12. Annex 1: Estàndards de Serveis.....	111
13. Annex 2: Dades dels Serveis.....	119
14. Annex 3: Glossari.....	123
15. Annex 4: Signatures.....	125

1. PRESENTACIÓ

Protocol per l'abordatge de la violència masclista a les Terres de l'Ebre

La violència contra les dones és estructural, transversal i global, i per això totes les dones hi estan exposades al llarg del seu cicle vital. D'altra banda, les violències masclistes tenen lloc en tots els àmbits de la vida de les dones: parella, familiar, laboral i sociocomunitari, ja sigui en l'espai privat o en l'espai públic. És per això, que les violències masclistes són una manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder, que vulnera els drets més fonamentals de totes les dones. La Llei del dret de les dones a eradicar la violència masclista, parteix de la premissa que els drets de les dones són drets humans, i que la violència masclista és una greu vulneració d'aquests drets humans i un impediment perquè les dones puguin assolir la plena ciutadania, l'autonomia i la llibertat.

El compromís de Govern de la Generalitat de Catalunya en la lluita contra la violència masclista es va concretar en l'aprovació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a eradicar la violència masclista. Aquesta llei, pionera a l'Estat

espanyol, garanteix l'abordatge integral per part de tots els agents implicats en la prevenció, la detecció, l'atenció i la recuperació de les dones.

En aquest sentit, aquest protocol neix amb la voluntat d'esdevenir una eina pràctica que faciliti el treball de les persones professionals de les Terres de l'Ebre que intervenen en l'àmbit de les violències masclistes. A més a més, amb aquest protocol també es vol establir una xarxa efectiva d'abordatge, que vetlli per un model integral que garanteixi una resposta institucional, i que a la vegada contribueixi a crear una cultura compartida d'abordatge de les violències masclistes, que ens permeti avançar en les estratègies de coordinació professional.

Finalment, voldria destacar la implicació de totes les persones que han participat en l'elaboració d'aquest protocol, amb el convenciment que contribuirà a avançar en la garantia del dret bàsic de les dones a viure una vida lliure de violències.

Laura Martínez Portell
Presidenta de l'Institut Català de les Dones

2. INTRODUCCIÓ

A partir de l'aprovació, per part del Parlament de Catalunya de la Llei 5/2008, de 24 d'abril, pel dret de les dones a erradicar la violència masclista es dóna pes legal per a tot un seguit d'actuacions que ja vénen desenvolupant-se a Catalunya des de fa temps amb l'objectiu d'erradicar aquesta violència. A la vegada s'assenten les bases per fer noves actuacions, que han de transformar i millorar les situacions de les dones que viuen aquesta problemàtica.

En el desenvolupament d'aquesta Llei es situa el treball realitzat des de l'Institut Català de les Dones amb la col·laboració dels diferents departaments de la Generalitat de Catalunya per elaborar i consensuar un protocol marc per a l'abordatge de la violència masclista.

A partir d'aquest protocol marc es fa un desplegament per tots els territoris de Catalunya per poder procedir a que aquesta eina sigui efectiva i adaptada a la realitat pròpia de cadascun d'ells.

És per això que el 12 de febrer de 2009 es reuneix la Mesa Institucional de les Terres de l'Ebre a la Delegació del Govern per signar el compromís polític de la redacció i execució del protocol per a l'abordatge de la violència masclista de les terres de l'Ebre. Es dóna així, el suport institucional ebrenc, per poder tirar endavant aquest projecte que no només ha de col·laborar en el camí cap a l'erradicació de la violència masclista, sinó

que ha de donar resposta social i institucional satisfactòria a les dones afectades tot evitant la victimització secundària d'aquestes, així com establir una xarxa a les terres de l'Ebre que vetlli per un model integral.

El 6 de maig del mateix any, es reuneix per primera vegada la Comissió tècnica formada per tècnics i tècniques de tots els departaments territorials de la Generalitat de Catalunya de l'administració local d'entitats del territori amb el recolzament i coordinació de l'Institut Català de les Dones a les Terres de l'Ebre.

El 23 de novembre de 2010, gràcies a l'esforç de la Comissió tècnica i dels Equips Comarcals, el protocol per a l'abordatge de la violència masclista a les terres de l'Ebre es va redactar i consensuar per poder presentar-lo i ser una eina de treball imprescindible per una actuació responsable i efectiva.

Durant els anys 2011 i 2012 es va recollir i afegir esmenes al protocol pels diferents departaments i/o organismes implicats.

Finalment el 29 de maig del 2012 es va reunir la Mesa Institucional per signar el Protocol per a l'abordatge de la violència masclista a les Terres de l'Ebre.

El 2 d'octubre de 2019 s'acorda per la Comissió tècnica fer la revisió del Protocol i el 23 de gener de 2020 es reuneix la Mesa Institucional per signar el protocol un cop revisat i consensuat.

3. CONTEXTUALITZACIÓ EN EL TERRITORI

3.1 Breu descripció del territori: Mapa físic i població

Les Terres de l'Ebre situades al sud i a la part més meridional de Catalunya ocupen una extensió de 3.261,9 Km² que representen un 10,2% de la superfície total de Catalunya amb una població total de 53,9 hab/km², limiten al nord amb les comarques del Segrià, Garrigues, Priorat i el Baix Camp, a l'est amb la mediterrània, al sud amb el País Valencià, i a l'oest amb l'Aragó. El riu Ebre banya tot el territori i serveix de nexa d'unió amb les quatre comarques que l'integren.

L'evolució de la població (en els últims 10 anys) des de l'any 2009 fins al 2019 ha tingut una tendència a la baixa, s'ha passat de 190.860 habitants a 178.398 dels quals 88.674 són dones

i 89.724 són homes. La població estrangera es situa al voltant del 7%.

Els municipis més poblats es concentren en dues zones diferenciades: la zona del litoral, que s'endinsa tot resseguint el riu fins arribar a Tortosa, i el conjunt format per Móra La Nova, Móra d'Ebre i Flix.

D'altra banda, les comarques del Baix Ebre i Montsià es caracteritzen per tenir la meitat dels municipis amb més nucli de població, pel fet de passar l'agricultura per una evolució de secà a regadiu i per l'existència de termes extensos de poblacions amb la identitat força definida, com és el cas de Tortosa i Amposta.

3.2. Antecedents del circuit de violència

Els antecedents de les actuacions i intervencions per part dels serveis socials d'atenció primària dels ajuntaments i consells comarcals de les Terres de l'Ebre, es remunten als anys 80 quan varen començar a implementar-se els equips bàsics d'atenció primària (EBAS) a tot el territori català. És a partir dels anys 90 quan comencen a emergir amb més freqüència casos de dones i de llurs fills i filles, en situació de violència domèstica i per tant les treballadores socials de les comarques ebrenques es trobaren en la necessitat urgent d'atendre a aquestes dones i llurs fills i filles i d'aconseguir recursos adients per a l'abordatge de la violència masclista, centrada llavors en l'anomenada violència domèstica, sense comptar amb els recursos jurídics, psicosocials, normatius i de protecció integral vers les persones que vivien aquestes situacions, com els que disposem ara, legislat a partir de l'any 2003, tot i l'aixopluc de la Constitució Espanyola.

Des dels anys 90 els i les professionals de les àrees bàsiques d'atenció social primària i altres persones, professionals implicades, havien intervingut en situacions de violència domèstica, malauradament cada cop més nombroses i punyents, mitjançant la creació de diversos serveis específics com són el servei d'assistència jurídica i psicològica del Consell Comarcal del Montsià, els serveis d'assessorament i atenció a la dona (SAAD) de l'Ajuntament de Tortosa, sufragats per diverses administracions locals i posteriorment comarcals del territori. Tot i el panorama existent, s'imposava la reflexió i implicació sobre les actuacions i intervencions realitzades i la conveniència d'un treball més coordinat, a més d'una atenció integral, com a objectius fonamentals de la tasca professional.

És a partir del 2001 que es comencen a mantenir reunions de coordinació per treballar plegats tots els serveis i equips professionals implicats amb la finalitat de crear un protocol d'actuació. Inicialment el grup de treball va començar amb els EBAS de la comarca de Ribera d'Ebre, la Terra Alta, la del Priorat i posteriorment a partir del 2003, la resta de les comarques, Baix Ebre i Montsià, i l'Ajuntament de Tortosa, a fi d'aconseguir un document que unifiqués els coneixements que teníem sobre el tema i alhora que s'hi incloguessin totes les persones i serveis actuants en l'abordatge de la violència masclista,

especificar les funcions de cada servei i llurs responsabilitats, amb la incorporació progressiva de tots els serveis socials d'atenció primària i les i els professionals dels altres organismes implicats en aquell moment: guàrdia civil, salut, educació...

L'objectiu d'aquest document, les seves funcions i intervencions que s'hi reflecteixen estan adreçades a aconseguir que les dones i llurs fills/es que han patit violència en l'àmbit familiar, puguin accedir en primera instància a recursos de resposta urgent i d'acolliment que els permeti allunyar-se de la situació viscuda i per l'altra banda, garantir-los l'assistència, alhora que consensuar-ne el tractament, atenció i recuperació entre els i les diferents professionals amb la finalitat última de donar resposta integral, coordinada i adient a les persones afectades.

Es important destacar que des dels espais de coordinació tècnica des dels serveis socials de les Terres de l'Ebre han anat sorgint iniciatives adreçades a prevenir i pal·liar aquesta problemàtica, amb el suport de les administracions locals, però especialment creiem convenient destacar la creació i consolidació del recurs d'allotjament d'urgència per a dones i llurs fills i filles, que pateixen aquesta problemàtica a les quatre comarques de les Terres de l'Ebre. L'any 2007 l'Ajuntament de Tortosa signà un conveni amb una entitat dedicada a la igualtat de gènere i atenció a les dones per a dur la gestió del recurs. Posteriorment, es realitzà la signatura d'un conveni entre aquesta entitat, l'ajuntament i el conjunt de tots els Consells Comarcals i l'Ajuntament d'Ampostà, que conformen el nostre territori, com al seu màxim exponent, actualment disposem d'un recurs cabdal per a l'atenció de les persones afectades per aquesta xacra social.

3.3 Desenvolupament del Circuit

El 12 de febrer de 2009 el Govern de la Generalitat va constituir la Mesa Institucional del Circuit de les Terres de l'Ebre, amb l'objectiu de coordinar i agilitzar les mesures per abordar la violència masclista entre les diferents institucions i agents implicats en la protecció de les dones que viuen aquesta problemàtica.

Aquest circuit va ser el primer desplegament territorial a Catalunya del Protocol Marc per una intervenció coordinada contra la violència masclista, donant compliment a la Llei 5/2008

del dret de les dones a erradicar la violència masclista. Posteriorment aquest model va ser desplegat a la resta de Catalunya adequant-se a la realitat de cada territori.

El Circuit de les Terres de l'Ebre està estructurat amb la Mesa Institucional constituïda el dia 12 de febrer de 2009, la comissió tècnica constituïda el 6 de maig de 2009, els equips comarcals es van constituir l'1 de desembre de 2009 la Ribera d'Ebre, el 2 de desembre de 2009 al Montsià, el 10 de desembre de 2009 a la terra Alta i el 12 de gener de 2010 al Baix Ebre.

El protocol es va actualitzar i signar formalment el 29 de maig del 2012.

La mesa institucional està constituïda per 27 institucions, la Comissió tècnica per 22, els equips comarcals tenen un nombre variable en funció de la comarca anant de 14 a 19 membres. En la relació a l'operativitat la Mesa Institucional es convoca anualment, la Comissió Tècnica es convoca tres cops a l'any i tenen un grau alt d'implicació i els seus membres tenen una participació activa, els equips comarcals tenen les seves pròpies dinàmiques i tenen en comú que es traslladen els acords adoptats en la comissió tècnica.

3.4 Actuacions

Tallers per la igualtat

L'any 2014 dintre del programa "Estimar no fa Mal" es va constituir un grup de treball sobre prevenció, amb l'objectiu de dissenyar i oferir "**Tallers per la igualtat**" als instituts de secundària de les Terres de l'Ebre, per tal de sensibilitzar i prevenir les relacions abusives que afecten a les persones joves. Els professionals d'aquests serveis i/o recursos són els encarregats de dinamitzar els tallers de prevenció per l'alumnat de 3r d'ESO, convertint-los en un espai formatiu per reconèixer i promoure valors, actituds i models relacionals igualitaris que contribueixin a desenvolupar una postura personal crítica i activa que eviti l'abús i la violència en les relacions afectives. Aquests professionals han rebut formació específica de forma continuada.

Projectes dels equips comarcals

A partir de l'any 2012 la comarca de la Ribera d'Ebre va impulsar un projecte de prevenció: Kant per a la igualtat, que pretén dissenyar i implantar un Pla d'igualtat amb intervencions dirigides a

diferents àmbits: joves, famílies, professorat, professionals del lleure educatiu i altres, a convenir segons les necessitats que vagin sorgint. A partir del 2016 i fins ara es realitzen tallers (a 1r d'ESO tècniques de Joventut sobre diversitat sexual-programa que es realitza a tot Terres de l'Ebre, a 2n tallers amor romàntic, a 3r violència masclista amb Mossos d'esquadra i a 4t Violència masclista. Els alumnes de 4t d'ESO entorn al 25 de novembre representació amb murals, expressió gràfica del sentir de la violència masclista i exposar-ho als instituts. D'altra banda, s'engega un nou projecte, ja que l'alumnat demana poder treballar els estereotips en edats més primerenques: La maleta pedagògica. Una maleta de contes coeducatius que viatja als centres educatius de primària de la comarca. Aquest projecte s'engega conjuntament amb els serveis educatius/centre de recursos de la comarca.

L'Equip Comarcal del Montsià, per la seva banda, continua impulsant el projecte de coeducació "Junts per la igualtat" que va iniciar-se el 2015 mitjançant un grup de professionals, el projecte va adreçat als i les alumnes 4t de primària. També s'ofereixen dos tipus de tallers un per al 25 de novembre "rols de gènere i violència" i un altre per al 8 de març "L'elecció de les professions" a les escoles de la comarca

Teatre per la igualtat

L'ICD a les Terres de l'Ebre el curs 2016-2017 inicia el projecte **Teatre per la igualtat** per tal de sensibilitzar i prevenir les relacions abusives que afecten a les persones joves, emmarcades dins el programa de la Generalitat de Catalunya "Estimar no fa mal". La idea central del projecte és representar una obra teatral per part de l'alumnat de cada un dels 4 instituts escollits al seu propi centre i fer-la extensiva a la seva ciutat per treballar els estereotips de gènere, el micromasclisme i qualsevol forma de violència masclista. La representació de l'obra també es farà al voltant del dia 25 de novembre dirigida a tot alumnat de secundària de les Terres de l'Ebre que assisteixen a l'acte institucional que organitza l'ICD conjuntament amb l'Ajuntament de Tortosa i el Consell Comarcal del Baix Ebre.

Presentació del Protocol i del Circuit de Violència Masclista a les Terres de l'Ebre adreçada als professionals dels serveis de Salut

S'ha realitzat la presentació a les 4 comarques: a la Ribera d'Ebre al mes d'octubre del 2016, al Montsià al mes de juny del 2017, al Baix Ebre al desembre de 2017 i a la Terra Alta al maig de 2018.

A les dues darreres presentacions es va incloure també la presentació del protocol de Mutilació genital femenina.

Formacions impartides a les Terres de l'Ebre

2009

- Xerrades per les associacions de dones: l'ús del llenguatge no sexista, visibilització del paper de les dones al llarg de la història.

2010

- Tallers "Talla amb els mal rotllos" a les AMPES.
- Curs de violència en dones migrades.
- Curs: l'abordatge de la violència masclista des d'una perspectiva intercultural.
- Curs: Identitats i gènere als mitjans de comunicació.
- Curs: Dones del nord, dones del sud. Eines per a l'abordatge de la violència masclista.

2011

- Jornada mutilació genital femenina.
- Curs: l'abordatge de la violència masclista des d'una perspectiva intercultural.

2012

- Intervenció d'emergència davant d'una situació crítica de violència masclista.
- Curs: Fitxa RVD, valoració del risc.
- Jornades empenedoria femenina a: Tortosa, Amposta, Roquetes, Flix, Santa Bàrbara, La Sénia, Consell Comarcal del Baix Ebre, Consell Comarcal del Montsià, Consell Comarcal de la Terra Alta, Consell Comarcal de la Ribera d'Ebre.

2013

- Taller per a dones amb discapacitat.
- Sessió formativa RVD-BCN Protocol de valoració del reix de violència de parella contra la dona per part de la seva parella o exparella.
- Curs d'intervenció d'emergència davant d'una situació crítica de violència masclista.
- Formació per a professionals que imparteixen els tallers d'igualtat als instituts de les Terres de l'Ebre dintre del programa Estimar no fa mal.

2014

- Curs: Abordatge de les situacions de tràfic de dones amb finalitat d'explotació sexual.
- Curs: Consum d'alcohol i altres substàncies en la violència masclista en la parella.
- Formació: Informe jurídic sobre les dones adolescents davant la violència masclista.
- Jornada tècnica: reflexions entorn la confidencialitat.
- Jornada de presentació del protocol per a l'abordatge de la violència masclista de les Terres de l'Ebre. Al col·legi d'Advocats i Advocades de Tortosa

2015

- Formació en confidencialitat i cessió de dades als circuits de violència masclista: conflictes ètics i jurídics.
- Curs: Dones amb diversitat funcional i violència masclista.
- Curs: Violència masclista en noies adolescents.
- Formació per a professionals que imparteixen els tallers d'igualtat als instituts de les Terres de l'Ebre dintre del programa Estimar no fa mal.
- Curs: Seguiment i avaluació de l'abordatge de la violència masclista. Fonts de dades, indicadors i pràctiques.

2016

- Curs: Abordatge de la violència sexual.
- Curs: Intervenció en fills i filles de dones en Violència masclista.
- Jornada sobre la llei 17/2015 de 21 de juliol d'igualtat efectiva de dones i homes.
- Formació per a professionals que imparteixen els tallers d'igualtat als instituts de les Terres de l'Ebre dintre del programa Estimar no fa mal.
- Curs: Com elaborar plans locals de polítiques de dones.

2017

- Curs: Prevenció en la mutilació genital femenina.
- Curs: Violències sexuals en espais públics.
- Curs: sobre estratègies de prevenció de la violència masclista amb l'alumnat d'infantil i primària.
- Curs: Intervenció amb homes que exerceixen violència masclista a la parella.

- Formació per a professionals que imparteixen els tallers d'igualtat als instituts de les Terres de l'Ebre dintre del programa Estimar no fa mal.

2018

- Curs de gestió transversal de gènere.
- Taller de mutilació genital femenina.
- Comunitat aprenentatge: Acompanyament al grup de treball del Circuit de les Terres de l'Ebre per a l'abordatge de la violència masclista per l'elaboració de les recomanacions per l'abordatge d'agressions sexistes i violències sexuals en espais d'oci.
- Formació: Capacitació professional per a entitats en el treball amb homes que exerceixen violència masclista.

2019

- Curs: com fer efectives les recomanacions d'abordatge d'agressions sexistes i violències sexuals.
- Curs: Comunicar per a la igualtat.
- Curs: Resposta coordinada en situacions de violència masclista que requereixen intervencions d'urgència.
- Curs: El tràfic d'ésser humans. Gènere i Drets humans.
- Curs: Les masculinitats davant els reptes dels feminismes.
- Curs: La perspectiva de gènere en la gestió municipal.
- Curs: Disseny de polítiques públiques amb perspectiva de gènere.
- Curs: Els punts lila com a forma d'abordatge de les violències sexuals en l'oci nocturn.

Recomanacions per a l'abordatge d'agressions sexistes i de violències sexuals

L'any 2018 donada la creixent preocupació per part dels ajuntaments de les Terres de l'Ebre davant de les agressions sexistes i les violències sexuals en espais públics d'oci i festius, l'Institut Català de les Dones a les Terres de l'Ebre van donar prioritat i buscar recursos per tal de poder-les prevenir i saber com actuar. Mitjançant una comunitat d'aprenentatge es van elaborar les **Recomanacions per a l'abordatge** d'agressions sexistes i de violències sexuals en espais públics d'oci i festius de les Terres de l'Ebre i es va fer difusió a tots els ens locals.

Circuit d'acció davant de les víctimes de tràfic d'essers humans amb finalitats d'explotació sexual de dones i nenes de Terres de l'Ebre.

Al juny del 2019 es crea el circuit. El circuit està integrat pels membres de la Comissió Tècnica del Circuit de les Terres de l'Ebre per a l'abordatge de la violència masclista, entitats especialitzades, Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat i la Subdelegació del Govern a Tarragona donant així resposta a un altre dels àmbits de la violència masclista.

Finalment l'any 2018 des de l'ICD es demana fer una **valoració del circuit** a una entitat externa, la valoració general que es fa del circuit és positiva en quan a la forma d'estructurar i organitzar el treball coordinat per l'abordatge territorial de la violència masclista, s'apunta que caldria millorar la implicació i operativitat de la M.I. i la comunicació entre diversos òrgans del circuit.

Entre els èxits assolits es pot destacar:

- La coordinació entre els agents implicats.
- La cohesió dels equips i dinàmica de treball positiva.
- La continuïtat i vigència del circuit.
- El ser un circuit adaptat al territori.
- La interlocució fàcil entre els professionals al tractar-se un territori petit.
- La consolidació del circuit.
- Les formacions impartides als integrants del Circuit.
- La capacitat de convocatòria.
- Les campanyes de sensibilització.
- Lideratge positiu.

Com a reptes del circuit cal destacar:

- Que es treballi amb els agressors
- Millora amb determinats àmbits d'intervenció com la salut mental.
- Augment del pressupost del Circuit.
- Creació d'una eina informàtica que permeti recollir i sistematitzar les dades de VM en un únic programa.
- Implicació més activa de totes les institucions i organismes
- Continuar formant els professionals del territori.
- Establir un sistema d'avaluació i seguiment del circuit que permeti identificar avenços i elements que necessiten més implicació i esforç.

4. MARC CONCEPTUAL: DEFINICIÓ DE LA PROBLEMÀTICA

4.1. Definició i comprensió de la problemàtica

La violència contra les dones ha estat anomenada amb diferents termes, segons el context i l'època: violència sexista, violència patriarcal, violència domèstica, violència de gènere i violència masclista, entre d'altres. En tots els casos, la terminologia indica que es tracta d'un fenomen amb característiques diferents a altres violències: és una violència que pateixen les dones pel sol fet de ser-ho, en el marc d'unes relacions de poder desiguals entre dones i homes i que es sustenta de manera estructural.

Seguint els criteris de la Llei 5/2008 de 24 d'abril del dret de les dones a erradicar la violència masclista i del Protocol marc per a una intervenció coordinada contra la violència masclista, utilitzem l'expressió violència masclista perquè el masclisme és el concepte que, de forma més general, defineix les conductes de domini, control i abús de poder dels homes sobre les dones i que, alhora, ha imposat un model de masculinitat que encara és valorat per una part de la societat com a superior.

Tradicionalment, en la cultura patriarcal, els rols que han de desenvolupar dones i homes estan clarament diversificats, però no són valorats igualment. Així, l'establiment d'aquests rols fa que cadascuna de les persones integrants d'una societat determinada interioritzi el que ha d'assolir, d'acord amb les expectatives que confirmen la seva acceptació pel sistema. El manteniment o la transgressió dels papers assignats són premiats o castigats puntualment, mitjançant un conjunt de mesures punitives per tal que les dones i els homes s'adeqüin als rols que estableix l'ordre simbòlic patriarcal.

Les pressions –com diu la Dolores Juliano– s'esglaonen a diversos nivells: un de general, que discrimina, critica i desvalora tota infracció de les normes establertes (patrons de doble moral, naturalització de les tasques assignades, menyspreu de les aportacions socials, demandes i desitjos de les dones, sovint considerats com a prescindibles) i un nivell de pressió més concret que estigmatitza els sectors femenins que ja

s'han apartat de les normes (heterosexualitat obligatòria, do gratuït de la sexualitat i els serveis, acatament del poder masculí).

Aquests dos nivells configuren el que s'anomena violència simbòlica, és a dir, un maltractament soterrat i molts cops intangible, però que constitueix la base i la legitimació per a la utilització d'altres formes més evidents de violència. La violència simbòlica, per les característiques que la defineixen i per la tolerància social que l'empara, té unes dimensions incalculables i sovint de difícil identificació.

La violència simbòlica és l'expressió més estructural del patriarcat, fenomen històric i cultural que comporta un sistema de valors basat en l'intent secular de dominació de les dones i que estableix mecanismes de poder consensuats a través d'una ideologia que legitima i mitifica l'opressió.

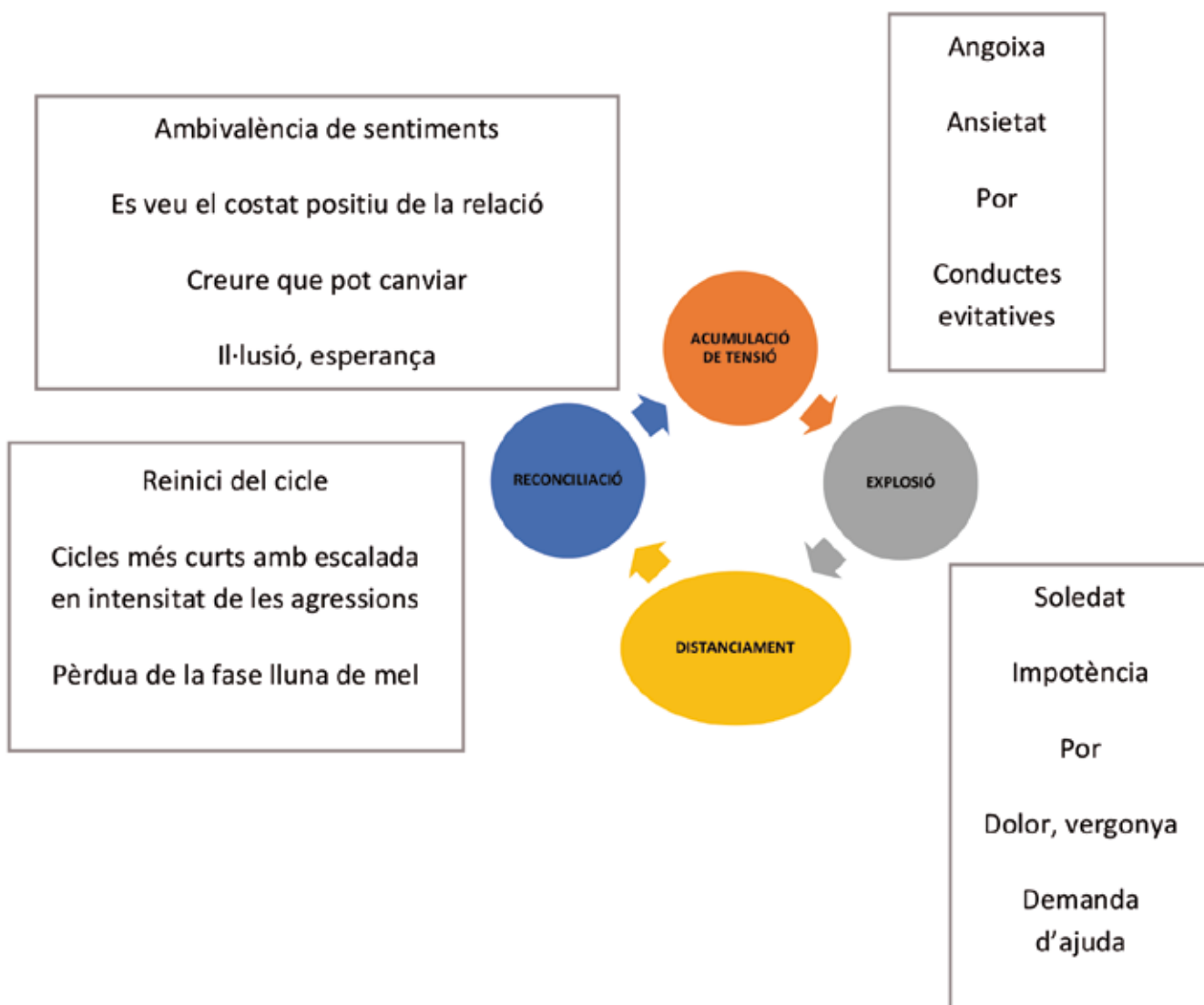
La violència contra les dones és l'expressió més greu i devastadora d'aquesta cultura, que no sols destrueix vides, sinó que impedeix el desenvolupament dels drets, la igualtat d'oportunitats i la llibertat de les dones. Per aconseguir la igualtat material i no provocar una doble discriminació, s'han de patir les desigualtats existents.

Per aquest motiu, s'ha produït una transformació de les polítiques públiques que té com a objectiu la transversalitat de la perspectiva de gènere i de les dones en tots els àmbits. Es tracta, en definitiva, d'enfocar el fenomen de la violència masclista com un problema vinculat al reconeixement social i jurídic de les dones, evitant la victimització secundària, el maltractament addicional exercit contra les dones que es troben en situacions de violència masclista, com a conseqüència directa o indirecta dels dèficits quantitatius i qualitatius de les intervencions dutes a terme pels organismes responsables i també per les actuacions desencertades provinents d'altres agents implicats.

S'entén com **violència masclista** la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics tinguin com a resultat un dany o patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit privat com en el públic.

Una vegada es dona un episodi de violència és molt probable que es torni a repetir, encara que el tipus de violència sigui diferent en una altra ocasió. El model de comprensió més emprat per analitzar la violència és el del **"Cicle de la**

Violència" de Leonor Walker. Aquesta autora remarca que la comprensió d'aquest cicle és molt important si volem aprendre com aturar o prevenir els incidents d'agressió. Aquest cicle també ajuda a explicar com arriben a ser víctimes les dones agredides, com cauen dins del comportament d'invalidesa apresada i perquè no intenten escapar. El cicle de l'agressió està format per quatre fases diferents, que varien en temps i en intensitat per a la mateixa parella i entre les diferents parelles: la fase d'augment de tensió, l'explosió o incident agut d'agressió i el penediment i la reconciliació. El cicle de la violència es desenvolupa en aquestes fases i encara que no es passi per totes, o amb

diverses manifestacions hi ha quelcom de cíclic que ressona en les dones que la pateixen.

La violència masclista és una problemàtica social relacionada amb les desigualtats i la justícia social. És per aquest motiu que cal una perspectiva transversal, perquè no està aïllada, sinó que travessa tot l'entramat social i s'articula amb altres factors. L'opressió basada en el gènere (sexisme) o en l'orientació sexual i la identitat de gènere (homofòbia, lesbofòbia, transfòbia, bifòbia o interfòbia), la diversitat funcional, l'origen, l'ètnia, la classe social, l'edat i l'educació, entre d'altres, actuen, es relacionen i creen un sistema molt complex d'opressions i formes de discriminació social.

Les aproximacions interseccionals adverteixen la necessitat d'incorporar les anàlisis dels múltiples eixos d'opressió que constitueixen els contextos de la violència, cosa que permet entendre que les experiències culturals de la violència estan travessades per formes estructurals d'opressió.

4.2 Conceptualització segons la Llei 5/2008, de 24 d'abril del dret de les dones a erradicar la violència masclista.

Les violències contra les dones han estat anomenades amb diferents termes segons el context i l'època: violència domèstica, violència de gènere, violència masclista entre d'altres, però en tots els casos la terminologia indica que es tracta d'un fenomen amb característiques diferents d'altres formes de violència. Seguint els criteris de la Llei 5/08 utilitzarem l'expressió violència masclista en aquesta actualització del protocol, perquè el masclisme és el concepte que de forma més general defineix les conductes de domini, control i abús de poder dels homes sobre les dones.

La Llei 5/08, de 24 d'abril del dret de les dones a erradicar la violència masclista, d'ara en davant Llei 5/2008, de 24 d'abril defineix en el seu art.1 **la violència masclista** com aquella que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que ve produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, les intimidacions i les coaccions i que tinguin com a resultat un dany o un patiment

físic, sexual o psicològic, tan si es produeix en l'àmbit privat com en el públic.

Les formes de violència es recullen en l'art. 4 de la Llei 5/2008. Podem diferenciar entre les formes **implícites**: la violència estructural que fa referència a les barreres intangibles i invisibles que impedeixen d'accés a les dones als drets bàsics; violència simbòlica en el sentit que es continuen reproduint els estereotips i rols considerats tradicionalment femenins i la violència institucional que es manifesta quan les institucions no desenvolupen polítiques d'igualtat d'oportunitats o les desenvolupen de forma insuficient quan no s'implementen programes de prevenció de la violència.

I les formes **explícites**:

- Violència física comprèn qualsevol acte de força contra el cos d'una dona, així com omisió de socors amb el resultat o el risc de produir-li una lesió física o un dany.
- Violència psicològica comprèn tota conducta o omisió intencional que produeixi en una dona una desvaloració o un patiment, per mitjà d'amenaques, d'humiliació, de vexacions, d'exigència d'obediència o submissió, de coerció verbal, d'insults, d'aïllament o qualsevol altra limitació del seu àmbit de llibertat.
- Violència sexual i abusos sexuals és qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per la dona incloent-hi l'exhibició, l'observació i la imposició per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que la persona agressora pugui tenir amb la dona o la menor una relació conjugal, de parella, afectiva o de parentiu.
- Violència econòmica que suposa la privació intencionada i no justificada de recursos per al benestar físic o psicològic d'una dona i si s'escau de llurs fills i filles, i la limitació en la disposició dels recursos propis o compartits en l'àmbit familiar o de parella.
- Violència a través de les TIC és el cas del ciberassetjament o ciberbulling que és l'ús i difusió d'informació real o fictícia, amb ànim lesiu i difamatori i en format electrònic. Aquesta difusió pot realitzar-se a través de diferents mitjans de comunicació digital.

L'art. 5 de la Llei 5/08 estableix **els àmbits de la violència**:

- **Violència en l'àmbit de la parella**: Consisteix en la violència física, psicològica, sexual o econòmica exercida contra una dona i perpetrada per un home que n'és o n'ha estat cònjuge o per la persona que hi té o hi ha tingut relacions similars d'afectivitat.
- **Violència en l'àmbit familiar**: Consisteix en la violència física, sexual, psicològica o econòmica exercida contra les dones i els menors d'edat en el sí de la família i perpetrada per membres de la mateixa família en el marc de les relacions efectives i dels lligams de l'entorn familiar. No s'hi inclou la violència exercida en l'àmbit de la parella
- **Violència en l'àmbit laboral**: Consisteix en la violència física, sexual o psicològica que es pot produir en un centre de treball i durant la jornada laboral o fora del centre de treball i de l'horari laboral si té relació en la feina i que pot adoptar dues tipologies:
 - I. Assetjament per raó de sexe*: el constitueix un comportament no desitjat relacionat amb el sexe d'una persona en ocasió de l'accés al treball remunerat, la promoció del lloc de treball, l'ocupació o la formació, que tingui com a propòsit o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat de les dones i de crear-los un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.
 - II. Assetjament sexual*: el constitueix qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat d'índole sexual que tingui per objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una dona o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.

- **Violència en l'àmbit social, que comprèn les següents manifestacions**:

- 1. Agressions sexuals** que suposa l'ús de la violència física i sexual exercida contra les dones i les menors d'edat que està determinada per l'ús premeditat del sexe com a arma per demostrar poder i abusar-ne.
- 2. Assetjament sexual** el constitueix qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat d'índole sexual que tingui com objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat de la dona o crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.
- 3. Tràfic i explotació sexual de dones i nenes** és un fenomen transnacional que constitueix una greu vulneració dels drets humans i una forma de violència contra les dones.
- 4. Mutilació genital femenina o risc de patir-la** inclou qualsevol procediment que impliqui una eliminació total o parcial dels genitals femenins o hi produeixi lesions encara que sigui amb el consentiment exprés i tàcit de la dona.
- 5. Matrimonis forçats** són els que es produeixen sense el consentiment vàlid d'un dels contraents per la intervenció de terceres persones de l'entorn familiar. Es considera que el consentiment es troba viciat quan no es dona de manera lliure i voluntària.
- 6. Violència derivada de conflictes armats** inclou totes les formes de violència com ara l'avortament, l'esterilització forçada, la tortura o l'embaràs forçat.

I qualsevol altra forma anàloga que lesioni o sigui susceptible de lesionar la dignitat, la integritat o la llibertat de les dones.

5. MARC NORMATIU

5.1. Àmbit internacional

La Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona (**CEDAW**) de **1979** i firmada per Espanya al 1980 és un tractat internacional vinculant que obliga als Estats a prendre les mesures necessàries per a garantir la igualtat, eliminant totes les discriminacions que pateixen les dones en qualsevol àmbit. Suposa la primera carta de drets humans de les dones, on es reconeix la desigualtat existent entre homes i dones per raó de sexe, així com les discriminacions directes o indirectes que afecten les dones en tots els àmbits o esferes de la societat.

En aquesta mateixa línia, la **Conferència Mundial de Drets Humans de Viena el 1993** va proclamar que els drets humans de les dones i de les nenes són part integral dels drets humans universals i va subratllar la importància de les tasques destinades a eliminar la violència contra les dones en la vida pública i privada.

Altres conferències mundials convocades per les Nacions Unides han servit per atorgar al problema de la violència contra les dones un lloc preeminent en el debat polític i social de la comunitat Internacional; així **la Declaració i la Plataforma d'Acció de Beijing** de l'any **1995** va ocupar-se de la violència contra la dona senyalant que "la violència contra la dona és una manifestació de les relacions de poder històricament desiguals entre homes i dones, que han conduït a la dominació de la dona per l'home, la discriminació contra la dona i a la interposició d'obstacles contra el seu desenvolupament". La revisió als 5 anys de la Plataforma d'acció de Beijing (**Beijing +5**) demana als governs que adopten les mesures oportunes per eliminar la violència i la discriminació comeses per tota persona, organització o empresa i que tipifiquin com a delictes totes les formes de violència contra les dones.

La Resolució 61/143 (**2006**) de l'**Assemblea General de Nacions Unides**, sobre la

intensificació dels esforços per eliminar totes les formes de violència contra la dona adoptada per consens, reitera tots els compromisos internacionals dels Estats, entre ells l'obligació de promoure i protegir tots els drets humans i les llibertats fonamentals de la dona i la nena i actuar amb la diligència deguda per prevenir i investigar actes de violència contra la dona i la nena, castigar els culpables i protegir a les víctimes.

5.2. Àmbit Europeu

La norma més rellevant en l'àmbit europeu és el **Conveni d'Istanbul** sobre la prevenció i lluita contra la dona i la violència domèstica adoptat pel Consell d'Europa l'any 2011 i que va entrar en vigor a Espanya l'1 d'agost de 2014.

El Conveni d'Istanbul és un instrument summament important, ja que suposa el primer mecanisme jurídic vinculant a Europa per "protegir, prevenir, perseguir i eliminar totes les formes de violència contra les dones". A més es pot considerar un dels tractats internacionals de major abast per fer front a aquesta violació dels drets humans, establint tolerància zero pel que fa a la violència cap a la dona.

El Conveni en qüestió reconeix la violència masclista com una violació i vulneració dels drets humans i per tant hi ha una responsabilitat dels Estats en cas de no actuar ni respondre de manera adequada enfront aquest tipus de violència.

Els objectius del Conveni es troben en l'art.1:

- Protegir a les dones contra totes les formes de violència, i prevenir, perseguir i eliminar la violència contra les dones i la violència domèstica.
- Contribuir a eliminar tota forma de discriminació contra les dones i promoure la igualtat real entre dones i homes.
- Concebre un marc global, polítiques i mesures de protecció i assistència a totes les víctimes de violència.

- Promoure la cooperació internacional per eliminar la violència contra la dona i la violència domèstica

- Ajudar a les organitzacions i forces de seguretat per cooperar de forma eficaç per adoptar un enfocament integrat per eliminar la violència contra la dona i la violència domèstica

El Conveni preveu com a delictes totes les formes de violència contra la dona: la física, psicològica i sexual, la mutilació genital femenina, el matrimoni forçat, l'assetjament, l'avortament forçat i l'esterilització forçada. Això implica que els estats hauran d'introduir aquests delictes en els seus sistemes jurídics.

5.3. Àmbit estatal

No és fins al Codi penal de 1989 que apareix per primer cop el delictes de violència domèstica habitual, a partir d'aleshores i fins avui, la redacció dels delictes i les penes han sofert diverses reformes. La Llei orgànica 14/99 de 9 de juny de modificació del Codi Penal en matèria de protecció a les víctimes de maltractaments i de la Llei d'Enjudiciament Criminal introdueix per primera vegada la mesura d'allunyament, L.O. 11/2003 de 29 de setembre introdueix mesures concretes en matèria de violència domèstica o la Llei 27/2003 reguladora de l'ordre de protecció a les víctimes de violència domèstica.

Però és la **Llei orgànica 1/2004 de 28 de desembre sobre Mesures de protecció Integral contra la violència de Gènere** la que suposa una fita sense precedents en l'ordenament jurídic ja que implica el reconeixement legal de la violència de gènere com un problema social de gran rellevància. La Llei estableix que totes les dones víctimes de violència de gènere han de rebre la informació, assessorament i atenció integral adequada a la seva situació personal i incloent-hi també l'atenció als menors que es troben sota la pàtria potestat de la dona agredida.

Aquesta Llei estableix com a subjecte passiu a la dona, però estableix la necessitat que es mantingui o s'hagi mantingut matrimoni o relació anàloga d'afectivitat encara que sense convivència.

Aquesta llei recull una resposta global a les violències contra les dones en les relacions de parella, drets laborals, prestacions de la seguretat social, drets econòmics, dret de

defensa i representació jurídica gratuïta. Tots els drets recollits en aquesta Llei, a excepció del dret d'informació i el dret a l'assistència jurídica gratuïta, únicament seran exigibles si s'interposa denúncia.

La Llei orgànica 1/2004 estableix el dret de defensa i representació gratuïta d'advocat i procurador en tots els procediments judicials i administratius que tinguin causa directa o indirecta en la violència de gènere per a totes les dones, incloent l'assistència jurídica abans d'interposar la denúncia. És altament recomanable aquesta assistència jurídica prèvia a la denúncia ja que les ajudarà a ser conscient de tot allò que succeirà una vegada es posi en marxa el procés judicial.

Amb aquesta Llei integral es crea la Delegació Especial del govern contra la Violència sobre la Dona, l'Observatori Estatal de Violència sobre la Dona i a més, les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat o les Comunitats Autònomes passen a disposar d'Unitats Especialitzades en la prevenció de la violència de gènere i en el control i execució de mesures judicials adoptades pels Jutjats de Violència sobre la dona que es creen amb aquesta Llei.

La Llei orgànica 1/2015 de 30 de març per la qual es modifica la llei orgànica 10/1995 de 23 de novembre del Codi Penal introdueix algunes modificacions per reforçar la protecció específica a les víctimes de violència masculista i de tracta d'ésser humans. Incorpora, per primer cop, el gènere com a motiu de discriminació en l'agreujant de comissió del delictes. Introdueix nous tipus penals relacionats amb la violència de gènere com el delictes de fustigació, de ciberassetjament o el delictes de manipulació del funcionament normal dels dispositius tècnics utilitzats per controlar el compliment de penes, mesures cautelars de seguretat, com a modalitat del delictes de trencament de la condemna.

S'introdueixen nous delictes: matrimoni forçat (art.172.bis), stalking (art.172.ter), sexting (art.197.7 i 183ter).

La Llei Orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social (art. 31 bis) i el Reglament que el desenvolupa, aprovat pel Reial decret 557/2011, de 20 d'abril. D'acord amb aquesta legislació, les dones estrangeres víctimes de violència de gènere que visquin a Espanya en situació irregular podran obtenir **autorització**

de residència i treball per circumstàncies excepcionals, i també els seus fills i filles menors d'edat que es trobin a l'Estat Espanyol en el moment de la denúncia per violència de gènere, o de residència i treball, en el supòsit de ser majors de setze anys. Cal, però, que es compleixin els requisits següents: No ser ciutadana d'un estat de la Unió Europea, de l'espai econòmic europeu o de Suïssa, o familiar de ciutadans d'aquests països, als quals sigui aplicable el règim comunitari; haver denunciat ser víctima de violència de gènere i poder aportar un d'aquests documents: Ordre de protecció, dictada per l'autoritat judicial competent en el marc del procés penal. Informe del Ministeri Fiscal que indiqui l'existència d'indicis de violència de gènere i per la concessió definitiva de l'autorització de residència temporal per circumstàncies excepcionals es requerirà la sentència condemnatòria o la resolució judicial de la qual es dedueixi que la dona ha estat víctima de violència de gènere i amb la qual conclougui el procediment penal.

Si finalment es conclou sentència condemnatòria, la concessió del permís de residència per circumstàncies excepcionals tindrà una durada de 5 anys. En el cas que el procediment penal conclougui amb sentència no condemnatòria, s'ha de denegar l'autorització i, si escau, es continuarà el procediment sancionador suspès.

La Llei Orgànica 8/2015, de 22 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència. És una llei que modifica el sistema de protecció a la infància i adolescència i que augmenta la consideració vers la infància. Té en tot moment un paper central l'interès superior del menor un concepte que engloba una sèrie de criteris que cal mencionar i tenir presents:

- La satisfacció de les necessitats bàsiques.
- La consideració dels seus desitjos, sentiments i opinions.
- La conveniència que la seva vida i desenvolupament tinguin lloc en un entorn familiar adequat i lliure de violència.

Pel que fa als menors i la violència masclista, cal mencionar que aquesta llei modifica certs articles de la Llei Orgànica 1/2004. El més important que convé destacar és la modificació de l'article 1.2, que incorpora els fills i filles menors d'edat o menors sota la tutela de dones que han patit violència de gènere com a víctimes, també, de

la violència de gènere. En conseqüència, obliga els jutges a pronunciar-se sobre les mesures de protecció que afecten els menors. També es clarifica el sistema de la suspensió de la pàtria potestat, la custòdia i el règim d'estança de l'home inculpat pel delictes de violència de gènere.

D'altra banda, no és una modificació relacionada amb la violència de gènere tal com l'entén la Llei Orgànica 1/2004 (violència física o psicològica exercida per la parella o ex parella), però sí que entraria dins del concepte de violència masclista tal com l'entén la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista. S'estableix, doncs, l'obligació de totes les persones que tinguin coneixement d'una situació relacionada amb delictes contra la llibertat i indemnitat sexual, tràfic d'éssers humans i explotació de menors, de posar-ho en coneixement del Ministeri Fiscal.

La Llei Orgànica 4/2015 de 27 d'abril de l'estatut de la víctima del delictes pretén crear una llei que estableixi un estatut jurídic de la víctima del delictes, així com donar resposta per part dels poders públics el més àmplia a les víctimes amb una finalitat reparadora i de minimitzar la victimització secundària. Amb aquest objectiu, s'estableix un catàleg dels drets processals i extraprocessals de totes les víctimes, prestant especial atenció a les especialment vulnerables. El concepte de víctima d'aquesta llei és molt ampli que dona lloc a que la qualificació de víctima sigui extensible als fills i filles de dones que pateixen violència masclista. Això implica que tots els drets de protecció, informació, suport, assistència i atenció estan reconeguts i són exigibles tant per les dones que han patit violència masclista com per els seus fills i filles.

En el Reial decret 1109/2015 de 11 de desembre pel qual es desenvolupa la Llei 4/2015 de 27 d'abril de l'Estatut de la víctima **es regulen les Oficines d'Assistència a les Víctimes** del delictes i amb la L.O. 8/2015 que modifica el sistema de protecció a la infància i l'adolescència i la Llei orgànica 1/2004 en el sentit que incorpora als fills i filles menors d'edat sota la tutela de dones que han patit violència com a víctimes de la violència de gènere.

Finalment tenim **el Reial Decret 9/2018 de mesures urgents per al desenvolupament del Pacte d'Estat contra la violència de gènere.** Una de les principals innovacions és que serà suficient un informe social o especialitzat per reconèixer

les dones com a víctimes de la violència sense necessitat de denúncia. Fins ara, era necessari o l'ordre de protecció oficial o l'informe del fiscal. Una altra mesura que s'afegeix és la modificació del Codi Civil per eliminar la necessitat que els dos pares donin consentiment per tal que els nens menors de les víctimes de la violència contra les dones rebin assistència psicològica. Amb aquest canvi, només caldrà el permís de la mare víctima de violència de gènere per tal de tenir accés a aquesta atenció. També Inclou la designació urgent d'advocats i procuradors. A més, un altre afegit té a veure amb la participació de la denunciante que tindrà dret a personar-se com acusació particular en qualsevol moment.

- Les 26 mesures d'acord entre el govern, les comunitats autònomes i les administracions locals per implementar el Pacte són les següents: les mesures de sensibilització i prevenció: Prevenció de la violència de gènere i sexual en totes les etapes educatives, reforç d'inspecció educativa i formació de mestres i treballadors de la salut. Millora dels protocols d'actuació entre els tribunals i les administracions i acreditació de la violència per accedir a l'estatut integral de protecció. Millora de l'assistència, suport i protecció a les víctimes en els protocols de salut.
- Assistència i protecció de menors: suspensió del règim de visites, estudis sobre la situació dels fills, i el règim de visites, reforç del suport i assistència i de prohibició que el pare abusiu tingui accés als enregistraments de l'exploració judicial dels menors. L'impuls a la formació dels diferents agents que intervenen, ampliant la formació de professionals de justícia, forces i cossos de Seguretat, advocats i procuradors, així com visualitzar i atendre altres formes de violència contra les dones mitjançant campanyes informatives i fomentant un protocol comú per l'actuació sanitària davant les mutilacions femenines.

5.4. Àmbit autonòmic

Des de l'Estatut d'autonomia de 1979 s'han elaborat lleis específiques en l'àmbit de la igualtat com ara la Llei 11/1989, de 10 de juliol de creació de l'Institut Català de la Dona; Llei 4/2001, del 9 d'abril de modificació de l'apartat 2 de l'art. 63 de la Llei 13/1989 de 14 de desembre d'organització procediment i règim jurídic de l'Administració de

la generalitat de Catalunya (actualment derogada per l'apartat A.122 de l'Annex de La Llei 5/2017 de 28 de març), per la qual s'establien, que amb caràcter pioner a nivell europeu i de l'Estat espanyol, els informes d'impacte de gènere, que han d'acompanyar tota la normativa elaborada per l'Administració de la Generalitat.

La Llei Orgànica 6/2006 de 19 de juliol de reforma de l'Estatut d'autonomia estableix en el seu art. 19.1 "Totes les dones tenen dret al lliure desenvolupament de llur personalitat i capacitat personal, i a viure amb dignitat, seguretat i autonomia, lliures d'explotació, maltractaments i de tota mena de discriminacions".

La Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, aquesta Llei volia assentar les bases per a l'establiment d'actuacions noves i necessàries que afecten totes les administracions i els agents socials implicats en l'abordatge d'aquesta problemàtica. Aquesta Llei dona pes legal a tot un seguit d'actuacions que ja s'anaven desenvolupant a Catalunya des de feia temps amb l'objectiu d'erradicar aquesta violència i, així mateix, assentar les bases per a l'establiment d'actuacions noves i necessàries que afecten totes les administracions i els agents socials implicats en l'abordatge d'aquesta problemàtica. Destaca per:

- Aborda integralment totes les maneres d'exercir aquesta violència i tots els àmbits en què es pot produir.
- Dona molta importància a la prevenció i subratlla les mesures de sensibilització, prevenció i detecció precoç com a principis fonamentals en l'erradicació d'aquesta problemàtica.
- Regula la Xarxa d'atenció a les dones en situacions de violència masclista.
- Defineix cada servei, les funcions a desenvolupar, quina administració té competència i quines han de ser les beneficiàries.
- Estén l'àmbit als fills i filles de les dones que es troben en aquesta situació.

Als efectes d'aquesta Llei, la violència masclista es pot exercir d'alguna de les formes següents:

- a) Violència física: comprèn qualsevol acte o omissió de força contra el cos d'una dona,

amb el resultat o el risc de produir-li una lesió física o un dany.

- b) Violència psicològica: comprèn tota conducta o omissió intencional que produeixi en una dona una desvaloració o un patiment, per mitjà d'amenaques, d'humiliació, de vexacions, d'exigència d'obediència o submissió, de coerció verbal, d'insults, d'aïllament o qualsevol altra limitació del seu àmbit de llibertat.
- c) Violència sexual i abusos sexuals: comprèn qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, inclosa l'exhibició, l'observació i la imposició, per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que la persona agressora pugui tenir amb la dona o la menor una relació conjugal, de parella, afectiva o de parentiu.
- d) Violència econòmica: consisteix en la privació intencionada i no justificada de recursos per al benestar físic o psicològic d'una dona i, si escau, de les seves filles o fills, i la limitació en la disposició dels recursos propis o compartits en l'àmbit familiar o de parella.

Totes les dones que es troben en situacions de violència masclista a Catalunya i també els seus fills i filles dependents, que visquin o treballin a Catalunya i amb independència del veïnatge civil, la nacionalitat o la situació administrativa i personal, tenen garantits els drets que aquesta mateixa Llei els reconeix, sens perjudici del que estableix la legislació en matèria d'estrangeria i de l'exigència de determinats requisits per a les diferents prestacions i serveis.

Aquests drets en concreten en:

- Dret a la protecció integral, real i efectiva tant per mitjans tecnològics com serveis policials o per qualsevol altre mitjà.
- Dret a l'atenció i a l'assistència jurídiques
- Dret a l'atenció i assistències sanitàries
- Drets econòmics:
 - ✓ Accés a l'habitatge
 - ✓ Renda garantida ciutadana
 - ✓ RAI per violència de gènere. Se sol·licita al SEPE
 - ✓ Ajut econòmic de mesures de protecció integral contra la violència de gènere
 - ✓ Prestacions d'urgència social

- ✓ Prestacions econòmiques extraordinàries
- ✓ Indemnitzacions
- ✓ Ajuts escolars
- ✓ Fons de garantia de pensions i prestacions
- ✓ Dret a l'ocupació i la formació ocupacional
- Dret a la recuperació social integral

Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència en quan a l'afectació que tenen en els fills i filles de dones víctimes de violència masclista i violències en l'àmbit comunitari. Alguns dels arts. que ho regulen, art 76 prevenció de l'ablació o mutilació genital femenina, art. 84 prioritzar la permanència de l'infant o adolescent en un entorn familiar lliure de violència, art.95 de l'atenció als infants i adolescents, art. 102 i 105.2 entre altres.

Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia Que les persones lesbianes, gais, transsexuals/transgènere, bisexuals i intersexuals disposin i gaudeixin dels mateixos drets i oportunitats que el conjunt de tota la ciutadania, així com a viure emparades pels principis d'igualtat i no-discriminació. I per tant, lliures de viure sense sexisme i sense violències sexuals.

La Llei 17/2015 de 21 de juliol d'igualtat efectiva de dones i homes és una llei que pretén assolir la igualtat efectiva real, reconeixent així que actualment encara existeixen desigualtats de drets, de polítiques econòmiques i culturals entre homes i dones per raó de sexe. Els principis rectors d'aquesta llei són:

- La transversalitat de la perspectiva de gènere.
- Equilibri entre el treball de mercat i el treball domèstic i de cura.
- Abordatge integral de la violència masclista.
- Apoderament de les dones.
- Participació paritària en els afers públics.
- Perspectives de les dones.
- Justícia social i ús no sexista ni estereotipat del llenguatge.

S'ha de tenir en compte que la **competència legislativa en matèria penal** correspon de manera exclusiva a l'Estat en virtut de l'art. 149.1.6 de la Constitució Espanyola, és a dir, la tipificació penal dels delictes i modificacions al

Codi Penal són una competència que únicament pot assumir l'Estat. Catalunya pot assumir i té assumides les competències executives en matèria penal. Així es fa necessari veure tots els tipus de violència masclista que la llei catalana defineix i localitzar-los al Codi Penal. Violència familiar o domèstica (delicte de lesions lleus o maltractament d'obra: 153.1CP o violència habitual: 173.2 CP), assetjament per raó de sexe (delictes contra els drets dels treballadors 314 CP), assetjament sexual (delictes contra la llibertat i indemnitat sexual 184 CP, 172ter stalking, 197.7 sexting), agressions sexuals (delictes contra la llibertat i indemnitat sexual 178, 179, 180 CP) abusos sexuals (delictes contra la llibertat i indemnitat sexual 181 i 182 CP), tràfic i explotació sexual (del tràfic d'éssers humans 177bis CP), mutilació genital femenina (de les lesions 149 CP) i els matrimonis forçats (delictes contra la llibertat: coaccions 172 bis CP i del tràfic d'éssers humans 177 bis 1. e) CP

Amb el **Pla estratègic de polítiques d'igualtat de gènere del Govern de la Generalitat de Catalunya 2019-2022** es vol donar compliment a allò establert en els art. 5 i 14 de la Llei 17/2015 d'igualtat efectiva de dones i homes i també a

l'art. 84 de la Llei 5/2008 de 24 d'abril dels drets de les dones a erradicar la violència masclista amb l'elaboració de programes d'intervenció integral contra la violència masclista.

El Pla estratègic es desenvolupa en 6 eixos que es poden resumir en la **transversalització de la perspectiva de gènere** i el desplegament de La Llei 17/2015 i de la Llei 5/2008. La transversalització és l'estratègia instrumental bàsica que ha d'interactuar i enfortir la resta d'eixos estratègics.

El Pla inclou la programació d'un seguit d'actuacions per al període 2019-2022:

- Eix 1: Coeducació i promoure valors i models igualitaris.
- Eix 2: Promoció de l'equitat en el treball i la corresponsabilització en els usos dels temps.
- Eix 3: Prevenció i eradicació de les violències masclistes (II programa d'intervenció integral contra la violència masclista).
- Eix 4: Participació política i social i apoderament personal i comunitari de les dones.
- Eix 5: Visualització de les dones i comunicació no sexista.
- Eix 6: Transversalització de la perspectiva de gènere en les polítiques públiques.

6. DOCUMENTS DE REFERÈNCIA

6.1. Llei 5/2008 de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista

El 16 d'abril de 2008 s'aprova, per unanimitat del Parlament de Catalunya, la Llei 5/2008 de 24 d'abril del dret de les dones a erradicar la violència masclista. Aquesta llei recull les actuacions que els poders públics catalans han de dur a terme contra les violències masclistes i permet actuar de manera integral contra totes les formes d'aquesta violència i els àmbits en els quals es pot manifestar.

La Llei ha posat al centre les dones com a subjectes de dret i ha considerat que la violència masclista és una greu vulneració dels drets humans i llibertats fonamentals, així com un impediment per assolir la plena ciutadania, la seua autonomia i llibertat.

El text legal destaca perquè:

- Aborda de forma integral totes les formes d'exercir aquesta violència i de tots els àmbits en què es pot produir. És a dir, s'entén per violència masclista “la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics econòmics o psicològics, incloent-hi les amenaces, les intimidacions i les coaccions, tingui com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en privat”
- Remarca la importància de la prevenció i subratlla les mesures de sensibilització, prevenció i detecció precoç com a principis fonamentals en l'erradicació d'aquesta greu problemàtica social.
- Regula una Xarxa d'atenció a les dones en situacions de violència masclista, tot definint cada servei, les funcions a desenvolupar, quina administració en té competències i quines han de ser les beneficiàries.

6.2 Protocol Marc

La Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, estableix

en el seu article 85 que “Els protocols per a una intervenció coordinada contra la violència masclista han d'incloure un conjunt de mesures i mecanismes de suport, coordinació i cooperació destinats a les institucions públiques i altres agents implicats, que defineixen les formalitats i la successió d'actes que s'han de seguir per executar-los correctament”, amb l'objecte de garantir la prevenció, l'atenció eficaç i personalitzada i la recuperació de les dones i les filles i fills al seu càrrec que es trobin en risc o en situació de violència masclista.

Així mateix, estableix que l'elaboració d'aquests protocols l'ha d'impulsar l'Institut Català de les Dones i que es creï la Comissió nacional per una intervenció coordinada contra la violència masclista que és l'òrgan específic de coordinació institucional per impulsar, seguir, controlar i avaluar les actuacions en l'abordatge integral d'aquesta violència.

El protocol marc en el primer protocol, es va anar concretant amb el treball en Xarxa, a partir de la realitat territorial pròpia i amb el protagonisme de les persones professionals de referència dels serveis específics i compta amb la complicitat i la participació d'altres agents socials, en especial dels grups de dones que treballen per una societat lliure de violència. Les entitats Dones amb Empenta, El Safareig i Spora van ser entitats que van estar presents en totes les etapes del procés de desenvolupament del Circuit redactant una proposta que va ser adaptada per la Comissió tècnica.

6.3 Altres documents de referència

• Protocols per a tipologies concretes de violència masclista

- Protocol de seguretat contra violències sexuals en entorns d'oci.
- Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront el ciberassetjament entre iguals.
- Protocol per a la prevenció i abordatge de l'assetjament sexual i per raó de sexe e a l'empresa.

- Protocol d'actuacions per prevenir la mutilació genital femenina.

- Protocol de protecció de les víctimes de tràfic d'éssers humans a Catalunya.

• **Protocols de prevenció i abordatge dels matrimonis forçats**

- Procediment d'atenció i prevenció policial de matrimonis forçats.

- Protocol per a l'abordatge dels matrimonis forçats.

- Protocol for dealing with forced marriages.

- Protocolo para el abordaje de los matrimonios forzados.

• **Protocol per a l'abordatge de la violència masclista en l'àmbit de la salut a Catalunya (Actualment en revisió)**

- Document marc

- Documents operatius de dones amb discapacitat, de drogodependències, d'embaràs, de maltractament a la gent gran, d'immigració, de maltractament infanto-juvenil,

sobre mutilació genital femenina, de salut mental, de VIH i altres ITS i de violència sexual.

• **Altres protocols, circuits i guies de referència**

- Protocol per la implantació de l'Ordre de protecció de les víctimes de violència domèstica

- Pla de seguretat i atenció a les víctimes de violència masclista i domèstica.

- Protocol de coordinació entre els ordres jurisdiccionals penals i civil per a la protecció de les víctimes de violència domèstica.

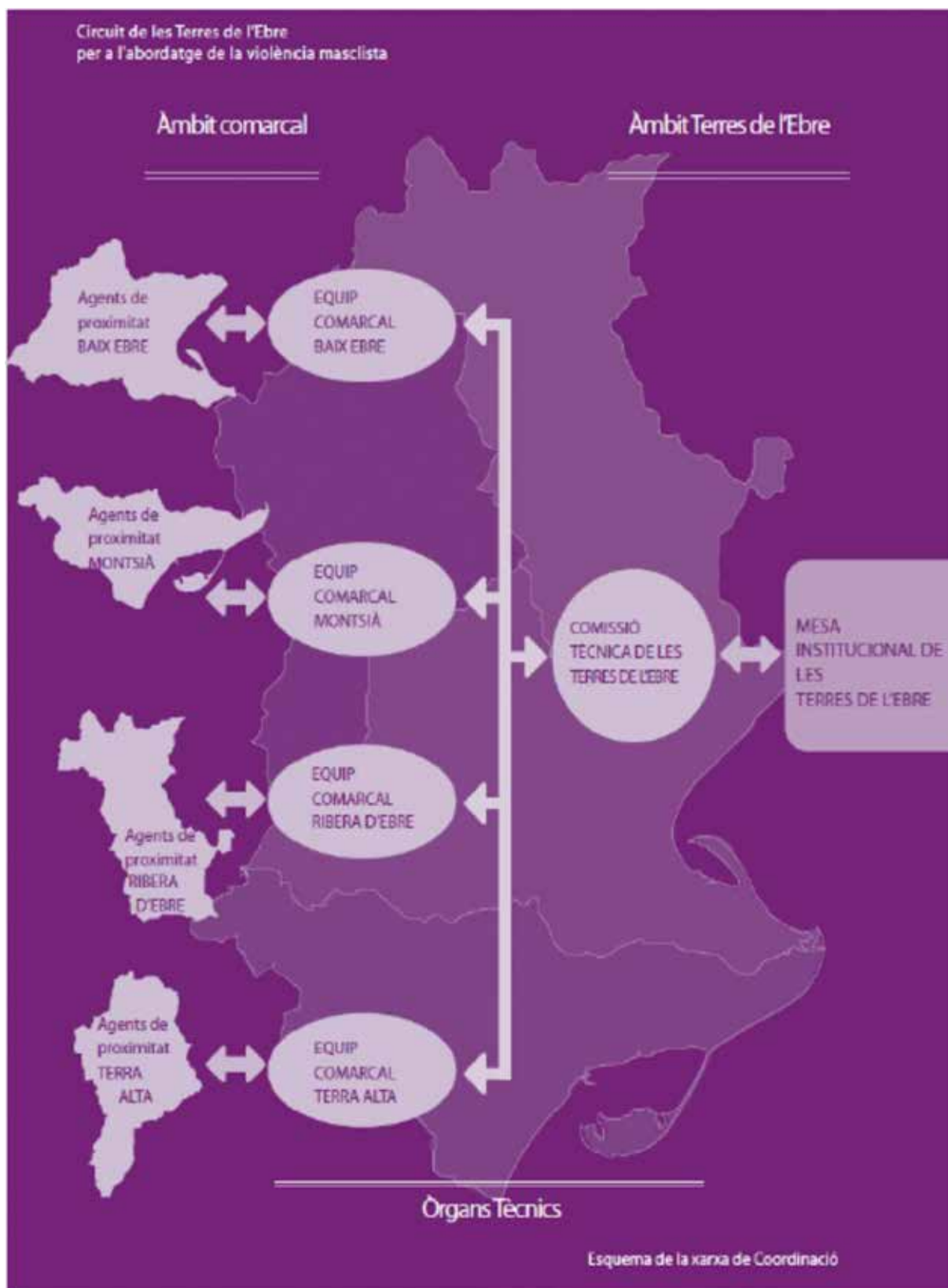
- Protocol de joventut per a l'abordatge de la violència masclista.

- Guia territorial de les Terres de l'Ebre per a l'actuació contra els maltractaments a les persones grans.

- Circuit d'acció davant de víctimes de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual de dones i nenes a les Terres de l'Ebre.

- Recomanacions per a l'abordatge d'agressions sexistes i de violències sexuals en espais públics d'oci i festius de les Terres de l'Ebre.

ESQUEMA DE LA XARXA DE COORDINACIÓ

7. CIRCUIT DE LES TERRES DE L'EBRE

Per l'abordatge de la violència masclista a les Terres de l'Ebre el circuit el formen totes les institucions, agents socials i persones dels diferents àmbits que intervenen en l'abordatge integral de la violència masclista. Aquest circuit el formen diversos nivells territorials per mitjà d'equips interdisciplinaris amb la col·laboració de les institucions responsables cadascun d'ells amb unes funcions que han vingut desenvolupant al llarg d'aquests 10 anys.

El Circuit es genera davant la necessitat d'optimitzar la tasca desenvolupada parcialment des de diversos àmbits amb l'objectiu de completar una actuació finalista integral i en aquest sentit, cal establir mecanismes de coordinació per connectar de forma fluïda àmbits tan diversos com poden ser el sanitari, el social, el policial, l'educatiu, el judicial, l'associatiu o el periodístic.

Per tal d'organitzar un circuit coordinat, el Circuit de les Terres de l'Ebre per a l'abordatge de la violència masclista ha de tenir en compte aquestes 4 estructures o nivells de coordinació

- La Mesa institucional, constituïda el dia 12 de febrer de 2009 que està formada per persones representants de diversos àmbits administratius i institucionals del territori i ha de garantir el compromís polític i el suport institucionals en la creació, desplegament i implantació del Circuit al territori.

- La Comissió Tècnica, constituïda el dia 6 de maig de 2009 està formada per persones professionals de diversos àmbits disciplinaris i territorials. És l'òrgan gestor del Circuit que coordinarà els esforços necessaris, gestionarà les necessitats del Circuit, així com traslladarà les inquietuds del Circuit als representants de la Mesa Institucional

- Els Equips Comarcals, constituïts els dies: 1 de desembre de 2009 a la Ribera d'Ebre, 2 de desembre del 2009 al Montsià, 10 de desembre de 2009 a la Terra Alta i 12 de gener de 2010 al Baix Ebre. Cada equip comarcal està format per persones professionals de diversos àmbits disciplinaris. Aquests equips són els que treballen

el dia a dia de la implantació territorial del circuit. Les persones d'aquests equips assessoren personalment al conjunt de professionals de la seva comarca (agents de proximitat) vetllant perquè els protocols elaborats funcionin i derivant els casos supracomarcal a la Comissió tècnica.

- Els Agents de Proximitat són tots els serveis d'atenció a les dones. Es trobaran presencialment dins del límit de la seva comarca per tal de fer xarxa, intercanviar informació, discutir casos concrets i facilitar el procés de coordinació entre el conjunt de recursos implicats.

7.1 Composició

7.1.1 Mesa institucional

Concepte

La Mesa Institucional (MI) és el màxim òrgan de representació i decisió del Circuit de les Terres de l'Ebre per l'abordatge de la violència masclista. Les persones que en formen part són els màxims representants de les diverses institucions en l'abordatge de la violència masclista.

La Mesa institucional està presidida per la persona al càrrec de la Delegació del Govern que serà qui convocarà i qui estarà en contacte directe amb la persona portaveu de la Comissió tècnica així com la resta d'institucions.

La Mesa Institucional es reunirà un cop l'any i quan es sol·liciti des de la Comissió tècnica.

Funcions

- Donar suport a aquelles accions destinades a abordar i erradicar la violència masclista.
- Destinar els recursos necessaris per la continuïtat del Circuit.
- Vetllar pel nomenament de les persones membres de la Comissió tècnica garantint que en cas de cessament d'alguna de les persones membres, la substitució es faci efectiva ràpidament.
- Estudiar i aprovar, si s'escau, les propostes de la Comissió Tècnica.

- Estudiar i aprovar, si s'escau, el tancament de les actuacions desplegades.
- Assegurar la realització d'avaluacions periòdiques per garantir el funcionament òptim del Circuit.

Composició

Com a mínim, la Mesa Institucional ha d'incorporar els/les màxims representants dels següents organismes:

1. Delegació Territorial del Govern a les Terres de l'Ebre.
2. Institut Català de les Dones.
3. Serveis Territorials de la Generalitat vinculats als sectors següents:
 - a) Seguretat
 - b) Execució penal
 - c) Atenció a la víctima
 - d) Atenció social especialitzada en violència masclista
 - e) Atenció social a la joventut
 - f) Atenció social a la infància
 - g) Salut
 - h) Habitatge
 - i) Educació
 - j) Ocupació
 - k) Esports
 - l) Cultura
 - m) Agricultura
 - n) Empresa
4. Ajuntaments de més de 20.000 habitants.
5. Consells Comarcals de les Terres de l'Ebre (Baix Ebre, Montsià, Terra Alta i Ribera d'Ebre).
6. Assemblea Territorial de dones a les Terres de l'Ebre.
7. Regió Policial Terres de l'Ebre: Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra
8. Diputació de Tarragona.
9. Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (IMLCFC).
10. Audiència Provincial de Tarragona.
11. Fiscalia Provincial de Tarragona.
12. Il·lustre Col·legi d'Advocats i Advocades de Tortosa.
13. Col·legi de periodistes demarcació de l'Ebre.

7.1.2 Comissió Tècnica (CT)

Concepte

És l'òrgan gestor del Circuit que ha de vetllar pel bon i correcte funcionament del mateix i perquè millori cada dia. Les persones que formen part de la Comissió tècnica han de tenir una lata motivació per a la lluita activa contra la violència masclista i representar a les institucions implicades en l'abordatge aquest fenomen.

Funcionament

La Comissió tècnica ha de cercar en tot moment el consens entre les seves persones membres a l'hora de prendre decisions que afectin el desenvolupament del Circuit. Cal remarcar que el càrrec o posició que les persones membres de la CT ocupin fora de la mateixa no serà rellevant dins la Comissió, la qual es regirà internament pels principis d'horitzontalitat, de manca de jerarquia i de col·laboració activa. La CT podrà comptar amb el suport de persones expertes en temàtiques concretes quan això sigui necessari.

Per al bon funcionament de la CT cal tenir en compte algunes singularitats:

✓ *Comissionats/ades del Circuit*

Per tal que les actuacions de les persones, que integren la CT tinguin força i pes en tots els sectors professionals implicats en el Circuit, aquestes han de gaudir d'un estatus que els ha estat concedit directament per la Mesa Institucional i que és el de Comissionat del Circuit de les Terres de l'Ebre per a l'abordatge de la violència. Es fa estrictament necessari dotar aquestes persones de representativitat institucional per tal que puguin intervenir activament en el canvi de pràctiques que cal implantar en tot el territori i en tots els àmbits professionals.

✓ *Gestió i Impuls de la Comissió tècnica*

L'Institut Català de les Dones actua com a organisme responsable de la coordinació de la Comissió Tècnica, ja que d'acord amb l'art.85 de la Llei del dret de les dones a erradicar la violència masclista és qui impulsa els protocols contra la violència masclista en l'àmbit de Catalunya. Les seves funcions són les següents:

1. Convocar les reunions i sessions, ordinàries i extraordinàries, fixació de l'ordre del dia, recull de propostes de la resta de membres i realització de les actes.

2. Conducció i moderació de les sessions.
3. Comunicació institucional entre la Comissió tècnica i la Mesa Institucional, així com la sol·licitud de reunions ordinàries o extraordinàries de la Mesa Institucional.
4. S'encarregarà de gestionar les comunicacions de la Comissió i si s'escau, de la Xarxa de Coordinació del Circuit de les Terres de l'Ebre tan fent mediació entre les diverses institucions i agents socials del Circuit com comunicacions públiques.
5. La persona portaveu de la Comissió tècnica recaurà en la coordinació Territorial de l'ICD.

La Comissió tècnica farà reunions ordinàries una cada quadrimestre i quan així es cregui necessari per alguns dels membres per qüestions urgents. Al final de cada reunió ordinària s'establirà per consens la data de la següent reunió i s'aixecarà acta.

Funcions

La Comissió Tècnica és el centre neuràlgic de la gestió, el desplegament i la millora del Circuit de les Terres de l'Ebre i per tant té un seguit de funcions:

- Elaborar els instruments i eines necessàries per al bon funcionament del circuit.
- Assegurar-se que els documents protocol·laris i els instruments i eines que se'n derivin siguin coneguts pel conjunt de professionals de les Terres de l'Ebre.
- Dissenyar estratègies de sensibilització davant el fenomen de la violència masclista.
- Col·laborar en la implementació de plans d'acció si així es requereix.
- Observar el curs dels casos específics amb l'objectiu de detectar quants requereixen un abordatge supracomarcal.
- Impulsar la recollida i sistematització de les dades generades en el territori, per tal de ser valorades globalment
- Vetllar pel bon funcionament del circuit i desplegar les actuacions necessàries en cada territori per promoure el treball en equip i la coordinació entre els diferents serveis.
- Fer propostes de millora i optimització del circuit.

- Valorar les necessitats formatives de cada sector i de cada territori, promovent així la formació específica adaptada a les diverses necessitats territorials i professionals.
- Organitzar, conjuntament amb els equips Comarcals jornades periòdiques per tal de promoure la formació específica en qüestions de violència masclista i donar a conèixer públicament el Circuit a la població de les Terres de l'Ebre.
- Informar periòdicament de l'evolució del Circuit a la mesa Institucional.
- Aprovar la incorporació de nous serveis a la Comissió tècnica que es creguin adients per al bon funcionament de la mateixa, fent constar aquesta aprovació en l'acta.
- Altres funcions a considerar que determinin per consens a la pròpia Comissió així com les encarregades per la Mesa Institucional.

Composició

Formaran part de la Comissió Tècnica una persona representant amb capacitat de decisió de:

1. Institut Català de les Dones.
2. Representant del Servei d'Intervenció especialitzada.
3. Representant dels Servei Territorial d'Educació a les Terres de l'Ebre.
4. Representant de la Regió Sanitària de les Terres de l'Ebre.
5. Representant del Servei d'Ocupació de Catalunya a les Terres de l'Ebre.
6. Representant de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra de l'equip d'atenció a la víctima a les Terres de l'Ebre.
7. Representant del Departament d'Interior a les Terres de l'Ebre.
8. Representant dels Serveis territorials de Justícia a les Terres de l'Ebre.
9. Representant de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya. Divisió Terres de l'Ebre.
10. Representant del Col·legi Advocats i Advocades de Tortosa.
11. Representant de la Fiscalia a les Terres de l'Ebre.

12. Representants dels 4 Consells Comarcals de les Terres de l'Ebre (Montsià, Terra Alta, Ribera d'Ebre i Baix Ebre).
13. Representant de la Direcció General d'atenció a la Infància a les Terres de l'Ebre.
14. Representant de la Direcció General de Joventut a les Terres de l'Ebre.
15. Representants de les poblacions majors de 20.000 habitants. Serveis Socials (Actualment Amposta i Tortosa).
16. Representant dels Jutjats de VIGE a les Terres de l'Ebre.
17. I totes aquelles que es consideri adequat per al bon funcionament de la comissió tècnica.

7.1.3 Equips Comarcals (EC)

Concepte

Cada Comarca compta amb un equip comarcal que ha d'estar en contacte directe amb els agents de proximitat, així com amb la Comissió Tècnica i vetllar perquè el Circuit funcioni a la comarca. Aquests equips són qui detecta disfuncions i demandes per elevar-les a la Comissió Tècnica i traslladar les estratègies als agents de proximitat. La composició és diversa en funció de la realitat de cada comarca.

El paper de les persones que integren els equips Comarcals és clau per al bon funcionament del Circuit en cada nivell comarcal. Aquestes persones actuen com agents experts i expertes de proximitat al situar-se entre la figura de persona expert a qui es pot acudir en cas de dubte i figura de persona propera en qui es pot confiar per a la resolució de conflictes.

L'agent expert o experta de proximitat proposat per formar part de l'equip comarcal es recomana que sigui una persona amb formació àmplia sobre el fenomen de la violència masclista, ha d'estar motivada per lluitar contra la violència masclista i han de ser persones que presentin una actitud d'escolta activa i de prestació de serveis al conjunt de professionals que demanin assessorament.

La Mesa Institucional haurà de garantir que aquestes persones comptin amb el temps i la legitimitat que necessitin per dur a terme les seves tasques i la Comissió Tècnica haurà d'assegurar que aquestes persones rebin tota la formació i informació necessària per actuar com assessores.

Els Equips Comarcals faran reunions periòdiques una cada quadrimestre i s'aixecarà acta de l'informat i dels acords adoptats. L'acta serà redactada per uns dels membres de forma rotativa.

Funcions

- Concretar i vetllar pel correcte funcionament del Circuit a nivell comarcal.
- Resoldre o solucionar, en la mesura de lo possible, els eventuais problemes que puguin sorgir en l'aplicació del Protocol o en la coordinació interprofessional a nivell comarcal.
- Executar les iniciatives plantejades des del propi equip comarcal o bé en col·laboració amb la Comissió Tècnica.
- Derivar a la Comissió tècnica tots aquells casos que requereixin d'una actuació supracomarcal.
- Convocar els i les agents de proximitat necessaris en funció de les necessitats.
- Posar en contacte tots els serveis i entitats de la comarca.
- Resoldre els problemes genèrics de coordinació detectats pel mateix equip Comarcal o per la Comissió Tècnica.
- Oferir als i les agents de proximitat formació i informació en qüestions d'interès per l'abordatge interprofessional de la violència.
- Restar a disposició dels i de les Agents de proximitat que operen a la comarca per tal d'assessorar o guiar les possibles pautes d'actuació.
- A totes aquelles funcions que puguin determinar per consens de la pròpia Comissió.

Composició

1. Representant de l'Institut Català de les Dones.
2. Representant del SIE.
3. Representant dels serveis educatius de la Comarca.
4. Representant dels Serveis territorials de Justícia.
5. Representant dels serveis de salut a la comarca.
6. Representant dels centres Hospitalaris que donen servei a la Comarca.

7. Representant de l'Oficina de Treball.
8. Representant de la Policia de la Generalitat a la comarca.
9. Representant de la Fiscalia a les Terres de l'Ebre.
10. Representant del cos de la Policia local de la comarca.
11. Representants dels SIAD's.
12. Representants dels Consells Comarcals.
13. Representant d'un Ajuntament de la comarca
14. Altres que es cregui oportú

Cal tenir en compte:

- La composició dels equips comarcals és diversa d'acord a la realitat de cada comarca.
- La MI haurà de garantir que aquestes persones compten amb el temps i la legitimitat que necessiten per dur a terme les seues tasques.
- La CT haurà d'assegurar que aquestes persones reben tota la informació que necessiten per tal de poder actuar com a persones assessores.

7.1.4 Agents de proximitat (AP)

Concepte

Els i les Agents de Proximitat (AP) són la culminació operativa primera i última del Circuit. Són els qui han de posar en contacte tots els recursos i les institucions que atenen les dones i que es troben en condicions d'abordar de forma directa o indirecta l'abordatge de la violència masclista a cada comarca.

Funcions

- Han d'abordar casos específics per tal de millorar la coordinació entre els serveis.
- Analitzar col·lectivament noves formes de cooperació intersectorial.
- Establir lligams professionals a partir de la generació de la xarxa.
- Avaluar el funcionament del circuit a nivell comarcal.

Els Agents de Proximitat seran convocats i organitzats pels equips comarcals. Si s'han de dur a terme actuacions específiques en cadascuna de les comarques, aquestes seran elaborades per la Comissió Tècnica i aprovades i finançades amb el suport de la Mesa Institucional.

8. OBJECTIUS DEL PROTOCOL

8.1 Objectius generals

- Garantir l'atenció coordinada entre les diferents administracions i agents socials implicats, i delimitar els àmbits d'actuació que poden intervenir en les diferents situacions de violència masclista a les Terres de l'Ebre.
- Establir els mecanismes de coordinació i cooperació que permetin una transmissió d'informació continuada i fluïda entre els organismes implicats.
- Aplicar metodologies d'intervenció que evitin la revictimització de les dones.
- Garantir els recursos necessaris per a l'execució i la continuïtat del protocol.
- Contribuir decisivament a l'erradicació de la violència masclista a partir d'un model d'abordatge consensuat, i en avaluació i millora constant.
- Donar una resposta social i institucional integrada i satisfactòria a les dones, adolescents i infants afectades de violència masclista.
- Establir una xarxa territorial. Interprofessional i coordinada que vetlli pel desplegament i la millora d'un model d'intervenció integral, tot minimitzant la victimització secundària i considerant les dones subjectes actius.
- Desplegar un model ampli d'abordatge de les violències masclistes que prevegi la seva prevenció, detecció, atenció i recuperació.
- Implementar un model que faciliti l'emergència de diversos itineraris d'intervenció adaptats a les necessitats de cada dona, potenciant la seva autonomia i a les especificitats de cada professional i de cada territori.
- Identificar els recursos existents que intervenen en els casos de violència masclista i definir els circuits de coordinació i els criteris de derivació, i fer-los públics per al conjunt de la xarxa, tot establint els mecanismes de coordinació i cooperació que permetin desplegar actuacions conjuntes i eficaces per part dels diversos organismes i agents socials implicats.
- Implicar activament totes les institucions, organismes i agents socials del territori rellevants per a l'abordatge actiu de la violència masclista.
- Facilitar al conjunt de professionals i entitats una formació específica i diversificada sobre el fenomen de la violència masclista i promoure l'intercanvi d'experiències i bones pràctiques
- Adequar els recursos que es posin a disposició de les dones afectades per violència masclista perquè potenciïn la seva autonomia i no generin noves dependències.
- Generar un espai de treball en xarxa que ajudi els serveis a dur a terme una millora d'atenció professional de les dones afectades per aquestes violències.
- Divulgar el Circuit i els respectius protocols entre el conjunt de professionals del territori
- Establir mecanismes d'avaluació continuada àgils i fluïds que permetin analitzar el model implementat i així, mesurar-ne l'impacte, identificar buits i solapaments en la xarxa i disposar de línies de millora per al propi Circuit, així com per als d'altres territoris.
- Coordinar els recursos per tal de suplir les mancances pròpies dels territoris més disseminats i amb poca població.

8.2 Objectius específics

- Generar un llenguatge compartit i fomentar una comprensió i una aproximació comunes al fenomen de la violència masclista per part dels diversos agents interdisciplinaris.
- Fomentar una comprensió i una aproximació comunes al fenomen de la violència masclista per part dels i les diversos i diverses agents interdisciplinaris.
- Implicar activament totes les institucions, els organismes i els agents socials del territori rellevants per a l'abordatge actiu de la violència masclista.

9. MODEL D'INTERVENCIÓ

9.1 Nivells d'intervenció

El Protocol marc per una intervenció coordinada contra la violència masclista a Catalunya defineix quatre eixos bàsics d'actuació: la prevenció, detecció, atenció i recuperació. La reparació es troba dins l'eix de la recuperació, si bé en aquest document la trobareu de forma separada.

Per tal de fer operatius aquests quatre eixos bàsics del protocol marc i contribuir a l'establiment de llenguatges i conceptes comuns, el protocol marc n'estableix la definició consensuada.

PREVENCIÓ

S'entén per prevenció el conjunt d'accions encaminades a evitar o reduir la incidència del fenomen de la violència masclista mitjançant la reducció dels factors de risc. La prevenció n'evita la normalització. Les actuacions preventives han de considerar tant els casos en els quals encara no s'han manifestat les situacions d'abús, per tal d'actuar amb anticipació, especialment entre la població jove, com els casos en els quals ja s'han donat situacions de violència, per evitar-ne la cronicitat. Un dels objectius de la prevenció és sensibilitzar la ciutadania, especialment les dones, per tal que cap forma de violència no sigui justificada ni tolerada. S'entén la sensibilització com el conjunt d'accions pedagògiques i comunicatives que tenen per objectiu generar canvis i modificacions a l'imaginari social que permetin avançar cap a l'erradicació de la violència masclista el conjunt d'accions encaminades a evitar o reduir la incidència del fenomen de la violència.

DETECCIÓ

S'entén per detecció la posada en funcionament de diferents instruments teòrics i tècnics que permetin identificar i fer visible el problema de la violència masclista, tant si apareix de manera precoç com si es tracta d'una violència crònica. La detecció permet conèixer les situacions en les quals s'ha d'intervenir per tal d'evitar-ne el desenvolupament i la cronicitat.

ATENCIÓ

S'entén per atenció el conjunt d'accions destinades a una persona per tal que superi tant les situacions d'abús com les conseqüències en els contextos personals, familiars i socials. S'ha de garantir la seguretat i proporcionar informació detallada sobre els recursos i els procediments que faciliten la resolució de la situació. Els equips professionals han de facilitar una atenció de qualitat que situï les dones en el centre, per tal de potenciar les seves habilitats personals i evitar la victimització secundària. A aquest efecte, s'entén

per victimització secundària (o revictimització) el maltractament addicional que reben les dones en situacions de violència masclista com a conseqüència directa o indirecta dels dèficits quantitatius i/o qualitius de les intervencions efectuades pels organismes responsables, així com per les actuacions que no han assolit el nivell de coordinació necessària amb altres agents implicats

RECUPERACIÓ

S'entén per recuperació l'etapa del cicle personal i social on es restableixen els àmbits danyats a causa de les situacions de violència. Aquest procés es porta a terme amb l'acompanyament d'una persona o d'un equip professional, i la seva durada es relaciona amb el dany patit, la cronicitat de l'abús i la capacitat de resiliència de cadascuna de les persones afectades. La resiliència és la capacitat de les persones per afrontar amb èxit les situacions desfavorables o de risc, i per adaptar-se i desenvolupar-se positivament davant les circumstàncies adverses.

REPARACIÓ

S'entén per reparació el conjunt de mesures preses pels diversos organismes i agents responsables de la intervenció en el marc de la violència masclista (jurídiques, econòmiques, socials, laborals, sanitàries, educatives, etc.), que contribueixen al restabliment dels àmbits danyats per la situació viscuda. En definitiva, la reparació esdevé la manera com el conjunt d'actors socials contribueix al procés de recuperació de les dones que han viscut situacions de violència masclista.

9.2 Principis orientadors

Els principis orientadors del present protocol per una intervenció coordinada contra la violència masclista partim d'una voluntat política, interdepartamental i interinstitucional que garanteix els recursos tècnics i humans necessaris per a una pràctica eficaç i eficient quan a la revisió i millora del mateix, tot garantint la participació ciutadana i el consens.

Aquests principis, d'acord amb la Llei 5/2008, de 24 d'abril del dret de les dones a erradicar la violència masclista així com d'acord amb el Protocol Marc per a una intervenció coordinada contra la violència masclista són els següents:

- **Interdisciplinarietat.** La violència masclista requereix una línia d'intervenció que parteixi

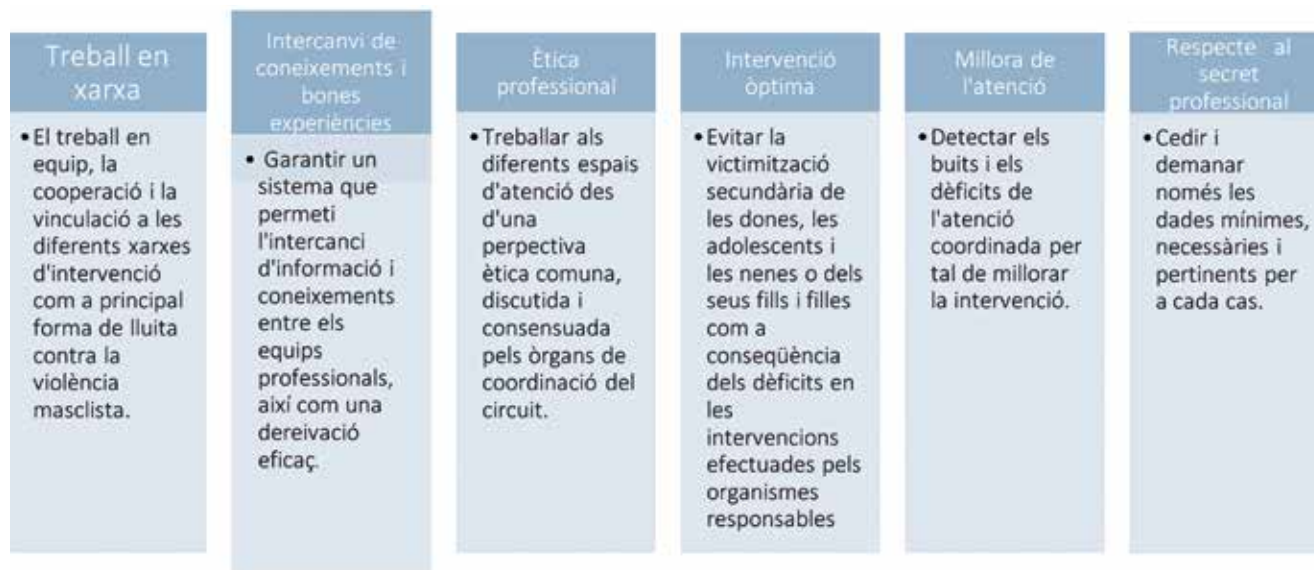
de la perspectiva de gènere i actui de forma interdisciplinària. En tots els casos és necessari que els i les professionals que intervenen estiguin en connexió en la mesura que sigui necessari, **formant xarxa efectiva**. Necessiten **formació específica** per tal de conèixer el que diferencia la violència masclista d'altres violències, detectar-la i **evitar victimitzacions**.

- **Universalitat.** S'ha de garantir l'accés als serveis de prevenció, detecció, atenció i recuperació de totes aquelles dones, i fills i filles que estan al seu càrrec que pateixen violència masclista, amb celeritat i qualitat
- **Defensa dels drets de les dones**
- **Descentralització.** Entesa des de dues vessants: la **proximitat territorial** que ha de garantir que els serveis compleixin el principi de proximitat i contemplar la itinerància dels mateixos, com la **proximitat professional** que comporta l'establiment dels mecanismes necessaris de definició d'un model d'atenció individual que proporcioni itineraris personalitzats per atendre les demandes específiques.
- **Transversalitat.** Que ha de servir com a eix integrador de les diferents institucions i departaments que hauran de definir accions específiques des del seu àmbit d'intervenció, a fi de garantir els recursos tècnics, humans i materials necessaris
- **Coordinació/col·laboració.** Entenem que la coordinació requereix d'un treball en equip i una posada en comú de les intervencions que es realitzin des de les diferents institucions i departaments. S'han de definir mecanismes de coordinació per tal de definir les estratègies dels actors implicats, des de la perspectiva de la interrelació, la complementarietat i la coherència en la intervenció.
- **Diversitat.** El protocol ha de respondre adequadament a les diverses necessitats que plantegen les realitats culturals múltiples que conformen el teixit social de les terres de l'Ebre.
- **Flexibilitat.** Els processos d'intervenció han de ser suficientment adaptables a la realitat de cada moment, amb capacitat d'adaptació a les diferents circumstàncies, territorials i segons demanda de cada dona.
- **Qualitat.** Resulta indispensable disposar d'instruments per tal d'avaluar la qualitat dels

processos d'intervenció per tal de garantir una valoració global dels mateixos.

També caldria tenir en compte com principis orientadors no contemplats directament en

la Llei 5/2008: el treball en xarxa, intercanvi de coneixements i bones experiències, ètica professional, intervenció òptima, millora de l'atenció i respecte al secret professional.

9.3 Xarxa d'atenció i recuperació integral per a dones en situació de violència masclista

Segons la Llei 5/2008 del dret de les dones a erradicar la violència masclista, la Xarxa d'Atenció i Recuperació Integral per a dones que pateixen violència masclista és el conjunt coordinat de recursos i serveis públics de caràcter gratuït per a l'atenció, l'assistència, la protecció, la recuperació i la reparació de les dones que han patit o pateixen violència masclista, en l'àmbit territorial de Catalunya.

Serveis que integren la Xarxa:

- Servei d'atenció telefònica especialitzada: funciona 24 hores al dia els 365 dies de l'any i s'ha de coordinar, en els casos necessaris, amb els serveis d'emergència. És un servei universal d'orientació i assessorament immediat que proporciona atenció i informació integrals sobre els recursos públics i privats.
- Serveis d'informació i atenció a les dones: ofereixen informació, assessorament, primera atenció i acompanyament a totes les dones en tots els àmbits de la seva vida laboral, social, personal i familiar.
- Serveis d'atenció i acolliment d'urgències: funciona les 24 hores del dia 365 dies de l'any. Són serveis especialitzats que han de facilitar acolliment temporal a les dones i llurs fills i filles

que estan o han estat sotmeses a situacions de violència masclista.

- Serveis d'acolliment i recuperació: són serveis especialitzats, residencials i temporals, que ofereixen acolliment i atenció integral per possibilitar el procés de recuperació i reparació a les dones i llurs filles i fills, que requereixen un espai de protecció.
- Serveis d'acolliment substitutori a la llar: són serveis temporals que actuen com a substitució de la llar i que han de comptar amb el suport personal, psicològic, mèdic, social, jurídic i de lleure.
- Serveis d'intervenció especialitzada: ofereixen atenció integral i recursos en el procés de recuperació i reparació a les dones i els seus fills i filles que han patit o pateixen situacions de violència.
- Serveis Tècnics de punt de Trobada: destinats a atendre i prevenir la problemàtica que sorgeix en els processos de conflictivitat familiar i en compliment del règim de visites, amb la finalitat d'assegurar la protecció dels menors d'edat.
- Serveis d'atenció a la víctima del delict: ofereixen a les dones informació i suport en els procediments legals que es deriven de l'exercici dels drets que els reconeix la legislació vigent.
- Serveis d'atenció policial: garanteixen el dret de les dones i llurs filles i fills, que es trobin en situacions de violència masclista, a l'atenció

personalitzada, a la protecció i a la seguretat davant la violència masclista.

A banda d'aquests serveis específics per a l'atenció de les situacions de violència masclista, la xarxa també és més àmplia, ja que fa referència a tots els serveis que de forma interdisciplinària han de treballar amb la problemàtica. Així doncs, també parlariem de recursos sanitaris, socials, serveis d'atenció policial, recursos judicials,

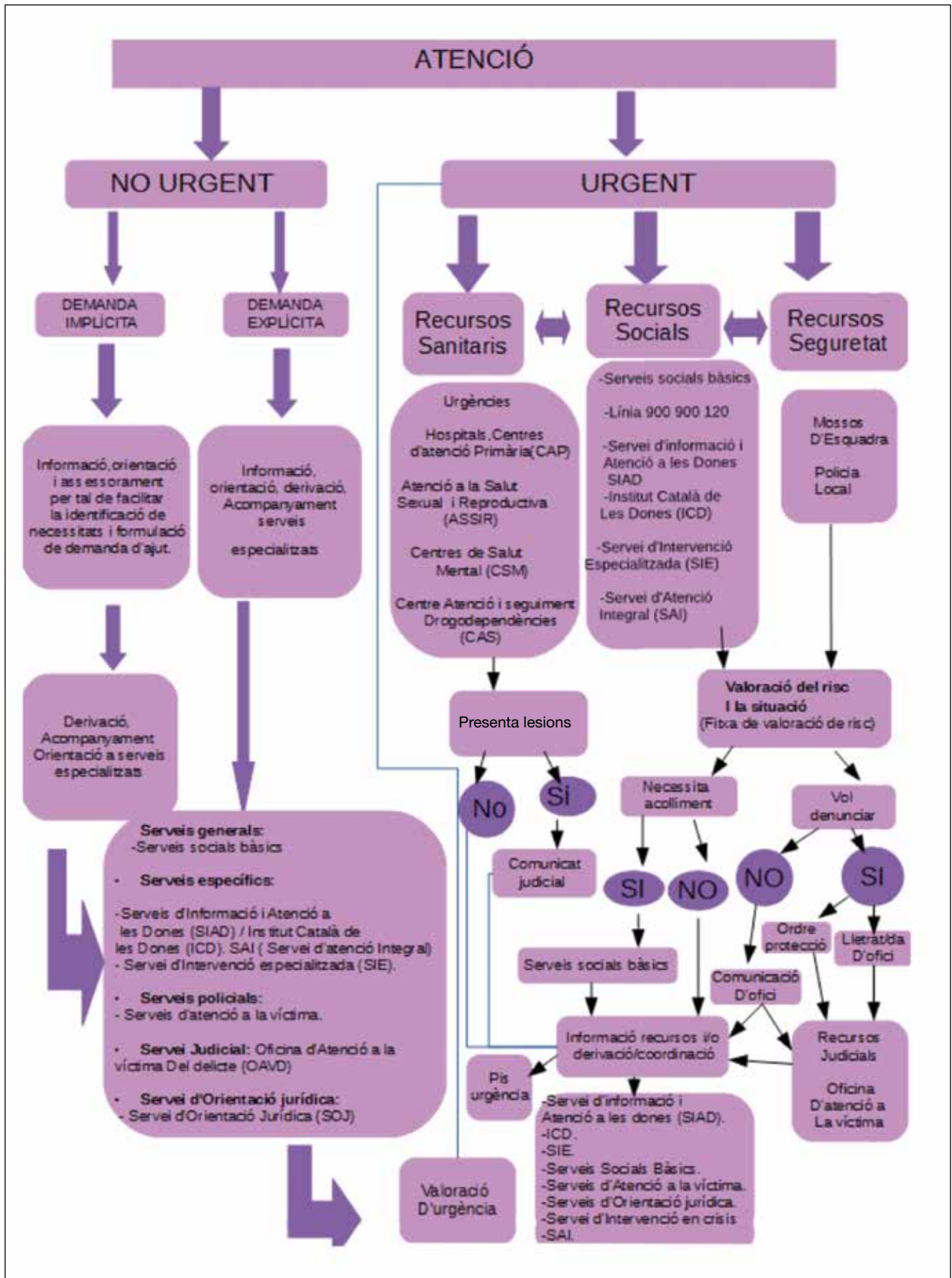
recursos educatius, laborals, grups de dones i altres.

Cal fer esment al Servei d'Atenció Integral (SAI) que és un servei que ofereix informació, assessorament, acompanyament i atenció a persones LGTBIQ+ que estiguin en risc o hagin patit violència per raó d'orientació sexual o identitat de gènere.

9.4 Estàndards de servei (document annex 1)

9.5 Eixos d'intervenció i serveis implicats

PREVENCIÓ	Accions: informació, divulgació, sensibilització, presentacions, formacions que es porten a terme des de cadascun dels àmbits d'actuació. Serveis on es fa o es coordinen per fer prevenció: Ajuntaments, Consells Comarcals, Serveis Territorials d'Educació, d'Interior, de Treball, afers socials i Famílies, de Justícia, Servei català de la Salut, ICD, Administració de Justícia, Col·legi d'advocats i advocades, Associacions de dones.
DETECCIÓ	Identificació de possibles situacions de violència a través dels diferents mitjans d'accés presencial, telefònic o línia. Serveis territorials de Treball, Afers Socials i Famílies. - Oficines de Treball - Servei Atenció Integral (SAI) - Servei d'Intervenció Especialitzada en violència masclista a les Terres de l'Ebre (SIE) Serveis Territorials de Presidència - Oficina Institut Català de les Dones Serveis Territorials Educació - Serveis educatius - Centres educatius Regió Sanitària Terres de l'Ebre - Àrea Bàsica de Salut - Centre d'Atenció i seguiment a les addiccions - Centre Salut Mental - Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva - Urgències hospitalàries - SEM Regió Policial Terres de l'Ebre - Mossos d'Esquadra Ajuntaments - Serveis Socials - Ajuntaments amb SIAD Consells Comarcals - SIAD - Serveis Socials Col·legi d'Advocats i Advocades - SOJ Jutjats i Fiscalia - Jutjats Especialitzats en Violència de gènere
ATENCIÓ	VALORACIÓ DE LA SITUACIÓ DE RISC *** Pàgina següent
RECUPERACIÓ	SIE: Servei d'intervenció especialitzada en violència masclista
REPARACIÓ	Tots aquells serveis que ofereixen prestacions

9.6 Interpretació algorismes

El present document pretén complementar les indicacions del Document marc amb un seguit de pautes d'intervenció específiques que cal tenir en compte en l'àmbit de la violència masclista.

L'objectiu és dotar al conjunt de professionals d'una eina que garanteixi l'atenció integral a aquelles dones que han viscut o que viuen una situació de violència masclista, tot preservant la seva seguretat i la seva protecció legal.

PREVENCIÓ

Les estratègies preventives van dirigides a evitar o reduir la incidència de la problemàtica de la violència masclista mitjançant la reducció dels factors de risc evitant així, la seva normalització.

Un dels objectius de la prevenció és sensibilitzar la ciutadania i especialment les dones a través d'un conjunt d'accions pedagògiques i comunicatives a generar canvis i modificacions en l'imaginari social que permetin avançar cap a l'erradicació de la violència masclista.

Tipus d'accions

- Sensibilització i conscienciació de la ciutadania: cal vetllar per fer difusió de cartells, tríptics i material de sensibilització i divulgació
- Formació del conjunt de professionals per a l'atenció de les dones i llurs filles i fills en situació de violència masclista.

DETECCIÓ

Els diferents professionals han de posar en funcionament diferents instruments teòrics i tècnics que permetin identificar i fer visible el problema de la violència masclista, tant si apareix de manera precoç com si es tracta de violència cronificada.

La detecció permet conèixer les situacions en les quals s'ha d'intervenir per tal d'evitar-ne el desenvolupament i la cronicitat. Per tant és fonamental que qualsevol professional identifiqui alguns elements que indiquin que la dona ha viscut una situació de violència masclista.

ATENCIÓ

En cas que la detecció sigui positiva, s'ha de sotmetre cada cas a una curada valoració, els instruments de valoració no substituiran la percepció de la dona.

Tant la valoració que fa la dona com la que fa el professional ha d'ajudar a determinar si s'està davant d'una sospita de violència masclista, si s'està al davant d'un cas de violència que encara no presenta perills extrems per la seva integritat (no urgent) o bé si s'està davant d'una dona que es troba en perill extrem (urgent).

L'atenció de les dones i llurs filles i fills comprèn el conjunt d'accions destinades per tal que superin tant les situacions d'abús com les conseqüències en els contextos personals, familiars i socials. S'ha de garantir la seguretat i facilitar la informació detallada sobre els recursos i els procediments necessaris per resoldre la situació. Els equips professionals han de facilitar una atenció de qualitat que situï les dones i a llurs filles i fills en el centre de l'atenció, per tal de potenciar les seves habilitats personals i evitar la victimització secundària.

A aquest efecte, s'entén per victimització secundària el maltractament addicional que reben les dones en situacions de violència masclista com a conseqüència directa o indirecta dels dèficits quantitatius i/o qualitius de les intervencions efectuades pels organismes responsables, així com per les actuacions que no han assolit el nivell de coordinació necessària amb altres agents implicats.

L'actuació del conjunt de professionals ha de ser diferent si la dona verbalitza estar en situació de violència (DEMANDA EXPLÍCITA).

• **No urgent**

1. Demanda implícita: si la o el professional es troba davant d'una dona que presenta indicadors de sospita darrera d'una demanda implícita, ha de relacionar conjuntament amb la dona els indicadors detectats amb la possible existència de violència masclista. Per tant, el conjunt de professionals han d'acompanyar la dona en el procés de reconeixement de la situació de violència, la presa de decisions, així com la identificació de necessitats i la formulació de demanda d'ajut.
2. Demanda explícita: un cop la o el professional es trobi davant d'una dona on expliqui haver viscut violència masclista s'ha d'iniciar un procés d'informació, orientació. Acompanyament i derivació als serveis adients.

• **Urgent**

Segons el canal d'entrada hi haurà una actuació o un altra.

Recursos de seguretat

La policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra (PG-ME) focalitza les seves actuacions de manera transversal, amb víctimes de violència masclista i altres víctimes vulnerables, des de les vessants de la prevenció, la detecció, l'atenció, el seguiment i la protecció d'aquestes víctimes.

Les actuacions policials comprenen tant el treball preventiu, orientat a aquestes víctimes, com totes aquelles accions dutes a terme des del moment en què és té notícia que una persona pot ser o és víctima de violència masclista i/o domèstica.

En aquest procés d'atenció a les víctimes, la PG-ME realitzarà les següents actuacions policials:

1. Preservar la integritat física de la víctima i acompanyar-la a un centre sanitari o gestionar l'assistència sanitària, sempre que sigui necessari.
2. La PG-ME compta a les comarques de les Terres de l'Ebre amb els Grups d'Atenció a la Victima (GAV) que són unitats amb formació especialitzada per realitzar atenció i seguiment de les víctimes de violència masclista i altres víctimes vulnerables. Aquests grups realitzen atenció, informació i assessorament sobre els drets i les accions que poden emprendre i els organismes als que poden acudir per exercir aquests drets i faran el seguiment individualitzat de les denúncies que els deriven relatives a violència masclista des de les OAC.
3. Si la víctima no desitja denunciar els fets es posaran en coneixement de l'autoritat judicial competent d'ofici i, si escau, es realitzaran les diligències o gestions preventives d'assegurament de prova que siguin necessàries.
4. Si la víctima vol denunciar i està en condicions de fer-ho, se la informará dels seus drets i del dret a sol·licitar assistència jurídica especialitzada gratuïta o bé designar advocat de la seva elecció.
5. En cas que la víctima sigui estrangera no comunitària en situació administrativa irregular a Espanya, caldrà informar-la dels drets que l'assisteixen d'acord amb la Llei

orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social.

6. La PG-ME acompanyarà, si cal, la dona i llurs filles o fills al lloc d'acolliment d'urgència de referència, sempre que aquesta no disposi de cap altre domicili que pugui garantir la seva seguretat. En hores d'atenció dels Serveis Socials es derivarà a aquests.
7. En tots els casos les víctimes seran informades dels altres serveis i recursos assistencials que disposa per adreçar-s'hi.
8. La PG-ME informará a la víctima de les mesures d'autoprotecció que pot adoptar segons el nivell de risc que presenti, valorant sempre l'especificitat de cada cas en particular.

Recursos socials

En el cas que arribi una dona recent agredida els i les professionals de serveis socials bàsics es posaran en contacte amb els cossos de seguretat. Cal diferenciar diverses situacions: En cas que la dona requereixi una atenció mèdica urgent, serveis socials ha d'activar el servei sanitari d'urgències de forma immediata per a què sigui trasllada a un centre sanitari. Si hi ha una urgència mèdica, en cap cas, serveis socials ha d'avisar primer a Mossos d'Esquadra.

Si el o la professional valora que la dona no pot tornar al seu domicili, atès que hi ha risc per la seva integritat física, si té recolzament familiar es faran gestions per tal que sigui acollida pel seu entorn familiar. Si no compta amb recolzament familiar s'activarà l'ingrés al pis d'urgència. Els Mossos d'Esquadra realitza l'acompanyament policial d'una dona víctima de violència masclista a un pis d'urgència quan existeixin circumstàncies de risc que així ho requereixin. Els acompanyaments que realitzen els Mossos d'Esquadra són policials i de seguretat, per tant, si serveis socials requereix un acompanyament la seva realització per part de Mossos d'Esquadra està subjecte a la valoració de risc que es realitzi. Mossos d'Esquadra pot sol·licitar a serveis socials que un tècnic del servei d'acolliment d'urgència també es sumi a l'acompanyament que es realitzarà a la dona.

Recursos sanitaris

L'atenció sanitària a les víctimes de violència masclista es farà seguint els circuits i protocols dels centres assistencials publicats pel

Departament de Salut. Es farà la valoració del risc i de la situació facilitant la derivació, coordinació i acompanyament si és necessari.

Es fa la comunicació al Jutjat de Guàrdia i als Mossos d'Esquadra i en tots els casos la dona serà informada dels serveis adients que disposa per poder adreçar-s'hi.

RECUPERACIÓ

S'entén per recuperació l'etapa del cicle personal i social que fa una dona que ha viscut situacions de violència, mitjançant la qual es produeix el restabliment dels àmbits danyats per la situació viscuda.

El servei d'intervenció especialitzada en violència masclista ofereix un servei d'atenció integral i recursos en el procés de recuperació i reparació a les dones que han patit o pateixen situació de violència i als seus fills i filles.

REPARACIÓ

Són el conjunt de mesures preses pels diversos organismes i agents responsables de la intervenció en el marc de la violència masclista (jurídiques, econòmiques, socials, laborals, sanitàries, educatives...) que contribueixen al restabliment dels àmbits danyats per la situació viscuda.

10. ÀMBITS D'INTERVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA

10.1 Violència masclista en l'àmbit de la parella

Definició

La violència en l'àmbit de la parella consisteix en la violència física, psicològica, sexual o econòmica exercida contra una dona i perpetrada per l'home que n'és o n'ha estat el cònjuge o per la persona que hi té o hi ha tingut relacions similars d'afectivitat.

Context i comprensió de la violència masclista en l'àmbit de la parella

El cicle de l'agressió està format per tres fases diferents, que varien en temps i en intensitat per a la mateixa parella i entre les diferents parelles: la fase acumulació de tensió, esclat de la violència i reconciliació o lluna de mel. En aquestes fases es donen uns factors, comportaments o manifestacions per part dels agressors i de la persona que pateix la violència.

En la fase d'acumulació de tensió:

La persona agressora:

- Crea tensió, irritació, malestar i por. Dirigeix gestos, mirades o crits que espanten.
- Castiga deixant de parlar o provocant llargs silencis.
- Nega el que fa i diu, manipula les situacions per fer entendre que l'altre menteix.
- Ridiculitza el seu cos, la seva feina, les seves preocupacions.
- Exerceix control i desvaloració del que fa, amb qui parla, el que gasta...
- S'enfada si l'altre intenta dialogar, canviar la situació.

La persona que pateix la violència:

- Rep un missatge que la seva percepció de la realitat és incorrecta.
- Li provoca tal desconcert que dubta d'ella mateixa.
- No sap si tot el que viu i sent és tan greu o real.
- Es culpabilitza de tot el que està passant.

- Mira de tenir-ho tot a punt per minimitzar la tensió.
- Comença a pensar que potser pot evitar les situacions per "provocar-lo".
- Perd autoritat, la cura i la seguretat en ella mateixa.
- Comença la vergonya, la culpabilitat, el silenci i l'ocultació de tot el que està passant.

En la fase de l'esclat de la violència

Persona agressora. Esclata la violència en totes les seves formes; física, psicològica, sexual, econòmica i ambiental.

- Destruïx plantes, objectes i pega als animals de companyia.
- L'acusa d'infidelitat.
- Controla l'economia de forma abusiva.
- Dona cops de porta, puntades de peus a objectes.
- Crida, amenaça, aixeca la mà, trenca objectes.
- Arriba a fer contusions, cops, ferides, cremades.
- Amenaça en fer-li més mal si ho explica.
- Amenaça en endur-se els fills.

Persona que pateix la violència. La desvaloració i la inseguretat adquirida en tot aquest procés la deixa atrapada.

- Coneix en pròpia pell el pànic.
- La por la deixa paralizada.
- Li costa pensar i reaccionar.
- Si pot reaccionar, demana ajuda.

En la fase de reconciliació o lluna de mel.

Persona agressora. Es caracteritza pel penediment i la promesa de canvi.

- Demana disculpes, plora, promet canvis.
- Es torna afectuós i amable.
- Té relacions sexuals sense imposar.
- Promet que demanarà ajuda.

- Li demana que retiri la denúncia si l'ha interposat.

La persona que pateix la violència es desconcerta pel canvi i li costa perdonar-lo, malgrat que en algun moment se n'adonarà que mai compleix allò que promet en aquesta fase

- Torna a sentir-se valorada en la relació de parella.
- Veu que hi pot haver esperança.
- No pot negar-se a la demanda de perdó d'ell.
- Retira la denúncia o l'ajuda demanada i li dona una nova oportunitat.
- Nega o minimitza la situació de violència que està vivint i reforça el sentiment de culpabilitat.

Tot aquest cicle comença amb simples bromes repetitives fins acabar controlant la vida de l'altre. Per desgràcia la violència un cop instaurada sol anar a més en freqüència i intensitat.

Indicadors de risc.

En la dona.

Els Indicadors d'alerta ens apunten que l'existència de la violència és una hipòtesi possible en aquella situació i ens poden facilitar la detecció. Alguns dels indicadors de risc segons la violència patida, sense caràcter exhaustiu són:

- Indicadors de violència física: accidents i lesions freqüents, incongruència entre el relat dels fets i el tipus de lesió que s'observa, simptomatologia psicossomàtica (crisis d'ansietat, dificultats respiratòries, esgotament, desordres del son...), malestar físic general que provoca demanda d'atenció mèdica recurrent
- Indicadors de violència psicològica i emocional: la dona té la sensació que ha perdut el control de la seva vida, desvaloració d'ella mateixa, dificultats en la presa de decisions, dificultats de concentració, discurs dispers, contradictori i incoherent, desproporció entre el fet relatat i la reacció que li provoca, gran tendència a autoinculpar-se, tensió, irritabilitat, sentiments depressius, justificació de la violència d'ell, manca d'autoestima, manca de seguretat en si mateixa, idees o intents de suïcidi.
- En l'àmbit familiar: desvinculació de la família, influència de les creences i cultura familiar, assistir acompanyada de la persona agressora a les visites, control de la seva economia per

part de la seua parella, dificultats de posar límits.

En l'home

- Distribució desigual del poder en la parella, l'home creu que és obligació de la dona fer les tasques domèstiques, trenca objectes o maltracta els animals domèstics, si estan separats no accepta la separació i deixa de pagar la pensió d'aliments, controla qui entra al domicili, es presenta a casa d'ella per fer sentir el seu control.

Algunes recomanacions per a l'entrevista

L'entrevista és l'instrument bàsic a partir del qual podem obtenir informació necessària per al diagnòstic o avaluació d'una situació de violència masculista. L'entrevista ha de ser una relació interpersonal en la qual s'estableix un vincle entre el i la professional i la persona que acudeix al servei. Per tal que s'estableixi una bona relació, el i la professional s'haurà d'adequar al ritme de la usuària, creant un clima de distensió i trobant la manera d'expressió convenient que li permeti comunicar-se i ser entès o entesa amb facilitat per la usuària.

Algunes recomanacions són: assegurar-li confidencialitat, facilitar-li l'expressió de sentiments, mantenir una actitud empàtica que faciliti la comunicació, fer sentir a la dona que no és culpable de la situació o violència soferta, ajudar-la a pensar i ordenar les idees, la dona és qui ha de prendre les decisions i qui determina el temps de les accions, no donar-li falses esperances.

Algunes preguntes orientatives per valorar la situació serien:

- Com van les coses a casa?
- La trobo intranquil·la, que li preocupa? A que creu que es deu aquest malestar?
- Esteu vivint alguna situació problemàtica que us faci sentir així. Té a veure amb la seva parella?
- Les relacions de parella són a vegades violentes? Ha tingut por de la seva parella? Que passa quan vos baralleu a casa?
- Heu viscut o viuviu violència psicològica, física o sexual per part de la vostra parella? Des de quan? Amb quina freqüència passa, és cíclica?

Fitxa valoració del risc

L'instrument que es proposa per fer aquesta valoració és el RVD-BCN, del protocol de

l'Ajuntament de Barcelona, doncs és un instrument treballat per diversos professionals de diferents àmbit i que posteriorment ha estat validat.

PROTOCOL RVD-BCN.

Objectiu

Proporcionar als i a les professionals que atenen dones que viuen situacions de violència masclista una eina que ajudi a valorar el risc que succeeixin a curt termini actes violents greus per part de la seva parella o ex parella.

Característiques

Incorpora factors de risc contrastats i vàlids per valorar la probabilitat i immediatesa del risc que succeeixin actes violents.

Té un caràcter indicatiu i no pas probatori. Ajuda al i a la professional a valorar el risc que succeeixin actes violents.

Descripció del RVD-BCN

La valoració del risc per part del o de la professional es fa a partir de tres apartats:

- Llista de 16 factors de risc.
- Quantitat de factors de risc sobre els quals es disposa d'informació.
- Presència d'altres factors de risc claus
Descripció de cada apartat:
- Llista de factors de risc: s'han seleccionat un total de 16 factors de risc amb tres opcions de resposta (Sí, No o es desconeix).

Els factors de risc s'agrupen en cinc categories:

- Història de conducta violenta del presumpte maltractador.
- Amenaces i/o abusos greus contra la dona
- Circumstàncies agreujants.
- Factors de vulnerabilitat de la dona.
- Percepció de la situació de risc per part de la dona.

La suma de respostes afirmatives indica un nivell de risc segons els intervals definits al RVD-BCN:

- Baix risc (1 a 7 punts).
- Mig risc (8 o 9 punts).
- Alt risc (10 a 16 punts).

Quantitat de factors de risc sobre els quals es disposa d'informació: aquest protocol és útil si es disposa d'informació respecte de 7 o més factors de risc. En cas contrari, es recomana no fer valoracions definitives fins completar el nombre mínim de factors de risc esmentats.

Presència d'altres factors de risc claus per valorar el risc i que el o la professional troba a faltar en la llista anterior: Hi ha factors de risc que, tot i ser importants, es donen solament en alguns casos motiu pel qual s'ha desestimat incorporar-los en la llista anterior, però sí que cal tenir-los en compte a l'hora de fer la valoració final del risc existent.

La valoració final del risc de violència per part del o de la professional tindrà en compte els tres apartats i, per tant, podrà ser coincident amb el nivell de risc resultant del llistat de factors de risc, o bé augmentar-lo.

RVD – BCN

Protocol de valoració del risc de violència de parella contra la dona

Núm. Expedient / Núm. Història: _____ Data de la valoració: _____

Nom i cognoms de la dona: _____

DNI / NIE / Passaport: _____ Data de Naixement: _____

Història de conducta violenta de la parella o ex-parella SI NO ES DESCONeix

1	Agressions o violència física i/o sexual en els últims 18 mesos cap a la dona o cap a parelles anteriors.	☐	☐	☐
2	Agressions o violència vers terceres persones siguin familiars (fills/filles o d'altres) o no.	☐	☐	☐
3	Agressions a la dona quan estava embarassada.	☐	☐	☐
4	Antecedents policials/judicials de violència vers la parella/ex-parella (parella actual o d'altres parelles en episodis anteriors).	☐	☐	☐
5	L'agressor ha trencat mesures judicials de protecció de la dona.	☐	☐	☐

Amenaces i/o abusos greus contra la dona SI NO ES DESCONeix

6	La dona ha rebut amenaces greus i creïbles, i/o amb ús d'armes, respecte la seva integritat física.	☐	☐	☐
7	La dona ha patit un abús emocional i verbal greu en els últims 6 mesos.	☐	☐	☐

Circumstàncies agreujants SI NO ES DESCONeix

8	La dona comunica al presumpte agressor la voluntat de separar-se o fa menys de sis mesos que s'ha produït la separació.	☐	☐	☐
9	Increment en els últims sis mesos en la freqüència o gravetat dels episodis de violència.	☐	☐	☐
10	El presumpte agressor abusa de drogues i/o alcohol.	☐	☐	☐
11	Diagnòstic o història de trastorn mental sever del presumpte agressor.	☐	☐	☐
12	Tinença o fàcil accés a armes per part del presumpte agressor.	☐	☐	☐
13	Intents o idees de suïcidi per part del presumpte agressor.	☐	☐	☐
14	Control extrem dels actes de la dona per gelosia o similar.	☐	☐	☐

Factors de vulnerabilitat de la dona SI NO ES DESCONeix

15	Aïllament social i/o manca de recursos personals de la dona, i/o la dona justifica la violència exercida pel presumpte agressor, i/o presència de fills/filles menors i/o dependents de la dona.	☐	☐	☐

Percepció de la situació de risc per part de la dona SI NO ES DESCONeix

16	La dona creu que el presumpte agressor és capaç de matar-la personalment o a través de terceres persones.	☐	☐	☐

SUMA DE RESPOTES AFIRMATIVES / VALORACIÓ DEL RISC	____	TOTAL ES DESCONeix	____
BAIX RISC (d'1 a 7 respostes afirmatives)	____	El RVD-BCN és útil si es disposa d'informació respecte de 7 o més factors de risc. En cas contrari es recomana no fer valoracions definitives fins a completar el nombre mínim de factors de risc esmentats.	
MIG RISC (de 8 a 9 respostes afirmatives)	____		
ALT RISC (de 10 a 16 respostes afirmatives)	____		

En qualsevol explotació de l'obra autoritzada per la llicència es farà constar l'autoria.

Altres factor/s clau per valorar el risc que viu aquesta dona i que el o la professional troba a faltar al llistat anterior (enumerar però no puntuar)

Està embarassada en el moment de fer aquesta valoració.

Hi ha indicis que la parella o ex-parella té intenció de matar-la.

Altres (especificar):

-
-
-

VALORACIÓ DEL RISC PER PART DEL O DE LA PROFESSIONAL

La valoració del risc per part del o de la professional es fa a partir dels apartats anteriors (puntuació obtinguda, quantitat de factors de risc sense informació i presència d'altres factors de risc importants per aquesta valoració).

BAIX RISC

MIG RISC

ALT RISC

Observacions d'interès

ACTUACIÓ EN FUNCIÓ DE LA VALORACIÓ DEL RISC ACTUAL EXISTENT

CIRCUMSTÀNCIES PREVISIBLES QUE PODEN AUGMENTAR EL NIVELL DE RISC EN EL FUTUR (ALERTA)

(Per exemple: Sortida presó de l'agressor, retorn de l'agressor del país d'origen o d'altres destins, etc.)

Professional que fa la valoració:

Nom i cognoms o núm. identificació: _____ / _____

E-mail: _____

Telèfon/s: _____

Fax: _____

DNI / NIE / Passaport: _____

Adreça: _____

10.2 Violència masclista en l'àmbit laboral

Definició

La violència en l'àmbit laboral consisteix en la violència física, sexual o psicològica que es pot produir en el centre de treball i durant la jornada laboral o fora del centre de treball i de l'horari laboral si té relació amb la feina, i que pot adoptar dues tipologies: assetjament per raó de sexe o assetjament sexual

Context i comprensió

L'assetjament per raó de sexe el constitueix un comportament no desitjat relacionat amb el sexe d'una persona en ocasió de l'accés al treball remunerat, promoció en el lloc de treball, l'ocupació o la formació que tingui com a propòsit o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat de les dones i de crear-los un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

En l'assetjament per raó de sexe sempre s'exigeix una pauta de repetició i acumulació sistemàtica de conductes ofensives, de forma contínua i sistemàtica

L'assetjament sexual el constitueix qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat d'índole sexual que tingui per objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una dona o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

- Comportament no desitjat/no volgut per la persona que el rep.

L'assetjament sexual es distingeix de les aproximacions lliurement acceptades i recíproques en la mesura que les conductes no són desitjades i són consegüentment rebutjades per la persona que les rep i les considera ofensives.

- Comportament de naturalesa sexual o amb connotacions sexuals.

Les conductes de naturalesa sexual o amb connotacions sexuals inclouen un ventall de comportaments molt ampli i abasten des d'accions aparentment innòcues fins accions que són manifestament greus i constitueixen per si mateixes un delictes penal.

Detecció

La detecció de víctimes de violència masclista als centres de treball pot ser extremadament difícil, encara avui dia és molt limitada i el nombre de casos de violència informats és molt petit.

A tall d'exemple es considera que aquests comportaments per si sols o conjuntament amb d'altres que poden evidenciar l'existència d'assetjament: fer comentaris grollers, fer demandes de favors sexuals, gestos obscens, apropament físic excessiu, tocar intencionadament o accidentalment les parts sexuals, cartes, notes o missatges de correu electrònic de contingut sexual de caràcter ofensiu

A l'efecte de qualificar de laboral una situació d'assetjament cal tenir en compte que els límits de l'entorn laboral no són determinats ni pel lloc físic, ni per la jornada laboral, ni per la forma de vinculació jurídica amb l'empresa.

La responsabilitat de l'empresa abasta: la protecció a les persones de l'empresa davant conductes d'assetjament per part de persones externes, la protecció a persones externes vinculades a l'empresa, encara que no tinguin un vincle laboral directe.

Dificultats en la detecció i elements per la detecció ("guia pràctica per a l'abordament de la violència de gènere a les empreses" Tavlav Elena Mlcharikopoulos).

En el marc del projecte CARVE es confirma que la majoria de dones treballadores que han estat víctimes de violència en l'àmbit laboral no senten confiança o no tenen oportunitat d'explicar la situació als seus caps o companys per les possibles repercussions negatives a la feina o a la carrera professional.. La detecció de víctimes de violència masclista als centres de treball pot ser extremadament difícil. Es en aquest sentit que alguns possibles elements de detecció per fer una bona detecció són:

- Formar el personal de direcció i plantilla amb programes de formació específics respecte als efectes i conseqüències de la violència en l'àmbit laboral.
- Generar confiança: els responsables empresarials han de prioritzar generar confiança entre les seves treballadores que pateixen violència masclista
- Protocol estàndard incorporat a la política de contractació: l'abordament de la violència contra les dones s'ha d'incorporar en les accions de promoció de la salut als centres de treball.

10.3 Violència masclista en l'àmbit comunitari

A) MUTILACIÓ GENITAL FEMENINA

DEFINICIÓ

La mutilació genital femenina (MGF en endavant) és el nom genèric donat a aquelles pràctiques que impliquen l'extirpació total o parcial dels genitals externs femenins o altres agressions als òrgans genitals de les dones per raons culturals, religioses o d'altres amb finalitat no terapèutica.

CONTEXT I ELEMENTS EXPLICATIUS

La mutilació genital femenina és practica cultural que es realitza en el context d'una comunitat i d'un grup, que la justifica en creences errònies des de molts diversos àmbits:

- El costum i la tradició que determinen el rol de la dona dins la comunitat.
- El control de la sexualitat i el foment de la castedat. Es creu que mitiga el desig sexual, garanteix la fidelitat i incrementa el plaer sexual masculí.
- Les funcions reproductives. Hi ha la creença que les dones no mutilades no poden concebre un fill o que millora i facilita el part. També es pensa que es pot arriscar la vida del nadó si aquest, en el moment del part, toca el clítoris.
- Les raons d'higiene. La dona no mutilada és considerada bruta i, per tant, la comunitat li prohibeix la manipulació de l'aigua i els aliments.
- Les raons d'estètica, ja que hom considera els genitals com una part mancada de bellesa i excessivament voluminosa.
- Els motius religiosos. Sovint es justifica l'MGF emparant-se en la religió, apuntant que es tracta d'un precepte islàmic emanat de l'Alcorà.

La mutilació se sol produir en un entorn on l'individu se supedita als designis, les necessitats i les decisions de la comunitat. Alguns dels països on es practica són emissors de persones vers altres països més desenvolupats econòmicament . En aquest marc, la persona que emigra és escollida per la família extensa com a responsable d'assolir els objectius de la migració i per tant, els vincles es mantenen tant en l'àmbit material com en l'emocional. En relació amb la pràctica de la mutilació, la família que resta al país d'origen sol exercir una forta pressió social sobre els

emigrats i emigrades, que arriba al punt àlgid en el moment en què aquests tornen a casa, sigui de manera definitiva o de vacances.

A Catalunya hi ha moltes famílies que van arribar com a practicants i defensores de la tradició i que avui l'han abandonada, però també és una realitat que hi ha famílies que, per diferents raons, encara la defensen. Si no hi posem els mitjans necessaris, si no es fan les tasques de sensibilització pertinents i si no es prenen les mesures oportunes en funció de la situació que se'ns plantegi, podem deixar desemparades les possibles víctimes.

ELEMENTS DE DETECCIÓ

Indicadors de sospita. Són indicadors de sospita d'haver-se produït recentment una MGF quan, a uns antecedents de viatge/vacances al país d'origen afegim: tristesa, canvis de caràcter, caminar en les cames juntes o molt separades, pal·lidesa, símptomes d'anèmia subaguda, no realitzar exercicis físics o comentaris fets als companys de l'escola.

Indicadors de detecció. Pertànyer a alguns dels països africans on es practica, que a la seva família la mare o germanes l'hagin patida, que pertanyi a una família que té molt present el retorn al país d'origen.

Recomanacions generals

Procurar que els professionals implicats en el protocol tinguin els coneixements necessaris per tal que puguin tractar els casos de mutilació amb les eines i garanties de qualitat que calguin.

- Assegurar els canals que han de permetre garantir que qualsevol família practicant conegui les conseqüències físiques i psicològiques que impliquen les mutilacions i el marc legal que regeix a l'Estat espanyol. El treball de sensibilització i la formació tindran com a objectiu que, en els nuclis familiars practicants, tant el pare com la mare abandonin la pràctica per propi convenciment i protegeixin les seves descendents de manera conjunta.
- El treball de reflexió i sensibilització que es promogui amb els grups practicants incorporarà, sempre que sigui possible, agents actius de la mateixa comunitat.
- Subratllant que l'MGF és una de les diferents formes que pren la violència masclista, caldrà promoure l'actuació de les dones

africanes com a principals protagonistes en el procés d'erradicació de les MGF, ja que en són les principals afectades. La reflexió i la sensibilització s'estendran a partir d'elles a tota la comunitat, amb especial interès per als homes que la formen, pel fet de ser ells, en moltes ocasions, els que disposen de l'autoritat que ha de permetre el canvi.

- En els casos de consumació s'actuarà segons el que estableixin les lleis, però quan hi hagi més menors per protegir, siguin dins el nucli familiar directe o en el marc de la família extensa, no s'abandonarà el treball preventiu. En els casos de consumació es tindrà especial cura del suport psicològic que puguin necessitar les víctimes, de manera immediata o en altres etapes de la seva vida.
- L'abordatge de casos es farà atenent allò que estableixi el protocol. En els casos que es plantegi un possible risc imminent, es considerarà l'abordatge transversal com la millor estratègia d'èxit en la neutralització del risc.
- Caldrà que els professionals que disposin d'informació tractin els casos amb confidencialitat i que portin el tema amb sensibilitat, especialment quan s'adreixin als mitjans de comunicació.

B) MATRIMONIS FORÇATS

DEFINICIÓ

Un matrimoni forçat és el que es produeix sense el consentiment vàlid de, com a mínim, una de les persones contraents, per la intervenció de terceres persones de l'entorn familiar (sovint els progenitors), que s'atorguen la facultat de decisió i pressionen perquè aquesta pràctica es produeixi, contravenint els requisits de la institució matrimonial que, segons la nostra legislació, no existeix sense consentiment, ni pot celebrar-se sota condició, termini o mode. És a dir, és el matrimoni en el qual almenys una de les parts no dóna el seu consentiment de manera vàlida. Es considera que el consentiment es troba viciat quan no es dóna de manera lliure i voluntària.

Situació de sospita: és la que es dóna quan es té coneixement que una víctima podria ser obligada a contraure matrimoni però encara no es té data ni certesa de quan pot passar això.

Situació de risc: és la que se'n té el coneixement i la certesa que una víctima serà obligada a contraure matrimoni.

Situació de risc imminent: és quan hi ha indicis clars de la immediatesa del matrimoni forçat o d'un viatge en què la víctima participa, amb l'objectiu de forçar-la a contraure matrimoni. També han de tenir la consideració de risc imminent els casos en què el matrimoni s'està materialitzant o quan la víctima es troba en perill (detenció il·legal, maltractaments, etc.).

Situació de matrimoni forçat consumat: és quan el matrimoni ja s'ha dut a terme.

Referència a conceptes que hi estan vinculats
Matrimoni concertat: és el que, malgrat que es doni amb el consentiment lliure de les dues parts i de manera legal, s'utilitza com un subterfugi o una pràctica que instrumentalitza aquest ritual per aconseguir objectius no explícits: satisfer interessos econòmics, aconseguir la nacionalitat, etc. amb la connivència dels contraents, que busquen aconseguir els seus interessos. No hi ha cap vincle afectiu.

No es considera un matrimoni forçat perquè hi ha el consentiment lliure de les dues parts.

Matrimoni prematur: és quan el matrimoni forçat es produeix si un o tots dos contraents són menors de 18 anys. En aquest cas sí que hi ha consentiment matrimonial per part d'ambdós contraents. El matrimoni prematur pot ser vàlid, d'acord amb la legislació civil, en els casos d'emancipació dels contraents menors d'edat o en cas que hi hagi dispensa judicial.

CONTEXT I ELEMENTS EXPLICATIUS

Els matrimonis forçats s'estableixen per diverses raons: l'honor familiar, la tradició i la religió, però també poden tenir una base econòmica o migratòria.

Honor familiar: l'honor és un terme reconegut internacionalment per descriure la justificació cultural sovint al·legada per justifica-ho. Les comunitats practicants entenen el matrimoni com el començament de la relació entre dues famílies. Les famílies sense honor són aquelles en les quals algun membre de la família ha tingut un comportament irrespectuós o no ha sabut seguir les normes socials de la seva comunitat. Una família sense honor pot ser rebutjada i expulsada de la seva comunitat.

La tradició: els matrimonis forçats responen a diferents motius tradicionals de la pròpia família, ètnia o comunitat. Hi ha la creença que el matrimoni reforça els vincles entre les dues famílies dels contraents en el sentit d'augmentar el prestigi de les famílies dins de la comunitat conservar riqueses i béns o fins i tot incrementar-los.

Vinculada a la noia hi ha la tradició de la virginitat, que està directament relacionada amb l'honor. En moltes comunitats, la virginitat de la noia és símbol d'honor i és requisit imprescindible perquè se celebri el matrimoni. És una prova de respecte a la seva família i, en cas de perdre-la abans del matrimoni, aquesta noia seria repudiada per la seva família i per la resta de la comunitat.

Aquest fet suposa un control emocional de la noia, un control de les seves decisions personals i de la seva sexualitat. La precocitat en l'edat augmenta les probabilitats de l'obediència a la família i l'acceptació del matrimoni.

La religió: hi ha la percepció, en moltes persones, que la cultura i la religió es troben intensament relacionades i pot sorgir la idea que determinades tradicions culturals estiguin basades en la religió o es trobin ratificades per aquesta.

En moltes comunitats, la religió fa un paper clau a la vida quotidiana. L'afirmació "forma part de la nostra religió" s'utilitza freqüentment com a argument per conservar el matrimoni forçat com a tradició.

Motius migratoris: el matrimoni pot permetre o facilitar el reagrupament familiar, la regulació administrativa d'un dels contraents o l'obtenció de la nacionalitat.

ELEMENTS DE DETECCIÓ

Indicadors

La persona sembla ansiosa, espantada, deprimida fins i tot intents de suïcidi o autolesions. Falta de llibertat, ja que la persona sempre va acompanyada perquè la família no se'n refia, germanes forçades a casar-se, en l'àmbit educatiu absentisme, notes baixes o ser exclòs de l'educació per part de qui ostenta la tutela.

Recomanacions

- La necessitat d'informació de sensibilització educativa i de formació, reforçar la informació de les dones i les nenes sobre els seus drets en matèria de prevenció i en matèria de lluita contra els matrimonis forçats.
- Sensibilitzar el personal del ministeri fiscal, els i les agents diplomàtics i consulars, els i les professionals de justícia, els i les agents de la policia, els treballadors i les treballadores socials i tots persona professional que treballi amb aquesta temàtica sobre aquesta qüestió i sobre les dificultats trobades per les dones a nivell jurídic, cultural i familiar.
- Desenvolupar la formació dels professionals sobre la qüestió dels drets civils de les dones i de la llei 5/2008 del dret de les dones a erradicar la violència masclista

Institució/Departament: AJUNTAMENT D'AMPOSTA	
Servei: EBAS (Servei Bàsic d'Atenció Social)	Abast: Municipal
Dades de contacte: C/ Sant Roc, 8-14 43870 Amposta 977 70 24 56 Cal demanar cita prèvia. www.amposta.cat	Correu electrònic: ss@amposta.cat
Persona de referència: Coordinadora Nombre de professionals i descripció: - Servei Bàsic d'Atenció Social Primària: 1 Coordinadora, 6 i 1/2 Treballador/es Socials, 3 i 1/2 Educadores Socials, 1 Psicòleg, 2 i 1/2 Administratius. - Espai socioeducatiu La Brúixola (SIS): 2 Psicòlegs, 4 Educadores socials i 2 Integradors Socials.	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Fer difusió del protocol existent. - Intervenir amb accions preventives a nivell comunitari de caire formatiu, informatiu i de sensibilització. - Engegar projectes proactius vinculats amb el tracte igualitari. - Donar suport a les peticions preventives en el marc de polítiques de dones del Consell Comarcal.
DETECCIÓ	- Realitzar deteccions en l'entrevista amb l'usuària i en coordinacions amb altres serveis. - Aplicar els diferents protocols de prevenció i d'atenció davant dels maltractaments. Activar el circuit de funcionament a nivell de protecció.
ATENCIÓ	- Informar, orientar i assessorar dels recursos de prestacions econòmiques, tecnològiques i de serveis, vinculades amb la violència masclista. - Valorar el nivell de risc i l'urgència de la intervenció. - Derivar als recursos especialitzats i acompanyament en el procés. - Protegir a la dona i als seus fills i filles en situacions d'urgència amb l'ingrés dels mateixos al pis d'urgència de les Terres de l'Ebre.

Institució/Departament: AJUNTAMENT DE TORTOSA	
Servei: SIAD TORTOSA	Abast: municipal
Dades de contacte Plaça dels Dolors, 1 1r 43500 Tortosa 977 445 897	Correu electrònic siad.coordinacio@tortosa.cat
Persona de referència: Coordinadora SIAD Nombre de professionals i descripció:3 Coordinadora - Advocada - Psicòloga	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Treballar de forma preventiva accions de sensibilització comunitària en relació a la violència masclista: 8 de març i 25 de novembre - Desenvolupar polítiques d'Igualtat i sensibilització comunitària a favor de la igualtat entre homes i dones. - Executar accions preventives del Pla de polítiques de dones - Fer difusió del protocol. - Dinamitzar el teixit associatiu de les dones - Revisar, fer seguiment i avaluar el protocol de violència masclista mitjançant la coordinació amb la xarxa local i la xarxa especialitzada en violència masclista.
DETECCIÓ	- Detecció de les dones que pateixen algun tipus de violència masclista, per mitjà de les entrevistes o xerrades que es porten a terme.
ATENCIÓ	- Proporcionar atenció, assessorament generalista a les dones, amb especial èmfasi en la detecció de les dones en situació de violència masclista i orientació a totes les dones de la comarca. - Abordar les situacions de Violència Masclista, a través de l'atenció a dones que es troben en aquesta situació, la creació de circuits de violència masclista amb la xarxa local. - Treballar de forma grupal situacions de violència masclista (GAM)- Orientar i/o derivar a les dones, si s'escau, l'accés als serveis especialitzats. - Coordinar-se amb els serveis del territori ja siguin especialitzats, equips professionals dels altres sistemes de benestar social i les entitats del món associatiu. - Informar dels tràmits de l'impagament de pensions i prestacions alimentàries o compensatòries - Tramitació i seguiment del servei ATENPRO (telèfon mòbil per a víctimes de violència masclista). - Formar a les persones professionals i serveis del territori en temes de violència masclista i accions transversals d'igualtat tant en el propi ens com als ens públic de l'àmbit territorial. - Donar suport a les entitats de dones i ens locals.

Institució/Departament: AJUNTAMENT DE TORTOSA	
Servei: Policia Local de Tortosa	Abast: Municipal
Dades de contacte Dades de contacte: Unitat d'atenció a la víctima Telèfon: 977 58 58 01	Correu electrònic jesusf@tortosa.cat
Persona de referència: Inspector Jesús Fernández Gómez Nombre de professionals i descripció: 1 agent (ampliable dependent de les necessitats)	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Coordinació i cooperació amb tots els operadors socials - Accions de sensibilització
DETECCIÓ	- Mitjançant les denúncies - Informació derivada d'altres serveis
ATENCIÓ	- Accions d'atenció i assessorament a la víctima: informant-la de les accions que pot emprendre i dels recursos o organismes on pot acudir per exercir els seus drets. - Tramitar la denúncia presentada i sol·licitar ordre d'allunyament o altres mesures que es consideren adients. - Activar l'assistència mèdica immediata si s'escau. - Protecció policial, mesures encaminades a garantir les mesures de seguretat.

Institució/ Departament: AJUNTAMENT DE TORTOSA/ACCIÓ SOCIAL	
Servei: EBAS equip bàsic d'Atenció Social	Abast: MUNICIPAL
Dades de contacte 435000 Tortosa C/Enric Bayerri, 4 977 585 810 www2.tortosa.cat Cal demanar cita prèvia	Correu electrònic siad.coordinacio@tortosa.cat
Persona de referència: Coordinador/a tècnica dels serveis socials bàsics Nombre de professionals i descripció: -Serveis Socials Bàsics (13 professionals) • 1 coordinador/a tècnic/a • 6 diplomats/des en Treball Social • 5 diplomats/des en Educació Social • 1 administrativa	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Fer difusió del protocol existent. - Intervenir amb accions preventives a nivell comunitari de caire formatiu, informatiu i de sensibilització. - Engregar projectes proactius vinculats amb el tracte igualitari. - Donar suport a les peticions preventives en el marc de polítiques de dones del Consell Comarcal
DETECCIÓ	- Realitzar deteccions en l'entrevista amb l'usuària i en coordinacions amb altres serveis. - Aplicar els diferents protocols de prevenció i d'atenció davant dels maltractaments. Activar el circuit de funcionament a nivell de protecció.
ATENCIÓ	- Atenció a les persones a l'ajuntament de Tortosa, EMs i pedanies. - Informar, orientar i assessorar dels recursos de prestacions econòmiques, tecnològiques i de serveis, vinculades amb la violència masclista. - Valorar el nivell de risc i l'urgència de la intervenció. - Derivar als recursos especialitzats i acompanyament en el procés. - Protegir a la dona i als seus fills i filles en situacions d'urgència amb l'ingrés dels mateixos al pis d'urgència de les Terres de l'Ebre Derivar als recursos especialitzats i acompanyament en el procés. - Protegir a la dona i als seus fills i filles en situacions d'urgència amb l'ingrés dels mateixos al pis d'urgència de les Terres de l'Ebre

Institució/ Departament: CONSELL COMARCAL DEL BAIX EBRE	
Servei: SIAD Baix Ebre	Abast: servei itinerant d'abast Comarcal
Dades de contacte SIAD Baix Ebre c. Barcelona 152 43500 Tortosa 977 44 53 08	Correu electrònic: siad@baixebre.cat
Persona de referència: coordinadora SIAD Nombre de professionals i descripció: 3 1 Coordinadora - 1 Advocada - 1 Psicòloga	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Treballar de forma preventiva accions de sensibilització comunitària en relació a la violència masclista: 8 de març i 25 de novembre - Desenvolupar polítiques d'Igualtat i sensibilització comunitària a favor de la igualtat entre homes i dones. - Executar accions preventives del Pla de polítiques de dones - Fer difusió del protocol. - Dinamitzar el teixit associatiu de les dones - Revisar, fer seguiment i avaluar el protocol de violència masclista mitjançant la coordinació amb la xarxa local i la xarxa especialitzada en violència masclista.
DETECCIÓ	- Detecció de possibles situacions de violència durant les entrevistes individuals o durant l'execució dels tallers o xerrades grupals
ATENCIÓ	- Proporcionar atenció, assessorament generalista a les dones, amb especial èmfasi en la detecció de les dones en situació de violència masclista. i orientació a totes les dones de la comarca. - <i>Abordar les situacions de Violència Masclista</i>, a través de l'atenció a dones que es troben en aquesta situació, la creació de circuits de violència masclista amb la xarxa local. - Treballar de forma grupal situacions de violència masclista (GAM) - Orientar i/o derivar a les dones, si s'escau, l'accés als serveis especialitzats. - Coordinar-se amb els serveis del territori ja siguin especialitzats, equips professionals dels altres sistemes de benestar social i les entitats del món associatiu - Informar dels tràmits de l'impagament de pensions i prestacions alimentàries o compensatòries - Tramitació i seguiment del servei ATENPRO (telèfon mòbil per a víctimes de violència masclista) - Formar a les persones professionals i serveis del territori en temes de violència masclista i accions transversals d'igualtat tant en el propi ens com als ens públic de l'àmbit territorial. - Donar suport a les entitats de dones i ens locals.

Institució/ Departament: CONSELL COMARCAL DEL BAIX EBRE

Servei: 1. EQUIP BÀSIC D'ATENCIÓ SOCIAL - EBAS 2. Servei residencial d'urgència d'estada limitada per dones i els seus fills i filles víctimes de violència masclista.	Abast: Comarcal, excepte el servei residencial que és d'àmbit supracomarcal. Aldea.....977 45 00 12 Aldover977 47 32 02 Alfara Carles977 45 50 05 Ametlla de Mar977 45 60 00 Ampolla.....977 46 00 18 Benifallet977 46 20 05 Camarles977 47 00 07 Deltebre97748 93 09 Paüls.....977 49 22 83 Perelló.....977 49 00 07 Roquetes977 50 15 11 Tivenys.....977 49 62 33 Xerta977 47 30 05
Dades de contacte c. Barcelona 152 43500 Tortosa 977 44 53 08 www.baixebre.cat/	Correu electrònic: serveis.socials@baixebre.cat
Persona de referència: coordinador/a serveis socials Nombre de professionals i descripció: <u>Professionals:</u> 1 coordinador/a, 14 treballador/es socials, 6 educador/es socials, 35 treballador/es familiars, 4 xofer transport adaptat, 3 acompanyats transport adaptat i 5 administratius	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Fer difusió del protocol existent. - Intervenir amb accions preventives a nivell comunitari de caire formatiu, informatiu i de sensibilització. - Engegar projectes proactius vinculats amb el tracte igualitari. - Donar suport a les peticions preventives en el marc de polítiques de dones del Consell Comarcal
DETECCIÓ	- Realitzar deteccions en l'entrevista amb l'usuària i en coordinacions amb altres serveis. - Aplicar els diferents protocols de prevenció i d'atenció davant dels maltractaments. Activar el circuit de funcionament a nivell de protecció.

ATENCIÓ

- Oferir informació, orientació i assessorament a les dones amb relació als drets i els recursos socials i a les actuacions socials a què poden tenir accés.
- Informar, orientar i assessorar dels recursos de prestacions econòmiques, tecnològiques i de serveis, vinculades amb la violència masclista.
- Valorar el nivell de risc i l'urgència de la intervenció.
- Derivar als recursos especialitzats i acompanyament en el procés.
- Protegir a la dona i als seus fills i filles en situacions d'urgència amb l'ingrés dels mateixos al pis d'urgència de les Terres de l'Ebre

Institució/ Departament: CONSELL COMARCAL DEL MONTSIÀ	
Servei: Servei d'informació i atenció a les dones (SIAD Montsià)	Abast: Comarca del Montsià
Dades de contacte C/ Jaume I, 2-4 43870 Amposta 977 70 74 96	Correu electrònic: siad@montsia.cat
Persona de referència: Coordinadora Nombre de professionals i descripció: 3 Coordinadora - Advocada - Psicòloga	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Treballar de forma preventiva accions de sensibilització comunitària en relació a la violència masclista: 8 de març i 25 de novembre. - Desenvolupar polítiques d'Igualtat i sensibilització comunitària a favor de la igualtat entre homes i dones. - Executar accions preventives del Pla de polítiques de dones. - Fer difusió del protocol. - Dinamitzar el teixit associatiu de les dones. - Revisar, fer seguiment i avaluar el protocol de violència masclista mitjançant la coordinació amb la xarxa local i la xarxa especialitzada en violència masclista.
DETECCIÓ	- Detecció de possibles situacions de violència durant les entrevistes individuals o durant l'execució dels tallers o xerrades grupals.
ATENCIÓ	- Proporcionar atenció, assessorament generalista a les dones, amb especial èmfasi en la detecció de les dones en situació de violència masclista, i orientació a totes les dones de la comarca. - <i>Abordar les situacions de Violència Masclista</i>, a través de l'atenció a dones que es troben en aquesta situació, la creació de circuits de violència masclista amb la xarxa local. - Treballar de forma grupal situacions de violència masclista (GAM) - Orientar i/o derivar a les dones, si s'escau, l'accés als serveis especialitzats. - Coordinar-se amb els serveis del territori ja siguin especialitzats, equips professionals dels altres sistemes de benestar social i les entitats del món associatiu. - Informar dels tràmits de l'impagament de pensions i prestacions alimentàries o compensatòries. - Tramitació i seguiment del servei ATENPRO (telèfon mòbil per a víctimes de violència masclista). - Formar a les persones professionals i serveis del territori en temes de violència masclista i accions transversals d'igualtat tant en el propi ens com als ens públic de l'àmbit territorial. - Donar suport a les entitats de dones i ens locals.
RECUPERACIÓ	- No prestem

Institució/ Departament: CONSELL COMARCAL DEL MONTSIÀ

Servei: EBAS Montsià	Abast: Comarca del Montsià Amposta 977 70 04 76 Alcanar 977 73 23 55 Freginals 977 57 27 89 La Galera 977 71 83 39 Godall 977 73 80 18 Masdenverge 977 71 82 57 Mas de Barberans 977 73 90 00 Sant Carles de la Ràpita 977 74 01 00 Sant Jaume d'Enveja 977 46 80 39 Els Muntells 977 47 90 57 Santa Bàrbara 977 71 70 00 La Sénia 977 71 30 58 Ulldecona 977 57 30 34
Dades de Contacte C/ Jaume I; 2-4 Amposta 43870 Amposta Telèfon: 977 70 74 96 Fax: 977 70 30 00 http://www.montsia.cat/	E-mail: siad@montsia.cat SIAD: http://siadmontsia.blogspot.com
PREVENCIÓ	- Fer difusió del protocol existent. - Intervenir amb accions preventives a nivell comunitari de caire formatiu, informatiu i de sensibilització. - Engregar projectes proactius vinculats amb el tracte igualitari. - Donar suport a les peticions preventives en el marc de polítiques de dones del Consell Comarcal.
DETECCIÓ	- Realitzar deteccions en l'entrevista amb l'usuària i en coordinacions amb altres serveis. - Aplicar els diferents protocols de prevenció i d'atenció davant dels maltractaments. Activar el circuit de funcionament a nivell de protecció.
ATENCIÓ	- Informar, orientar i assessorar dels recursos de prestacions econòmiques, tecnològiques i de serveis, vinculades amb la violència masclista. - Valorar el nivell de risc i l'urgència de la intervenció. - Derivar als recursos especialitzats i acompanyament en el procés. - Protegir a la dona i als seus fills i filles en situacions d'urgència amb l'ingrés dels mateixos al pis d'urgència de les Terres de l'Ebre

Institució/ Departament: CONSELL COMARCAL DE LA TERRA ALTA

Servei: EBAS Equip Bàsic d'Atenció social	Abast: Comarca de la Terra Alta Arnes 977 43 51 34 Batea 977 43 00 03 Bot. 977 42 80 77 Caseres 977 431 909 Corbera d'Ebre 977 42 04 31 Fatarella. 977 41 36 09 Gandesa 977 42 00 07 Horta de Sant Joan 977 43 50 05 Pinell de Brai 977 42 62 31 Pobla de Massaluca 977 43 97 54 Prat de Compte. 977 428 284 Vilalba dels Arcs 977 43 80 02
Dades de contacte: C/Povet de la Plana,4. 43780 Gandesa Tel. 977 42 00 18 http://terra-alta.cat/	Correu electrònic: serveissocials@terra-alta.cat
Persona de referència: Coordinadora de Serveis Socials. Nombre de professionals i descripció: 1 coordinadora, 4 treballadores socials, 2 educadores socials, 1 tècnica d'immigració.	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Fer difusió del protocol existent. - Intervenir amb accions preventives a nivell comunitari de caire formatiu, informatiu i de sensibilització. - Engagar projectes proactius vinculats amb el tracte igualitari. - Donar suport a les peticions preventives en el marc de polítiques de dones del Consell Comarcal.
DETECCIÓ	- Realitzar deteccions en l'entrevista amb l'usuària i en coordinacions amb altres serveis. - Aplicar els diferents protocols de prevenció i d'atenció davant dels maltractaments. Activar el circuit de funcionament a nivell de protecció.
ATENCIÓ	- Informar, orientar i assessorar dels recursos de prestacions econòmiques, tecnològiques i de serveis, vinculades amb la violència masclista. - Valorar el nivell de risc i l'urgència de la intervenció. - Derivar als recursos especialitzats i acompanyament en el procés. - Protegir a la dona i als seus fills i filles en situacions d'urgència amb l'ingrés dels mateixos al pis d'urgència de les Terres de l'Ebre.

Institució/ Departament: CONSELL COMARCAL DE LA RIBERA D'EBRE

Servei: EBAS Equip Bàsic d'Atenció Social	Abast: Comarca de la Ribera d'Ebre Ascó: 977 40 50 06 Benissanet: 977 40 70 05 Flix: 977 41 01 53 Garcia: 977 40 06 38 Ginestar: 977 40 90 05 Miravet: 977 40 71 34 Móra d'Ebre: 977 40 00 12 Móra la Nova: 977 40 03 47 Palma d'Ebre: 977 81 90 64 Rasquera: 977 40 90 61 Riba-roja d'Ebre: 977 41 60 03 Serra D'Almos: 977 41 81 07 Tivissa: 977 41 80 14 Torre de l'Espanyol: 977 40 58 15 Vinebre: 977 40 57 81

Dades de contacte Plaça Sant Roc, 2 43740 Mora d'Ebre 977 401 851 www.riberaebre.org	Correu electrònic serveissocials1@riberaebre.org acciosocial@riberaebre.org consell@riberaebre.org

Persona de referència: Coordinadora de l'àrea de serveis a les persones.
Nombre de professionals i descripció: 1 coordinadora, 3 administratius, 5 ES i 6 TS.

NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Fer difusió del protocol. - Intervenir amb accions preventives a nivell formatiu i informatiu. - Engagar projectes proactius vinculats amb el tracte igualitari. - Donar suport a les peticions preventives en el marc de polítiques de dones del Consell Comarcal.
DETECCIÓ	- Realitzar deteccions en l'entrevista amb l'usuària i en coordinacions amb altres serveis. - Aplicar els diferents protocols de prevenció i d'atenció davant dels maltractaments. Activar el circuit de funcionament a nivell de protecció.
ATENCIÓ	- Cal demanar cita prèvia trucant a cada ajuntament. - Cal consultar a la pàgina web del Consell Comarcal horari de cada semestre. - Informar, orientar i assessorar dels recursos de prestacions econòmiques, tecnològiques i de serveis, vinculades amb la violència masclista. - Valorar el nivell de risc i l'urgència de la intervenció. - Derivar als recursos especialitzats i acompanyament en el procés. - Protegir a la dona i als seus fills i filles en situacions d'urgència amb l'ingrés dels mateixos al pis d'urgència de les Terres de l'Ebre.

Institució/ Departament: CONSELL COMARCAL TERRA ALTA	
Servei: SIAD Terra Alta	Abast: comarca de la Terra Alta
Dades de contacte C/ Povet de la Plana, 4 43780 Gandesa Tel. 977 42 00 18 http://terra-alta.cat/	Correu electrònic siad@terra-alta.cat
Persona de referència: Coordinador/a SIAD Nombre de professionals i descripció: 3: 1 Coordinadora · 1 Advocada · 1 Psicòloga	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Treballar de forma preventiva accions de sensibilització comunitària en relació a la violència masclista: 8 de març i 25 de novembre - Desenvolupar polítiques d'Igualtat i sensibilització comunitària a favor de la igualtat entre homes i dones. - Executar accions preventives del Pla de polítiques de dones - Fer difusió del protocol. - Dinamitzar el teixit associatiu de les dones - Revisar, fer seguiment i avaluar el protocol de violència masclista mitjançant la coordinació amb la xarxa local i la xarxa especialitzada en violència masclista
DETECCIÓ	- Detecció de possibles situacions de violència durant les entrevistes individuals o durant l'execució dels tallers o xerrades grupals
ATENCIÓ	- Proporcionar atenció, assessorament generalista a les dones, amb especial èmfasi en la detecció de les dones en situació de violència masclista. i orientació a totes les dones de la comarca. - Abordar les situacions de Violència Masclista, a través de l'atenció a dones que es troben en aquesta situació, la creació de circuits de violència masclista amb la xarxa local. - Treballar de forma grupal situacions de violència masclista (GAM) - Orientar i/o derivar a les dones, si s'escau, l'accés als serveis especialitzats. - Coordinar-se amb els serveis del territori ja siguin especialitzats, equips professionals dels altres sistemes de benestar social i les entitats del món associatiu - Informar dels tràmits de l'impagament de pensions i prestacions alimentàries o compensatòries - Tramitació i seguiment del servei ATENPRO (telèfon mòbil per a víctimes de violència masclista) - Formar a les persones professionals i serveis del territori en temes de violència masclista i accions transversals d'igualtat tant en el propi ens com als ens públic de l'àmbit territorial. - Donar suport a les entitats de dones i ens locals.

Institució/ Departament: CONSELL COMARCAL DE LA RIBERA D'EBRE	
Servei: SIAD Ribera d'Ebre	Abast: Comarca Ribera d'Ebre
Dades de contacte Plaça Sant Roc, 2 43740 Móra d'Ebre 977 40 18 51	Correu electrònic Ss6@riberaebre.org Serveissocials1@riberaebre.org consell@riberaebre.org
Persona de referència: Coordinadora de l'àrea de serveis a les persones. Nombre de professionals i descripció: 3 Coordinadora del SIAD - Psicòloga - Advocada	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Treballar de forma preventiva accions de sensibilització comunitària en relació a la violència masclista: 8 de març i 25 de novembre - Desenvolupar polítiques d'Igualtat i sensibilització comunitària a favor de la igualtat entre homes i dones. - Executar accions preventives del Pla de polítiques de dones - Fer difusió del protocol. - Dinamitzar el teixit associatiu de les dones - Revisar, fer seguiment i avaluar el protocol de violència masclista mitjançant la coordinació amb la xarxa local i la xarxa especialitzada en violència masclista.
DETECCIÓ	- Detecció de possibles situacions de violència durant les entrevistes individuals o durant l'execució dels tallers o xerrades grupals
ATENCIÓ	- Proporcionar atenció, assessorament generalista a les dones, amb especial èmfasi en la detecció de les dones en situació de violència masclista. i orientació a totes les dones de la comarca. - Abordar les situacions de Violència Masclista, a través de l'atenció a dones que es troben en aquesta situació, la creació de circuits de violència masclista amb la xarxa local. - Treballar de forma grupal situacions de violència masclista (GAM) - Orientar i/o derivar a les dones, si s'escau, l'accés als serveis especialitzats. - Coordinar-se amb els serveis del territori ja siguin especialitzats, equips professionals dels altres sistemes de benestar social i les entitats del món associatiu - Informar dels tràmits de l'impagament de pensions i prestacions alimentàries o compensatòries - Tramitació i seguiment del servei ATENPRO (telèfon mòbil per a víctimes de violència masclista) - Formar a les persones professionals i serveis del territori en temes de violència masclista i accions transversals d'igualtat tant en el propi ens com als ens públic de l'àmbit territorial. - Donar suport a les entitats de dones i ens locals.
RECUPERACIÓ	- No prestem

Institució/ Departament: DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ	
Servei: Serveis Educatius de zona (SEZ)	Abast: Comarcal
Dades de contacte: SEZ Baix Ebre C/ Esplanada d'Orleans s/n 43500 Tortosa Tel. 977 44 83 53 977 51 10 80 SEZ Montsià C/ Mas de Barberans 31 43870 Amposta Telèfon 977 70 44 20 SEZ Terra Alta C/ Joan Perucho, 5 43780 Gandesa Tel. 977 42 03 97 SEZ Ribera d'Ebre C/ dels mestres, 5 43740 Móra d'Ebre Tel. 977 40 28 60 - 977 40 23 69	Correu electrònic se-baixebre@xtec.cat se-montsia@xtec.cat se-terraalta@xtec.cat se-riberadebre@xtec.cat
Persona de referència: Coordinadors/es SEZ. Nombre de professionals i descripció: Els serveis educatius de zona son equips multiprofessionals que donen suport i assessorament als centres educatius públics i concertats de nivell educatiu no universitari (professorat, alumant i famílies) en temes d'atenció a la diversitat, alumnat nouvingut, organització de centres, orientació escolar, trastorns de conducta i d'aprenentatge, cohesió social, deficiència auditiva, visual, i/o de llenguatge... SEZ Baix Ebre: CRP 4, LIC 3, EAP 6'5, FISIO 1, CREDA 3, TS 2 SEZ Montsià: CRP 3, LIC 1, EAP 5'5, FISIO 1, CREDA 3 TS 1 CRP Terra Alta: CRP 2, EAP 2, CREDA 1, TS 1 CRP Ribera d'Ebre: CRP 2, EAP 2, CREDA 0'5, TS 1	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	SEZ: Formació, assessorament i suport als centres educatius i els professionals que hi treballen, en temes diversos: currículum, interculturalitat, cohesió social, atenció a la diversitat, coeducació, convivència, orientació escolar... Es disposa de diferents programes , protocols i projectes: - “Guia de coeducació per als centres educatius, pautes i recursos per a l'elaboració d'un projecte de centre”. - Formació en coeducació. Telemàtica. - Programa “Coeduca't” de formació als centres educatius - “Programa de prevenció i intervenció davant la violència masclista entre l'alumnat” Amb formació per a alumnat, professorat i famílies. - Projecte de convivència. És el document que engloba el conjunt d'accions encaminades a la millora de la convivència en el centre educatiu i, per tant, recull les intervencions que el centre docent desenvolupa per tal de capacitar tot l'alumnat i la resta de comunitat educatives per a la convivència i la gestió positiva de conflictes. - Diversos protocols per a la millora de la convivència

DETECCIÓ	Existeixen uns protocols per als centres, que treballen sempre des de tres àmbits: prevenció i detecció, valoració i intervenció. - Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament escolar a persones LGTBI. - Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals. - Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant la violència masclista entre l'alumnat. - Protocol de prevenció, detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu.
ATENCIÓ	EAP. Informes de derivació seguint els protocols establerts.

Institució/ Departament: DEPARTAMENT DE PRESIDÈNCIA	
Servei: Oficina de l'Institut Català de les Dones a les Terres de l'Ebre	Abast: Supracomarcal
Dades de contacte C/ Montcada, 23 43500 Tortosa Tel. 977 44 12 34	Correu electrònic: icd.terresebre@gencat.cat
Persona de referència: Equip tècnic Nombre de professionals i descripció: 4 1 advocada - 1 tècnica - 1 psicòloga - 1 coordinadora	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Exposició itinerant: Violència Masclista en la Parella: Desmuntem Mites? - Difusió material sensibilització: material divulgatiu per donar a conèixer la línia 900 900 120 - Ajuts econòmics a entitats de dones per finançar accions a favor de la igualtat d'oportunitats i per la prevenció de la violència masclista. - Organització de l'acte del dia 25 de novembre: Dia internacional per l'eliminació de la violència vers les dones. - Realització dels Tallers per la igualtat als instituts - Realització del Teatre per la igualtat - Edició de les Recomanacions per a l'abordatge d'agressions sexistes i de violències sexuals en espais públics d'oci i festius a les Terres de l'Ebre - Recull de bones pràctiques dels ens locals per la prevenció d'agressions i de violències sexuals en espais públics d'oci i festius. - Formació continuada als professionals del Circuit.
DETECCIÓ	- S'ofereix informació sobre qualsevol matèria, com ara salut, treball, habitatge, prestant especial atenció a les dones que han patit o pateixen violència masclista.
ATENCIÓ	- S'informa a les dones de tots els serveis i recursos comunitaris existents així com de les eines de recuperació i reparació i es fa la derivació als serveis comunitaris i l'acompanyament necessari a la dona. - S'ofereix un servei presencial i gratuït d'atenció psicològica i assessorament jurídic per orientar i assessorar les dones que ho necessiten.

Institució/ Departament: DGAIA Departament de Treball Afers Socials i Famílies	
Servei: DGAIA	Abast: TTEE infància i adolescència
Dades de contacte	Correu electrònic siete.tsf@gencat.cat
Persona de referència: coordinadora i responsable DGAIA (Mariola Arques) Nombre de professionals i descripció: 2 Juristes. 3 Tècniques EFI (equip funcional d'Infància) 2 Administratives. 1 Responsable/coordinadora. 1 Cap de Servei de Coordinació Territorial.	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Assessorament als serveis de la xarxa de recursos (serveis socials, ensenyament, salut...), mitjançant els equips EAIA i l'Equip Funcional d'Infància (EFI). - Assistència a les comissions comarcals representades per equips infància (EAIA). - Difusió de la Llei 14/2010 dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (indicadors de risc, indicadors de desemparament, drets en l'àmbit familiar, salut...).
DETECCIÓ	- Valoració de casos motivats per situacions de violència masclista per determinar el tipus d'expedient a assignar. - Obertura dels expedients a sini@
ATENCIÓ	- Intervenció en situacions de violència masclista que generen obertura d'expedients de desemparament i on es detecten també altres indicadors de desemparament. - Vetllar que el procediment administratiu que garanteixi els drets de tots els implicats en l'expedient.
RECUPERACIÓ	- Coordinació, en casos puntuals, amb els serveis especialitzats i treball en xarxa. - Gestionar expedients econòmics, a proposta de l'Equip competent, per derivar a recursos terapèutics per restaurar i reparar la situació de violència. - Gestionar, a proposta de l'Equip competent, el Servei de Teràpia Familiar per restaurar i recuperar els sistemes familiars.

Institució/ Departament: DEPARTAMENT DE TREBALL, AFERS SOCIALS I FAMÍLIES (Sub-direcció General de Lluita contra la Violència Masclista)	
Servei: Servei d'Intervenció Especialitzada de les Terres de l'Ebre	Abast: Supracomarcal (Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta)
Dades de contacte c/ Miquel Granell, 2, 1er.Amposta c/ Bonaire, 37, Mora d'Ebre Tel.: 977 70 01 68 / 977 70 12 74 Fax: 977 70 17 85	Correu electrònic siete.tsf@gencat.cat
Nombre de professionals i descripció: Serveis d'Intervenció Especialitzada són serveis especialitzats que ofereixen atenció integral i recursos en el procés de recuperació i reparació a les dones que han patit o pateixen situació de violència, i també a llurs filles i fills. Així mateix, els dits serveis han d'incidir en la prevenció, la sensibilització i la implicació comunitària. Professionals d'atenció: Psicòloga de dones, Psicòloga infanto-juvenil, Educadora Social, Treballadora Social i Jurista. Professionals de gestió: Directora i Administrativa. Professionals referents: Treballadora Social i Educadora Social.	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Primària. Atenció a les dones en el seu procés de recuperació. a) Secundària Assessorament i informació a les dones. b) Terciària. Donar eines perquè la violència no és traspassi de generació en generació. - Sensibilització a diferents col·lectius.
DETECCIÓ	- Directa: Entrevistes d'acollida. - Indirecta: Mitjançant l'assessorament als recursos de la xarxa que fan la derivació de les dones i de les seves filles i fills
ATENCIÓ	- A nivell individual i/o grupal, a les dones i filles i fills, que han patit o pateixen violència. - Entrevistes de seguiment sense límit intervencions.
RECUPERACIÓ	- Treball interdisciplinari a nivell individual i grupal en els diversos àmbits afectats pel procés de violència. - Intervenció en el procés de recuperació en funció de la demanda de les dones, respectant el seu ritme i temps. S'establiran els plans d'intervenció professional, fins assolir els objectius pactats.
REPARACIÓ	- Facilitar la tramitació d'ajuts i recursos en col·laboració amb els organismes competents.

Institució/ Departament: DEPARTAMENT DE TREBALL, AFERS SOCIALS I FAMÍLIES

(Sub-direcció general de lluita contra la violència masclista)

Servei:

Serveis d'acolliment:

1. Servei d'estada limitada d'urgències.
2. Serveis d'acolliment i recuperació.
3. Serveis d'acolliment substituïtoris de la llar.

Abast: Supracomarcal.**Dades de contacte:**

Per motius de seguretat la ubicació dels serveis són confidencials.

1. Per accedir al recurs es fa a través de serveis socials de primària o el cos de mossos.

2. Resta de serveis d'acolliment:

Subdirecció general de lluita contra la
Violència Masclista- Av. Paral·lel, 52- 08001
Barcelona -93 483 17 47

Correu electrònic:*Serveis d'acolliment i recuperació:*rgallardoc@gencat.catanamaria.gomezr@gencat.cat

Nombre de professionals i descripció:

NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	
DETECCIÓ	
ATENCIÓ	- <u>Servei d'estada limitada d'urgències</u>: oferir un espai d'acollida immediat i temporal que permet la reflexió per tal que es puguin prendre aquelles decisions més adequades per sortir de la situació de violència viscuda. Es vetlla per la integritat i seguretat física de la dona i les seves filles i fills a càrrec i se l'acompanya en les diferents gestions que hagi d'efectuar durant la seva estada al servei. Treballa en coordinació amb els serveis i recursos de la xarxa integral del territori per tal d'oferir a la dona una atenció i acompanyament integral en tot el seu procés de recuperació.
RECUPERACIÓ	- <u>Serveis d'acolliment i recuperació i substituïtoris de la llar</u>: servei residencial i temporal, que substitueix la llar en totes aquelles actuacions que fan referència a la vida quotidiana de la dona i llurs infants durant l'estada al servei. Dissenyar, juntament amb la dona, un itinerari de recuperació psicosocial per a ella i els seus fills i filles. Oferir una atenció individualitzada i específica que faciliti el treball amb les dones i els seus fills i filles envers aquells aspectes vinculats als processos de recuperació de la situació de maltractament viscuda. Coordinar les actuacions amb els diferents recursos de la xarxa d'atenció i recuperació integral i la xarxa de recursos comunitària per tal de garantir l'acompanyament de la dona en el seu procés cap a l'autonomia personal.
REPARACIÓ	- Tramitar els ajuts de mesures de protecció integral contra la violència de gènere i la indemnització derivada de lesions físiques i psíquiques greus. - Facilitar la tramitació ajuts i prestació de serveis en col·laboració a d'altres organismes competents.

Institució/ Departament: DEPARTAMENT DE TREBALL, AFERS SOCIALS I FAMÍLIES (Sub-direcció general de lluita contra la Violència Masclista)	
Servei: Serveis tècnics de punt de trobada	Abast: supracomarcal.
Dades de contacte: 1. Sub-direcció general de lluita contra la Violència Masclista Av. Paral·lel, 52- 08001 Barcelona Tel. 93 483 17 43	Correu electrònic: stpt.tsf@gencat.cat
Nombre de professionals i descripció: Serveis tècnics de punt de trobada: recurs destinat a atendre i prevenir, en un lloc neutral la problemàtica que sorgeix en els processos de conflictivitat familiar i, en concret, en el compliment del règim de visites dels fills i filles.	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
ATENCIÓ	- Facilitar la trobada dels infants amb el progenitor no custodi o amb altres familiars en un espai adient. - Afavorir que les visites o el moment del lliurament i la recollida dels infants es desenvolupi en un entorn de protecció. - Preservar la vinculació dels infants amb els seus progenitors o altres familiars. - Tractar d'evitar la irrupció de la conflictivitat familiar durant les visites o, en cas que es doni, pal·liar-ne les conseqüències.

Institució/ Departament: DEPARTAMENT DE TREBALL, AFERS SOCIALS I FAMÍLIES	
Servei: Departament de Treball, Afers Socials i Famílies (SOC)	Abast: Supracomarcal
Dades de contacte: Plaça Gerard Vergés, 1, Tortosa Tel. 977 44 12 34	Correu electrònic: stterresebre.soc@gencat.cat
Persona de referència: el cap de servei territorial Nombre de professionals i descripció: 4 tècnics d'orientació - 1 personal tutor i 1 personal especialitzat Oficina de Treball de Tortosa – Tel. 977 44 82 85 otg_tortosa.soc@gencat.cat - 1 personal tutor Oficina de Treball d'Amposta –Tel. 977 70 46 80 otg_amposta.soc@gencat.cat - 1 personal tutor Oficina de Treball de Móra d'Ebre –Tel. 977 40 21 44 otg_moraebre.soc@gencat.cat	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Protocols de detecció de l'assetjament per raó de sexe i l'assetjament sexual. - Formació específica del personal de la xarxa d'atenció a les dones en situació de VM. - Disseny d'eines específiques per a l'atenció de les dones en situació de VM.
DETECCIÓ	- Entrevistes/ xerrades amb la persona.
ATENCIÓ	- Creació d'una xarxa d'atenció a les dones en situació de VM a totes les Oficines de Treball on, en aquests punts d'atenció, hi ha personal tutor i personal especialitzat i s'assignen d'aquesta manera persones referents a les dones que pateixen aquesta situació. Es crea també una comunitat virtual d'aprenentatge per tal que aquests professionals comparteixin informació i coneixements per donar millor cobertura i atenció a les dones en situació de VM.
REPARACIÓ	- Formació ocupacional i itineraris d'inserció. - Polítiques actives d'ocupació específiques: programes i mesures d'orientació, ocupació i formació. - Línies específiques de contractació de les dones en situació de VM en polítiques actives d'ocupació.

Institució/ Departament: DEPARTAMENT D'INTERIOR	
Servei: Direcció General d'Administració de Seguretat	Abast: Terres de l'Ebre
Dades de contacte Plaça de Gerard Vergés, 1 (c. de Montcada cantonada c. de Benasquer) 43500 Tortosa Telèfon 977 44 12 34	Correu electrònic dint.terresebre@gencat.cat
Persona de referència: Secretari/a dels Serveis Territorials d'Interior a Terres de l'Ebre. Nombre de professionals i descripció:	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Planificació en polítiques públiques en matèria de seguretat interior. - Actuacions relatives a la lluita contra violència masclista (ex. protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci). - Formació específica en la matèria per la Direcció General d'Administració de Seguretat. - Seguiments i estadístiques.

Institució/ Departament: DEPARTAMENT D'INTERIOR DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA	
Servei: Policia de la Generalitat Mossos d'Esquadra	Abast: Regió Policial de les Terres de l'Ebre
Dades de contacte Grup Regional d'Atenció a la Víctima. Carrer Ferran Arasa n.5 Tortosa 977 92 31 20 Ext. 68561	Correu electrònic: itpg7079@gencat.cat
Persona de referència: Agent del Grup Regional d'Atenció a la Víctima. Nombre de professionals i descripció: GRAV de la Regió Terres de l'Ebre: coordinació dels GAV de la regió Terres de l'Ebre GAV Tortosa -àmbit actuació Baix Ebre. GAV Amposta - àmbit actuació Montsià. GAV Gandesa - àmbit actuació Terra Alta. GAV Mora d'Ebre - àmbit actuació Ribera d'Ebre.	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Coordinació i cooperació amb els operadors socials. - Elaboració d'un mapa de recursos socials específic per a cada tipologia de víctima de VM. - Dissenyar i traslladar a la ciutadania missatges preventius a través de mitjans de comunicació locals, comarcals o regionals. - Accions formatives/sensibilitzadores adreçades a associacions, grups, empreses, col·legis professionals i/o entitats de qualsevol tipus i en especial a aquells col·lectius vulnerables en risc de patir VM (persones grans i menors).
DETECCIÓ	- Trucades al servei 112 o la app My112. - Informació derivada d'altres serveis del cos. - Denuncies a l'Oficina d'Atenció al Ciutadà (OAC). - Informació derivada de les Oficines d'Atenció a la Víctima del Departament de Justícia (OAVD).
ATENCIÓ	- Derivació i contacte amb el pis d'urgència. - Accions d'atenció a la víctima: escoltar, informar i assessorar les víctimes que pateixen VM i VD sobre els drets que tenen i es accions que poden emprendre, així com informar-les sobre els organismes on poden acudir per exercir els seus drets. - Assistència a la víctima: assessorament i informació integral a la víctima amb l'objectiu de minimitzar la victimització; activació d'assistència mèdica immediata, si s'escau. - Tramitació de la denúncia i de la sol·licitud de l'ordre de protecció o d'altres mesures de protecció. - Seguiment de les víctimes de VM, VD i il·lícits penals motivats per l'odi i la discriminació per part dels GAV de la PG-ME. Es tracta de garantir una correcta derivació i orientació de la víctima. - Protecció policial. Conjunt de mesures encaminades a garantir el compliment de les mesures de seguretat i la protecció de la víctima que ha patit episodis violents amb la finalitat que no es repeteixin.

REPARACIÓ

- Seguiment de les víctimes.
- Seguiment i control de les Ordres de Protecció.
- Control de l'autor mitjançant l'oficina de control penitenciari.

Institució/ Departament: DEPARTAMENT DE JUSTÍCIA	
Servei: Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya.	Abast: Supra Comarcal
Dades de contacte: Divisió Terres de l'Ebre. (Partits judicials de Tortosa-Amposta-Gandesa) Tortosa: Plaça dels Estudis s/n Tel. 977 44 46 07 Fax 977 51 06 95	Correu electrònic: terresdelebre.imlcfc@xij.gencat.cat
Persona de referència: Metge Forense de guàrdia, a disposició les 24 hores, per als tres partits judicials.	
Nombre de professionals i descripció: 6 metges forenses	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- La intervenció de l'IMLC de cara a la prevenció del casos de violència masclista, té a l'abast el contacte directe amb l'autor del delictes en aquells casos de violència. Per tant li correspon una eina de crucial importància que és la predicció del risc d'agressió valorant: L'existència de possibles addiccions, patrons de personalitats, malalties mentals, incompliments terapèutics... posant en coneixement de l'autoritat Judicial aquestes qüestions per tal de que el jutge pugui prendre les decisions oportunes de cara a la protecció de la víctima (ordres d'allunyament, internaments involuntaris en centres psiquiàtrics...) per tal de minimitzar el risc de noves agressions.
DETECCIÓ	- Una vegada els fets han sigut motiu de denúncia i per tant d'un procediment Judicial, a petició del jutge, el metge forense pot explorar a la víctima objectivant tant lesions de tipus físic com psíquiques. De vegades aquesta valoració es retrospectiva en el temps (per tant en casos l'objectivable ja no son lesions, sinó seqüeles). De vegades el primer contacte de la víctima és amb el jutjat, sense haver passat amb anterioritat per un centre sanitari. - Sobre la resta de persones que conviuen amb la víctima (menors, ancians...) cal fer una valoració integral de tot el nucli familiar.
ATENCIÓ	- En aquells casos en que el primer contacte de la víctima amb un facultatiu, sigui al jutjat, li correspon al metge forense fer una primera valoració i atenció de la víctima. Si escau, la derivació al centre assistencial corresponent. De vegades també ens correspon l'atenció del presumpte agressor així com a la resta del nucli familiar.
REPARACIÓ	- Intervenció en la fase de Judici oral, per tal de reproduir i ratificar els informes pericials emesos al llarg del procediment.

Institució/Departament: DEPARTAMENT DE SALUT	
Servei: Regió Sanitària Terres de l'Ebre	Abast: Terres de l'Ebre
Dades de contacte: C/ La Salle, 8 Baixos Tel. 977 44 81 70	Correu electrònic planificació.te@catsalut.cat
Persona de referència: Tècnic/a Unitat de Planificació i Compra de Serveis. Nombre de professionals i descripció: Tots els professionals del sistema sanitari.	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Projecte de prevenció VIH i MTS (Fundació Dr. Ferran). - Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (ASSIR). - Atenció Primària (ITS). - Programa Salut i Escola.
DETECCIÓ	- Si hi ha detecció casual o sospita en qualsevol dels àmbits d'atenció, depenent del cas, es fa derivació a Urgències, activació dels mossos d'esquadra i comunicat judicial de lesions.
ATENCIÓ	- Atenció sanitària en funció de la problemàtica o necessitats detectades. - Suport psicològic CSMIJ-CSMA. - Controls de seguiment.

Institució/ Departament: DIRECCIÓ GENERAL DE JOVENTUT – AGÈNCIA CATALANA DE JOVENTUT	
Servei: Coordinació territorial de Joventut	Abast: Terres de l'Ebre
Dades de contacte: Plaça Gerard Vergés, 1 (Tortosa) 977 495 400	Correu electrònic: joventut.ebre.tsf@gencat.cat
Persona de referència: Coordinador/a Territorial de Joventut	
Nombre de professionals i descripció: 1 Coordinador/a 1 Administratiu/va 1 Tècnic/a de Programes de Participació 1 Tècnic/a de Suport Integral al Territori 1 Tècnic/a d'Emancipació 1 Tècnic/a de gènere	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Formar als professionals del Departament respecte el Protocol de Joventut per a l'abordatge de la violència masclista. - Implementar tallers als instituts en matèria de gènere i violències masclistes així com assessorament i sensibilització a professorat i/o famílies. - Organitzar tallers als instituts sobre diversitat sexual per la prevenció de l'assetjament lgtbfòbic. - Realitzar assessorament especialitzat per dissenyar i implementar accions de promoció de la igualtat, sobre diversitat sexual i de gènere, i de prevenció de les violències masclistes amb joves. - Acompanyar a ens locals en el disseny i la realització de protocols comarcals davant les violències sexuals en espais d'oci nocturn. - Impulsar campanyes de sensibilització i conscienciació respecte les violències sexuals contra les adolescents i joves. - Oferir formació a professionals de tots els àmbits, que treballin amb joves, respecte els drets sexuals i la prevenció de les violències masclistes. - Col·laborar en projectes de recerca sobre l'impacte de les violències sexuals en les joves a Catalunya. - Desenvolupar formacions per a entitats lúdiques i socioeducatives per tal de treballar amb els joves l'assetjament sexual. - Fer difusió al territori de projectes, formacions i esdeveniments vinculats al gènere i a les violències masclistes.

Institució/Departament: FISCALIA PROVISIONAL DE TARRAGONA SECCIÓ TERRITORIAL DE TORTOSA	
Servei: Permanent als Partits Judicials de Tortosa i Amposta; Disponibilitat al Partit Judicial de Gandesa	Abast: Supracomarcal
Dades de contacte: Plaça dels Estudis s/n 3ª planta-Tortosa 43500	Correu electrònic
Persona de referència: Fiscal de Guàrdia. Nombre de Fiscals: 7 Descripció: Hi ha dos Fiscals de Guàrdia, de forma rotativa i atenent els casos de VIGE que es denuncien.	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
DETECCIÓ	- Exercici de l'acció pública en defensa dels drets de la víctima.
ATENCIÓ	- Informació i protecció dels drets de la víctima. - Sol·licituds d'ordres de protecció amb mesures de caràcter penal i civil. - Emetre acreditacions sobre situació de VIGE (art.23,26,i27 LO 1/2004 de mesures de protecció integral contra la VIGE.
REPARACIÓ	- Vetlla pel compliment de les responsabilitats penals i civils derivades del delictes.

Institució/ Departament: IL·LUSTRE COL·LEGI D'ADVOCATS I ADVOCADES DE TORTOSA	
Servei: Circuit per a l'abordatge de la violència masclista a les Terres de l'Ebre	Abast: Torn d'Ofici / Intervenció Privada
Adreça: Carrer del Bisbe Aznar, 8-12 43500 Tortosa Telèfon: 977 441 029	Correu electrònic icator@advocatstortosa.org
Persona de contacte: Responsable tècnic - Gerència. Nombre de professionals: El total nombre de col·legiats son: 424 El total nombre de col·legiats del Torn d'Ofici son: 172 El nombre d'advocades/advocats inscrits al Torn d'Ofici per violència de gènere son: 113	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	- Servei d'Orientació Jurídica Servei d'Orientació a la Mediació - Intervenció privada de les advocades / advocats
DETECCIÓ	- En els serveis esmentats i durant tot el procediment judicial es pot detectar. La identificació per iniciativa de la pròpia víctima o a través dels mecanismes que disposa el propi Col·legi (deontologia de la professió i comissió disciplinaria).
ATENCIÓ	- A la seu dels jutjats i del Col·legi. L'advocada o advocat acompanya a la víctima en tota la fase judicial. - Acompanyament i assistència lletrada integral a la víctima durant tot el procediment judicial, fins i tot en fase d'execució de sentència, en el seu cas. L'actuació judicial podrà tenir lloc als partits judicials de Tortosa, Amposta i Gandesa, amb la possibilitat de la coordinació d'altres partits judicials, mitjançant la intervenció del Consell de l'Advocacia de Catalunya.
REPARACIÓ	- En via judicial la reparació passa pel dictat i l'efectiu compliment de les resolucions encaminades a decretar la responsabilitat penal i civil de l'agressor.

Institució/ Departament: JUSTÍCIA – TERRES DE L'EBRE	
Servei: Oficina d'Atenció a Víctima del Delicte.	Abast: Terres de l'Ebre
Dades de contacte Persona de contacte: Cap de secció Plaça Gerard Vergés,1 43500 Trotosa	Correu electrònic Sgtebre.dj@gencat.cat
Nombre de Professionals: 1 tècnic	
NIVELLS D'INTERVENCIÓ	FUNCIONS
PREVENCIÓ	
DETECCIÓ	
ATENCIÓ	- És un servei que ofereix atenció, suport i orientació a les persones víctimes d'un delicte, abans, durant i després del procés penal. - Per acord de govern, son PUNTS DE COORDINACIÓ de les ordres de protecció de violència domèstica i de gènere. - Ofereixen informació i assessorament dels drets de les víctimes, des d'abans d'interposar la denuncia i fins la resolució judicial. - Informen sobre el significat i la vigència de les ordres de protecció. - Comuniquen algunes de les notificacions de les resolucions de l'art.7 de l'estatut de la víctima, prèvia sol·licitud. - Treballen amb protocols de coordinació amb Centres Penitenciaris i Mesures Penals Alternatives. - El Programa Marc d'Ordenació de l'Atenció integral de les OAVD, es va publicar a l'any 2009, i regeix les actuacions de totes les Oficines de Catalunya, i recull tots els programes als que donen cobertura. - El Programa d'acompanyament a les Víctimes del Delicte en el seu Judicial té com objectiu informar, assessorar, donar suport i atendre, a les víctimes de qualsevol delicte en tot el procés judicial. - A través el programa d'acompanyament en seu judicial: - Oferir acompanyament físic a les víctimes especialment vulnerables o que ho necessitin. - Donem suport emocional a la víctima, aportant les eines psico-socials d'enfrontament de situacions estressants necessàries. - Proporcionem la informació necessària per tal de contextualitzar i integrar el seu rol dins de tot el procés. - Vetllem perquè s'apliquin els elements físics de protecció.

ANNEX 1. ESTÀNDARDS DE SERVEIS

Estàndards de servei

Els estàndards de servei determinen els criteris d'actuació que han de ser aplicables a qualsevol intervenció en violència masclista.

Són el resultat d'un procés de treball i consens en el qual han participat entitats i persones expertes en matèria de violència masclista.

Per tal de ser utilitzats com a model de referència en la intervenció, caldria que cada equip professional que atén dones en situacions de violència fes un treball previ d'anàlisi i reconeixement d'aquesta proposta. Només a partir d'aquí aquests estàndards de servei podran ser reconeguts com a veritablement vàlids.

Per establir aquests criteris comuns o estàndards de servei es van plantejar una sèrie d'interrogants:

Quins subjectes interactuen en la intervenció? I, específicament:

- Quins haurien de ser els paràmetres que garanteixin a les persones professionals la realització d'una intervenció de qualitat?
- Quins haurien de ser els paràmetres que garanteixin el dret a una atenció de qualitat per a les dones en situació de violència?

Quins serveis i recursos participen en la intervenció?

- Quina disponibilitat de serveis i recursos hi ha i quins haurien de ser els estàndards de qualitat?
- Quins són els elements de millora que afavoreixen tant la percepció de qualitat en la prestació de serveis com la percepció de qualitat en l'atenció?

Què s'ha de fer, com i quan i quins són els contextos d'actuació?

- Quin és el rol de cada professional en els diferents àmbits i on se situen els límits de la intervenció?
- Quins són els elements que han de facilitar una interacció de qualitat entre tots els subjectes actius en la intervenció?

- Quins elements d'entorn s'han de considerar per evitar revictimitzacions?

A partir d'aquests interrogants s'han consensuat uns estàndards o criteris comuns i específics als diferents àmbits de la intervenció, que s'han sistematitzat en tres apartats: amb relació a les persones professionals tant de la Xarxa d'atenció i recuperació integral per a les dones en situació de violència masclista com d'altres recursos que intervenen en cada cas; amb relació a la intervenció amb dones en situació de violència masclista i amb relació a la coordinació i els procediments.

La Xarxa d'atenció i recuperació integral per a les dones en situacions de violència masclista està integrada, d'acord amb l'article 52 de la Llei del dret de les dones a erradicar la violència masclista, pels serveis següents:

- a) Servei d'atenció telefònica especialitzada,
- b) Serveis d'informació i atenció a les dones,
- c) Serveis d'atenció i acolliment d'urgències,
- d) Serveis d'acolliment i recuperació,
- e) Serveis d'acolliment substitutori de la llar,
- f) Serveis d'intervenció especialitzada,
- g) Serveis tècnics de punt de trobada,
- h) Serveis d'atenció a la víctima del delictes,
- i) Serveis d'atenció policial,
- j) Altres serveis que consideri necessaris el Govern.

Estàndards comuns

Amb relació a les persones professionals de la Xarxa

Els paràmetres que han d'orientar i garantir la intervenció professional de tots els serveis que integren la Xarxa giren entorn dels coneixements amb els quals cal comptar, les habilitats que cal desplegar i les actituds que cal adoptar. Són els següents:

- Garantir el coneixement de les diverses formes i àmbits de la violència masclista i el seu marc legal, així com el coneixement dels recursos, serveis i prestacions disponibles.
- Impulsar el treball en equip, la cooperació i la vinculació amb les diferents xarxes d'intervenció.
- Garantir espais per compartir aquests coneixements i bones pràctiques en la intervenció amb dones, adolescents i infants, sobretot amb qui pateix formes o àmbits de violència més específics (situacions de violència sexual, violència en l'àmbit laboral, "trata" amb finalitat d'explotació sexual, mutilacions genitals femenines, matrimonis forçats...), que permetin construir nous coneixements i procediments, i consensuar indicadors i eines per a la detecció, sempre tenint en compte tots els àmbits d'intervenció.
- Garantir la formació i la capacitació per a la intervenció en violència masclista, d'acord amb el model d'anàlisi ecològica, amb especial atenció a la formació adreçada a les persones professionals de primer nivell. Aquesta formació ha de permetre la identificació dels mites, creences i estereotips col·lectius i propis sobre la violència masclista i la diversitat cultural
- Assegurar als equips professionals de la xarxa d'atenció integral, incloses les persones que treballen a les entitats de referència, espais per a l'autocura i la prevenció de la síndrome d'esgotament professional (*burnout*), que passin per la supervisió i l'acompanyament professional extern. Cal vetllar perquè aquests estiguin protocol·litzats en els mateixos procediments de treball.
- Implementar actuacions d'apoderament de les dones i entre les dones, a partir de les seves diversitats, per tal de fer minvar els efectes estructurals de la violència masclista.
- Promoure programes d'implicació i apoderament per tal que les mateixes dones que han patit determinades formes de violència masclista puguin ser abanderades de futures accions preventives.
- Assegurar que la població en general i les diverses comunitats que practiquen algunes formes concretes de violència masclista, com la mutilació genital femenina i els matrimonis forçats, coneguin el marc legal que condemna les violències masclistes, així com el contingut de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.
- Assegurar que les accions preventives no promoguin l'estigmatització de determinats col·lectius, incorporant agents socials de les mateixes comunitats i adaptant les accions de prevenció en funció de a qui van adreçades.
- Assegurar campanyes de difusió dels drets dels infants, fent especial èmfasi en aquells drets que atempten contra la llibertat individual.

Estàndards que incidiran en la millora de l'atenció

- Garantir en qualsevol moment del procés el respecte dels drets de les dones i de les seves filles i fills, des d'una perspectiva dels drets humans i de gènere, independentment de la seva situació administrativa.
- Oferir una escolta activa a les dones, adolescents i infants en situació de violència masclista o en risc de patir-la.
- Oferir una actitud proactiva en la detecció de diferents situacions de violència masclista, més enllà del que la dona pugui expressar.
- Informar de manera clara i comprensible sobre els drets, els serveis i els recursos disponibles, i sobre les possibles vies de resolució de la situació de violència masclista que viuen o que estan en risc de patir. Cal, molt especialment, donar informació sobre els serveis d'urgència i els serveis de referència per atendre futures consultes, dubtes i incidències relacionades amb la seva situació.
- Acompanyar les dones, adolescents i infants en l'expressió i clarificació de la situació

Amb relació a la intervenció amb dones, adolescents i infants en situació de violència masclista o en risc de patir-la

La intervenció amb dones que es troben en situació de violència s'ha d'emmarcar en uns paràmetres d'actuació configurats per les característiques de la intervenció que tinguin en compte tant la prevenció i l'atenció com els aspectes relacionats amb l'adequació dels espais. Són els següents:

Estàndards que incidiran en la prevenció i sensibilització

viscuda, personalitzant l'atenció a partir de la comprensió de la seva demanda, la valoració de les seves expectatives i el respecte dels seus ritmes. Aquesta atenció ha de ser integral i ha de tenir en compte la diversitat de les dones i les especificitats pròpies de determinades formes i àmbits de la violència masclista, com la violència sexual, la violència en l'àmbit laboral, la "trata" amb finalitat d'explotació sexual, la mutilació genital femenina i els matrimonis forçats.

- Defugir la reinterpretació dels fets i la creació de falses expectatives. Cal facilitar nous elements en el discurs que ajudin a la reformulació i a la reflexió conjunta. Cal evitar actituds paternalistes i judicis de valor sobre les actuacions de la dona, l'adolescent o l'infant i del presumpte agressor/s.
- Respectar la independència en la presa de decisions de les dones, adolescents i infants en situació de violència masclista o en risc de patir-la. Cal donar suport a les seves decisions, tot i que rebutgin els recursos i serveis oferts i decideixin utilitzar els seus propis recursos, observant sempre els diferents contextos de risc condicionants.
- Acompanyar sempre en les derivacions dels casos a d'altres serveis. És especialment important l'agilitat en aquestes derivacions.
- Garantir, des dels recursos, el necessari seguiment multidisciplinari dels casos, creant els espais d'intercanvi necessaris pels equips, que permetran una valoració global i una avaluació continuada dels procediments.
- Procurar que cada dona, a cada recurs, tingui una única persona professional de referència.
- Incloure en la intervenció, si escau, altres membres de la família, sempre que això no pugui posar en risc la integritat física de les dones, adolescents o infants.
- No posar en risc, amb la intervenció, altres persones properes a les dones, tant si resideixen al país com fora.
- Vetllar perquè les traduccions, si s'escauen, les facin persones professionals col·legiades, i mai persones traductores de l'entorn de les dones que estan en situació o risc de violència masclista, per tal d'assegurar un relat imparcial.

Estàndards que incidiran en la millora de l'entorn i dels espais d'intervenció

- Facilitar un espai d'atenció personalitzada i la lliure expressió de sentiments de la dona, adolescent o infant en situació de violència.
- Garantir l'adequació, la confortabilitat, la confidencialitat i la seguretat dels espais, en funció del tipus d'intervenció que s'hi estigui fent i de les necessitats de les persones amb les quals s'intervingui.
- Facilitar un espai separat i acompanyat, adequat per a infants i adolescents.
- Evitar la coincidència en el mateix espai físic del presumpte agressor o agressors amb la dona i les seves filles i fills, amb l'adolescent o amb la nena atesa.
- Facilitar que l'espai no reveli per si mateix a terceres persones quin és el tipus d'atenció que s'hi duu a terme.
- Evitar les interrupcions al llarg de la sessió d'intervenció.

Amb relació a la coordinació entre professionals i els procediments

Els paràmetres que han d'orientar i garantir la coordinació interprofessional a tota la Xarxa parteixen d'un triple objectiu:

- Assegurar la celeritat i la qualitat en el traspàs d'informació entre les persones i els serveis que intervenen en l'abordatge de la violència masclista.
- Garantir el principi d'intervenció mínima.
- Detectar els buits i dèficits de la intervenció per tal de millorar l'atenció.

Són els següents:

- Formalitzar la coordinació entre les diferents institucions, administracions i entitats especialitzades a tot el territori, mitjançant la creació d'espais estables de coordinació interdisciplinària i de protocols i circuits específics d'intervenció i derivació en els quatre eixos bàsics d'intervenció que estableix aquest protocol. La coordinació s'ha de promoure, si s'escau, també en l'àmbit internacional.
- Impulsar el treball en equip, la cooperació i la vinculació a les diferents xarxes d'intervenció, tot assegurant la presència de les associacions de dones de referència del territori.
- Delimitar les responsabilitats i els límits de la intervenció per a cada un dels àmbits i professionals de la Xarxa.

- Assegurar, per part de tot el personal professional, un coneixement acurat dels recursos i persones de referència, tot dotant aquestes de l'autoritat pertinent.
- Garantir, des dels recursos, un seguiment acurat dels casos i una derivació adequada.
- Garantir un sistema d'informació global dels recursos de tot el territori que permeti l'intercanvi d'informació i coneixements entre les persones professionals, així com una derivació eficaç, especialment en aquelles situacions on es donen més factors de vulnerabilitat.
- Diferenciar i adequar els circuits i protocols segons els diferents nivells evolutius i segons les diverses situacions de vulnerabilitat.
- Adaptar els procediments de treball dels diferents recursos a les necessitats específiques pròpies de cada àmbit on es manifesta la violència masclista i a cada forma concreta d'aquesta, tot garantint una especial atenció a la violència sexual, la violència en l'àmbit laboral, la mutilació genital femenina, els matrimonis forçats i la "trata" amb finalitat d'exploració sexual.
- Establir eines consensuades i compartides per totes les persones professionals de la xarxa, que facilitin un comportament professional i una intervenció amb les dones, infants i adolescents que sigui homogènia i igualitària en tot el territori (escales de valoració de risc, indicadors de valoració de l'estat emocional...).
- Garantir l'avaluació continuada, el seguiment i l'adequació dels protocols i circuits, tot dissenyant un sistema de registre de dades a aquest efecte.
- Analitzar les necessitats formatives dels diferents circuits de tots els territoris de Catalunya i organitzar espais per compartir i generar coneixement que permetin desenvolupar eines consensuades.
- Assegurar la confidencialitat de la informació sobre dones, adolescents i infants en els processos d'intervenció. En el traspàs d'informació, cal protegir a cada moment tant aquestes dades com la seguretat de les dones i professionals. Així mateix, cal treballar sobre mecanismes, en el marc de la Llei de protecció de dades, per a la cessió de dades de caràcter personal necessàries que permetin intervenir

de manera ràpida i coordinada entre tots els serveis.

- Promoure la cooperació internacional amb entitats i institucions dels països d'origen per treballar conjuntament en l'eradicació de les diverses expressions de la violència masclista.

Estàndards de servei específics

Estàndards de servei en els casos de violència sexual

Delimitació del fenomen

D'acord amb el que estableix la Llei 5/2008, entenem per VIOLÈNCIA SEXUAL i ABUSOS SEXUALS qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, inclosa l'exhibició, l'observació i la imposició, per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que la persona agressora pugui tenir amb la dona o la menor una relació conjugal, de parella, afectiva o de parentiu.

S'hi inclou:

ASSETJAMENT SEXUAL: el constitueix qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat d'índole sexual que tingui com a objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una dona o de crear-li un entorn intimidador, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.

AGRESSIONS SEXUALS: consisteix en l'ús de la violència física i sexual exercida contra les dones i les menors d'edat, que està determinada per l'ús premeditat del sexe com a arma per demostrar poder i abusar-ne.

Tenint en compte aquesta delimitació, els estàndards proposats són els següents:

Amb relació a les persones professionals de la xarxa

Garantir la formació i capacitació de les persones professionals per assegurar les competències (habilitats, coneixements i actituds) sobre:

- 1.- Els diferents tipus de violències sexuals i les diferències en el seu abordatge: Agressió, abús, assetjament, violència sexual amb coacció o coerció, intersecció entre violència sexual, física i psicològica.
- 2.- El marc legal general i específic en funció dels factors de vulnerabilitat.

3.- Els protocols i abordatges aplicats en els diferents àmbits d'actuació.

4.- La prevenció: coneixement dels indicadors de risc de patir violència sexual i desenvolupament de factors de protecció.

5.- La detecció: coneixement d'indicadors d'estar patint o haver patit violència sexual i reducció de riscos i danys associats.

6.- L'acompanyament i suport a les dones, adolescents i nenes en el seu estat emocional i personal, que pot ser: Reconeixement de la violència, confusió davant la violència, negació de la violència

7.- L'abordatge integral en les situacions de violència sexual aguda, entesa com la violència exercida de forma puntual, ja sigui per un conegut o per un desconegut i que generi la demanda d'atenció.

8.- L'abordatge específic i diferenciat en el cas de nenes i adolescents en funció del grau de vulnerabilitat, de les diferències evolutives segons l'edat i les característiques emocionals i capacitats cognitives associades.

8.- Vetllar, especialment, perquè els equips professionals que intervenen en els casos de violència sexual disposin d'espais per a l'autocura i la prevenció de la síndrome d'esgotament professional, que passin per la supervisió i l'acompanyament professional extern.

Amb relació a la intervenció amb dones, nenes i adolescents en situació de violència sexual

Estàndards que incidiran en la prevenció i sensibilització

- Establir procediments per a la prevenció i detecció precoç, que tinguin en compte la relació entre violència física i psíquica amb la violència sexual, i que permetin visualitzar aquesta forma de violència.

Estàndards que incidiran en la millora de l'atenció

- Defugir l'estigmatització davant de determinades circumstàncies personals de les dones en situació de violència sexual, com, per exemple, VIH, prostitució, drogodependències, malaltia mental, que contribueixen a banalitzar el cas i a no donar l'atenció adequada.
- Garantir un abordatge integral en les diverses situacions de violència sexual que arribin als

diferents recursos, especialment en el moment en què es fa la valoració.

Aquest abordatge integral ha de perdurar en el temps fins a la completa recuperació i reparació dels danys produïts. Però, en el moment de fer-la, la valoració inicial ha d'incloure: l'exploració física detallada de la dona (de totes les edats), la valoració del seu estat emocional, la valoració del risc imminent de la dona i de les persones que en depenguin, la intervenció amb l'entorn social, laboral, familiar i de parella més proper de les dones, les nenes o les adolescents, el suport legal, amb documents necessaris.

Amb relació a la coordinació entre professionals i els procediments

- Identificar les persones professionals i/o equips amb expertesa en violència sexual, tant de la xarxa pública com de l'associativa, promovent que formin part dels circuits, per tal de millorar la competència tècnica de les persones professionals que participen en la intervenció.
- Identificar, als circuits territorials, els recursos específics per a violència sexual, així com les persones referents especialitzades de cada un d'aquests serveis.

Estàndards de servei en situacions de "trata" amb finalitat d'explotació sexual

Delimitació del fenomen

En la definició d'aquests estàndards de servei s'entén el concepte d'**explotació sexual** com a **prostitució forçada**. I s'inclouen dins d'aquest concepte les situacions de "trata" amb finalitat d'explotació sexual. La prostitució forçada implica, com a forma de violència masculista, la coacció per a l'exercici de la prostitució, però sense donar-se necessàriament la captació, transport i trasllat de la persona.

De la mateixa manera, entenem el **tràfic** de persones com un fenomen independent de la situació de regularitat administrativa per transitar o residir en un territori i que pot adoptar diferents formes: en l'àmbit intern, dins un mateix país, o a través del creuament de fronteres d'un país a un altre, d'una regió a una altra o d'un continent a un altre. En el primer cas es denomina "*trata*" interna, i, en el segon, "*trata*" internacional.

Cal destacar, per tant, que, en la definició d'aquests estàndards de servei, no s'han entès

com a explotació sexual altres tipus de situacions vinculades a l'exercici voluntari de la prostitució.

Tenint en compte aquesta delimitació, els estàndards proposats són els següents:

Amb relació a les persones professionals de la xarxa

- Garantir la formació i capacitació de les persones professionals per assegurar les competències (habilitats, coneixements i actituds) sobre: El marc legal i els aspectes judicials, policials, socials, laborals i sanitaris que intervenen en l'abordatge de la "trata" amb finalitat d'explotació sexual; indicadors que permetin identificar les possibles víctimes, des de les particularitats pròpies de cada àmbit d'intervenció; l'avaluació dels factors de risc i de protecció de les dones i de les persones professionals; els procediments d'atenció, incloent-hi habilitats comunicatives, per tal d'establir vincles de confiança; Els diversos recursos i serveis existents i les intervencions que realitzen en l'àmbit de "trata" amb finalitat d'explotació sexual; o Les dinàmiques migratòries, la diversitat cultural i les diferents realitats de la prostitució, fent especial èmfasi en la de construcció dels mites, creences i estereotips, i defugint l'estigmatització i els prejudicis personals i l'abordatge específic en els casos de nenes i noies adolescents.

Amb relació a la intervenció amb dones víctimes de "trata" i d'explotació sexual

- Garantir, en qualsevol moment del procés, el respecte dels drets de les dones, independentment de la seva situació administrativa i/o disposició de la documentació que acrediti la seva identitat.
- Garantir, en qualsevol moment del procés d'intervenció, la seguretat de les dones i professionals, fent una avaluació dels factors de risc en cada cas i extremant les mesures de seguretat en tot el procés i els procediments, especialment en l'elecció i designació dels espais d'atenció, de les persones professionals i dels recursos de mediació cultural.
- Prioritzar, quan es tracta de menors adolescents en situació de "trata" amb finalitat d'explotació sexual, la seva experiència o situació com a víctima de "trata", respectant el marc legal i valorant en cada cas els recursos

més adients per oferir una atenció adequada a la seva situació.

- Conèixer en profunditat la situació integral i en context de: la tipologia de la xarxa, el vincle de dependència i els riscos sobre les dones i el seu entorn, tant als països d'origen com al de destinació.

Amb relació a la coordinació entre professionals i els procediments

- Garantir la intervenció coordinada en tots els territoris catalans sobre les diferents realitats i formes de la "trata" amb finalitat d'explotació sexual, amb la participació i l'experiència de les entitats socials, recursos, serveis i administracions.
- Garantir la coordinació entre els diferents cossos policials, atenent les diferents atribucions de competències, així com la participació de tots els cossos de seguretat en els circuits territorials.
- Garantir la coordinació intradepartamental i interinstitucional, especialment amb l'administració central i representacions estrangeres, identificant els àmbits d'especial atenció per a l'abordatge dels casos de "trata" i d'explotació sexual.
- Promoure la coordinació amb els països d'origen per tal d'intercanviar informació, millorar la prevenció i actuar conjuntament davant situacions concretes.

Estàndards de servei en relació amb la mutilació genital femenina (MGF)

Delimitació del fenomen

"La MGF és el nom genèric donat a aquelles pràctiques que impliquen l'extirpació total o parcial dels genitals externs femenins o altres agressions als òrgans genitals de les dones per raons culturals, religioses o d'altres amb finalitat no terapèutica."⁶ Tenint en compte aquesta delimitació, els estàndards proposats són els següents:

Amb relació a les persones professionals de la xarxa

- Incorporar i reconèixer la interculturalitat des de la figura de professionals de la mediació comunitària com a peça fonamental en l'abordatge de les MGF.
- Garantir la formació i capacitació de les persones professionals així com de les

persones que pertanyen a les mateixes comunitats culturals i que intervinguin en l'abordatge de les MGF, per assegurar competències (habilitats, coneixements i actituds) sobre:

- ✓ Les comunitats i en concret les dones, adolescents i nenes en risc d'aquestes comunitats, des d'una òptica intercultural.
- ✓ Les conseqüències de la MGF: físiques, psicològiques, sexuals i socials, tant a curt termini com a llarg termini.
- ✓ Els indicadors de risc que permetin tant la detecció de situacions de risc i el treball des de la prevenció, com també la detecció i intervenció en els casos on ja s'ha produït la mutilació.
- ✓ L'abordatge diferenciat en els casos on ja s'ha produït la mutilació i en els casos on hi ha risc de patir-la.
- ✓ Els protocols d'actuació per àmbits de mutilacions genitals femenines, coneixent l'abordatge que se'n fa des dels diferents àmbits d'intervenció.

Amb relació a la intervenció amb dones, adolescents i nenes que han patit o estan en risc de patir una mutilació genital

- Tant en els casos on es detecta el risc com en aquells casos on ja s'ha produït la MGF, cal explorar altres possibles violències masclistes (sexuals, físiques i/o psicològiques) relacionades.
- Contextualitzar la MGF com una manifestació de violència masclista i específicament com una manifestació de violència sexual (control de la sexualitat de les dones).

Estàndards que incidiran en la intervenció preventiva per evitar les mutilacions genitals femenines

- Treballar amb les comunitats des d'una perspectiva sensibilitzadora per tal que qualsevol possible família practicant conegui les conseqüències físiques i psicològiques que impliquen les mutilacions, abandoni la pràctica pel seu propi convenciment i protegeixi les seves descendents.
- Treballar amb les diferents entitats implicades, promovent el sorgiment de líders de les mateixes comunitats que tinguin un paper rellevant en les accions preventives d'informació i sensibilització contra les MGF.

- Involucrar en les accions de sensibilització, així com a la resta de fases del procés d'intervenció, les diferents persones professionals dels diversos àmbits implicats, especialment aquelles de l'àmbit sanitari i educatiu.
- Donar a conèixer a les comunitats el marc legal i abstenir-se d'utilitzar-lo com a principal motiu dissuasiu.
- Promocionar la figura comunitària de l'agent de salut entre les dones provinents de països on es duen a terme aquestes pràctiques.

Estàndards que incidiran en l'ATENCIÓ a les dones, adolescents i nenes que ja han patit la mutilació genital

- Establir mecanismes d'intervenció diferenciats entre els casos de prevenció de MGF i els de mutilacions consumades.
- Garantir una atenció integral i multidisciplinària que permeti l'atenció i recuperació de les dones que han estat mutilades, tant a nivell físic i psicològic, com social.
- Garantir a les dones, adolescents i nenes que han estat mutilades el dret a la reconstrucció quirúrgica dels seus genitals.

Amb relació a la coordinació entre professionals i els procediments

- Garantir el compliment del Protocol d'actuacions per prevenir la MGF.
- Impulsar la participació de les persones professionals de les diverses institucions implicades, en col·laboració amb les entitats, en les taules de coordinació de MGF.

Tanmateix, les taules de coordinació han d'estar vinculades als circuits territorials de violència masclista aprofitant, en la mesura que sigui possible, els espais de coordinació entre professionals ja existents.

- Promoure la cooperació internacional amb entitats i institucions dels països d'origen per treballar conjuntament en l'eradicació d'aquesta pràctica.

Estàndards de servei en relació amb els matrimonis forçats

Delimitació del fenomen

“És aquell que es produeix sense el consentiment vàlid de, com a mínim, un dels contraents per la

intervenció de terceres persones, que solen ser de l'entorn familiar (sovint els progenitors), que s'atorguen la facultat de decisió i pressionen perquè aquesta pràctica es produeixi." El matrimoni prematur s'entendria també com a matrimoni forçat, ja que és aquell que es produeix quan una de les persones contraents del matrimoni forçat és menor de 18 anys.

Tenint en compte aquesta delimitació, els estàndards proposats són els següents:

Amb relació a les persones professionals de la xarxa

- Garantir la formació i capacitació de les persones professionals per assegurar competències (habilitats, coneixements i actituds) sobre:
 - ✓ Les diferents situacions de risc i els seus indicadors, per tal d'assegurar la detecció precoç dels casos de matrimonis forçats.
 - ✓ Les especificitats de la violència en els casos de matrimonis forçats, contextualitzant-la com una manifestació de la violència masclista en l'àmbit social i comunitari.
 - ✓ L'abordatge més adequat en els processos de recuperació, tant en els casos de matrimonis forçats evitats, com consumats, per tal de formar especialistes en aquesta matèria.
 - ✓ L'abordatge diferencial entre els casos de matrimonis forçats amb dones menors d'edat i dones majors d'edat.
 - ✓ La interculturalitat (incloent-hi l'ètnia gitana). És molt important que les persones professionals parteixin d'un posicionament no etnocèntric i que coneguin la diversitat cultural.

Amb relació a la intervenció amb dones, adolescents i nenes en risc o situació de matrimoni forçat.

Estàndards que incidiran en la prevenció i sensibilització

- > Reforçar les accions dirigides a assegurar l'escolarització obligatòria de les nenes, per exemple, amb registres d'absentisme escolar.
- > Promoure campanyes de sensibilització, adreçades a la població en general,

visualitzant les diferents formes interculturals de viure el matrimoni.

Estàndards que incidiran en la millora de l'atenció

- Adaptar les intervencions tenint en compte els factors següents:
 - ✓ Si és una situació de risc o una situació de consumació.
 - ✓ En el cas de menors, si és un acte consentit i desitjat per la menor o no (amb coaccions i amenaces).
 - ✓ La comunitat a què es pertany.
 - ✓ Si es tracta d'un o diversos agressors.
 - ✓ Si aquest/s agressor/s és/són de la mateixa família o de la comunitat.
 - ✓ Assegurar que no participin en el procés mediadores i mediadors de la mateixa comunitat. Es recomana, en la majoria dels casos, la conveniència que no hi hagin acompanyants durant les entrevistes.

Amb relació a la coordinació entre professionals i els procediments

- Incorporar, en els circuits territorials de violència masclista, un seguiment dels casos de risc de matrimonis forçats i dels matrimonis forçats consumats, i que hi hagi un servei de referència per a aquests casos que impulsi aquest seguiment.
- Consensuar els procediments d'abordatge dels matrimonis forçats en funció del consens sobre els indicadors de risc.
- Promoure la cooperació internacional amb entitats i institucions dels països d'origen per treballar conjuntament en l'eradicació d'aquesta pràctica.
- Accelerar els convenis bilaterals internacionals per al reconeixement, al nostre país, dels matrimonis i divorcis fets al país d'origen.
- Vetllar per tal que les dones, adolescents o nenes que decideixin o hagin de fer un trencament amb les seves famílies i amb les seves comunitats, puguin restaurar i/o substituir les seves relacions afectives i socials.

Estàndards de servei en relació amb l'assetjament sexual i l'assetjament per raó de sexe a l'àmbit laboral

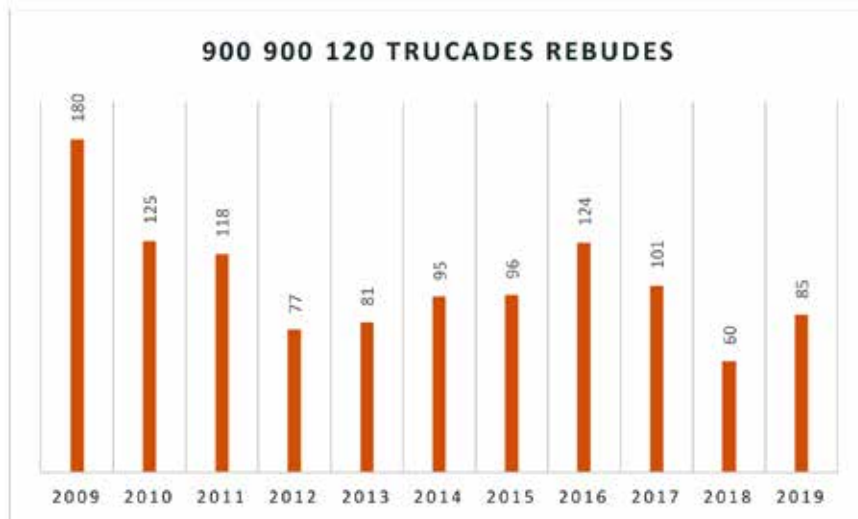
Aquests estàndards en procés d'elaboració.

ANNEX 2 DADES DELS SERVEIS O EVOLUCIÓ DELS SERVEIS 10 ANYS DEL CIRCUIT PER L'ABORDATGE DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA A LES TERRES DE L'EBRE

DADES SOBRE RECURSOS I SERVEIS PÚBLICS A LES DONES EN SITUACIÓ DE VIOLÈNCIA MASCLISTA

TELÈFON 900 900 120

Trucades rebudes a la línia 900 900 120 per motiu de violència masclista a les Terres de l'Ebre

*2019 de gener a setembre

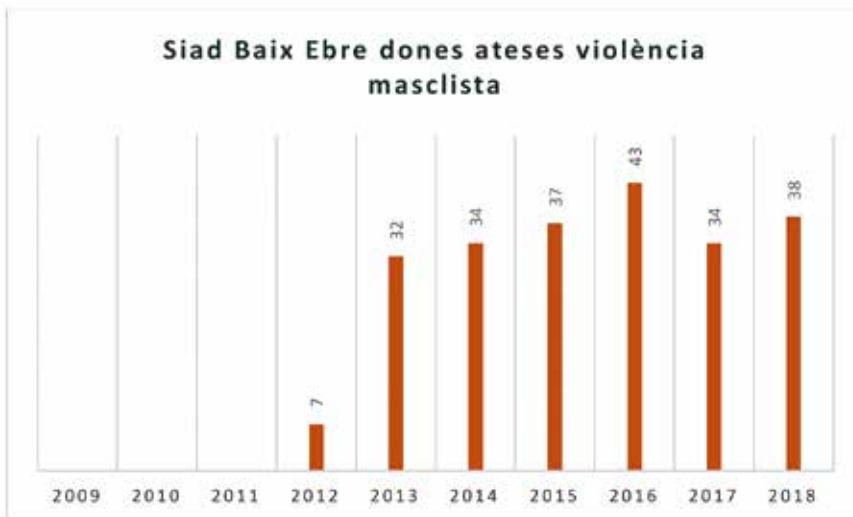
SERVEIS D'INFORMACIÓ I ATENCIÓ A LES DONES (SIAD)

Dones ateses víctimes de violència masclista Tortosa

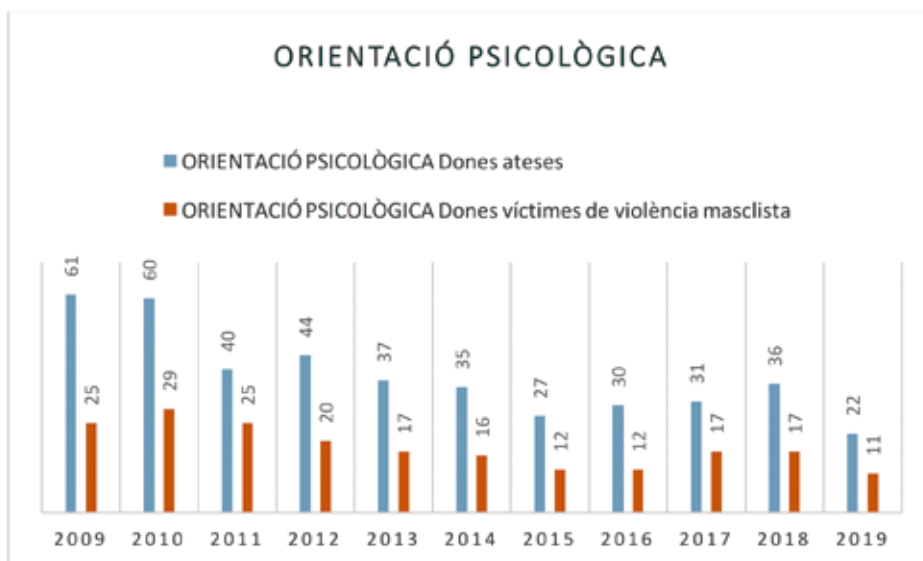
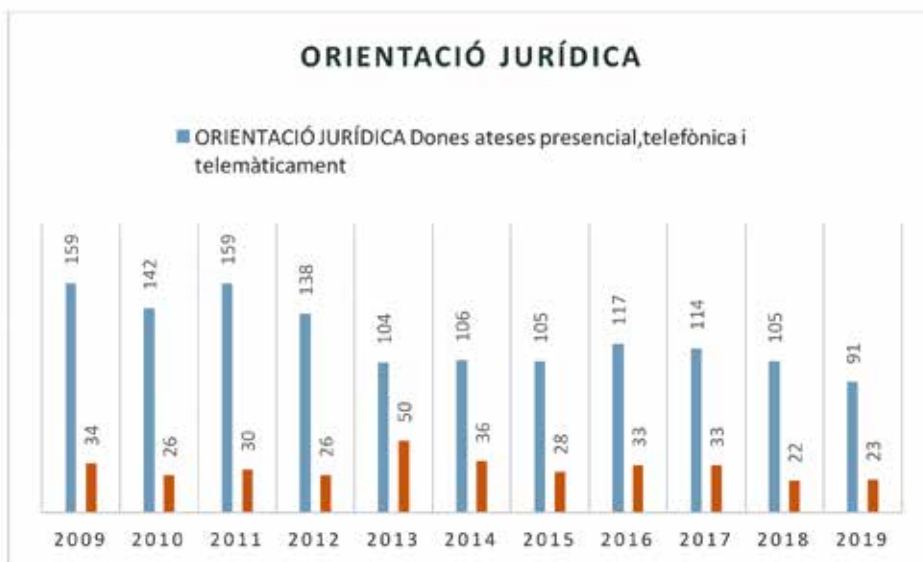

*2019 de gener a octubre

Dones ateses víctimes de violència masclista Baix Ebre

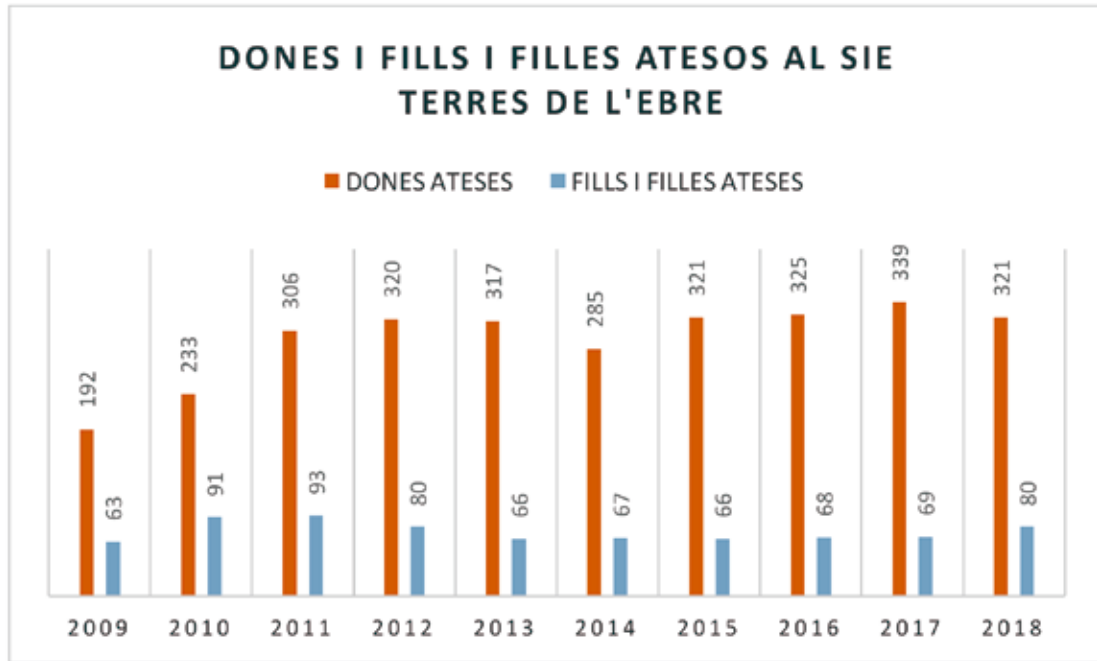

OFICINA D'ATENCIÓ A LES DONES DE L'ICD

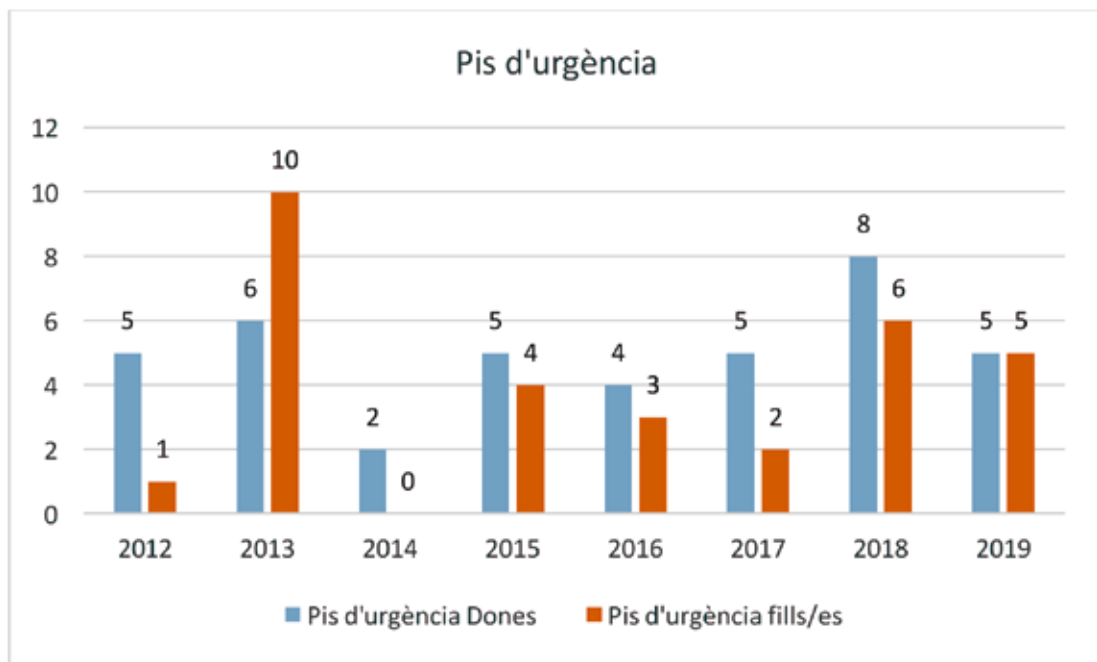

*2019 de gener a octubre

SERVEI D'INTERVENCIÓ ESPECIALITZADA (SIE)

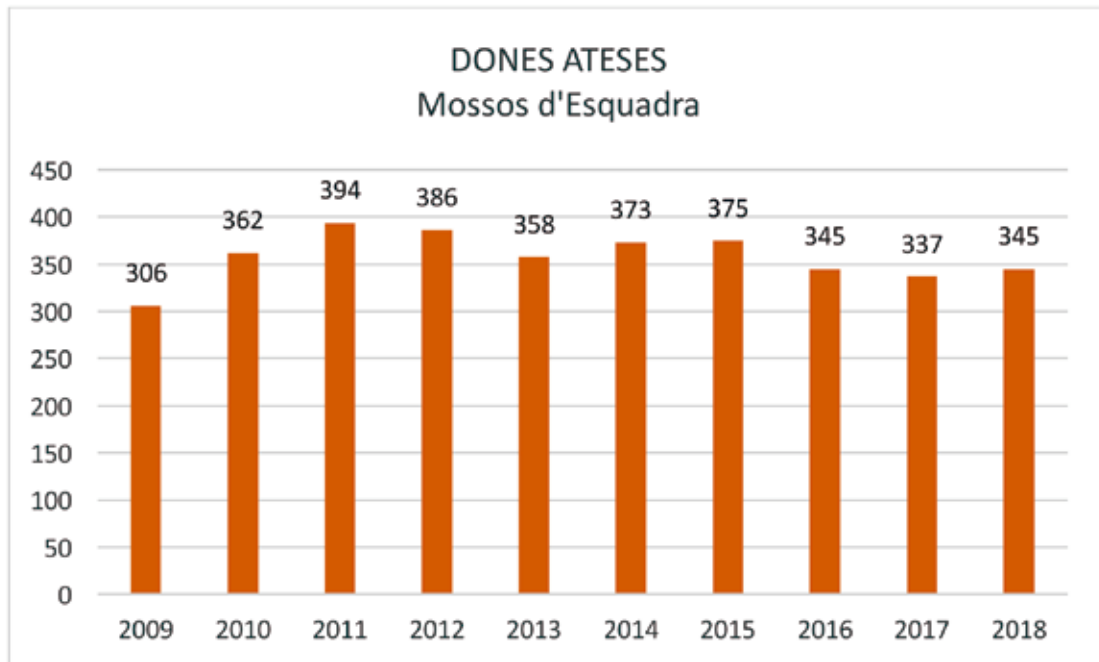

PIS D'ESTADA LIMITADA (ALLOTJAMENT D'URGÈNCIA)

*de gener a octubre de 2019

MOSSOS D'ESQUADRA

Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya

ANNEX 3: GLOSSARI

ABS: Àrea Bàsica de Salut

ASSIR: Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva

CAD: Centre d'Atenció a les Drogodependències

CAP: Centre d'Atenció primària

CSM: Centre de Salut Mental

EBAS: Equips Bàsics d'Atenció Social

GAV: Grup d'Atenció a la víctima

ICD: Institut Català de les Dones

IMLCFC: Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya

LEC: Llei d'Enjudiciament Civil

LOPJ: Llei Orgànica del Poder Judicial

MMEE: Mossos d'Esquadra

OAV: Oficina d'Atenció a la víctima

OAVD: Oficina d'Atenció a la víctima de Delicte

OTG: Oficina de Treball de la Generalitat

SAI: Servei d'Atenció integral

SIAD: Servei d'Informació i Atenció a les Dones

SIE: Servei d'Intervenció Especialitzada

SOJ: Servei d' Orientació Jurídica

ANNEX 4 DOCUMENTS SIGNATURES

Reunida la Mesa Institucional del Circuit per l'abordatge masclista a les Terres de l'Ebre, el dia 23 de gener a les 12 hores de Delegació de Delegació del Govern de les Terres de l'Ebre a Tortosa i ficar: Sala Terres de l'Ebre de l'edifici de

la Generalitat a les Terres de l'Ebre, i d'acord amb l'ordre del dia establert acorden:

Aprovar el protocol per l'abordatge masclista a les Terres de l'Ebre elaborat per la Comissió Tècnica.

Sr. Francèsc Xavier Pallarès Povill
Delegat territorial del Govern a les Terres de l'Ebre

Sra. M. Teresa Mariné i Solé
Diputada provincial a la Diputació de Tarragona

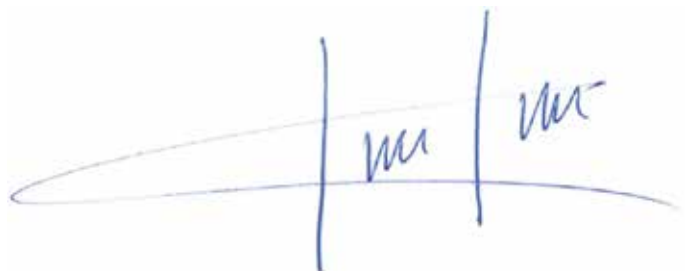
Sra. Laura Martínez Portell
Presidenta de l'Institut Català de les Dones

Il·lm. Sr. Adam Tomàs i Roiget
Alcalde d'Amposta

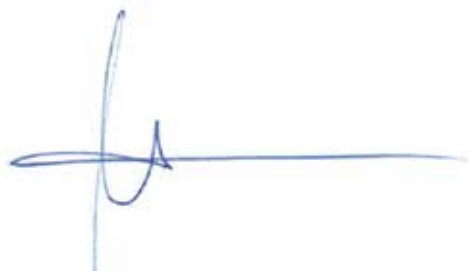
Sra. Patricia Albarellós Esteras
Fiscalia

Il·lm. Sr. Xavier Faura Sanmartín
President del Consell Comarcal del Baix Ebre

Il·lma. Sra. Meritxell Roig Pedrola
Alcaldesa de Tortosa

Il·lm. Sr. Joan Roig Castell
President del Consell Comarcal del Montsià

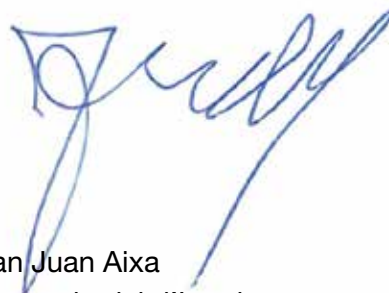
Sra. Teresa Agné Galindo
Consellera del Consell Comarcal
de la Ribera d'Ebre

Sra. Rosa Peig i Compte
Directora territorial de la Presidència

Il·lma. Sra. Neus Sanromà Samper
Presidenta del Consell Comarcal de la Terra Alta

Sr. Joan Juan Aixa
Director territorial d'Interior

Excma. Sra. Marta Martínez Gelida
Degana del Col·legi d'Advocats i Advocades
de Tortosa

Sra. Montserrat Perelló Margalef
Directora territorial d'Educació

Sra. Núria Soler Murall
Subdirectora Institut Medicina legal i Ciències
forenses de Catalunya. Terres de l'Ebre

Sra. Maria del Mar Lleixà Fortuño
Directora territorial de Salut

Sr. Vicenç Lleonart Ballesta
Intendent en cap de la Regió Policial de les
Terres de l'Ebre

Sra. Lúdia Pino Mauri
Directora territorial de Territori i Sostenibilitat

Sr. Ferran Bladé i Pujol
Director territorial de Cultura

Sr. Albert Salvadó Fernández
Director de l'Institut per al
Desenvolupament de les Terres de l'Ebre

Sra. Montserrat Ingla Torné
Directora territorial de Justícia

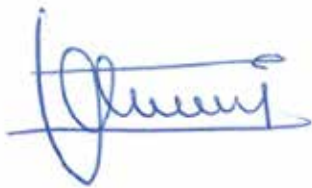
Sr. Joan Lluís Barberà Carceller
Coordinador territorial de Joventut

Sra. Mercè Miralles Guerrero
Directora territorial d'Empresa i Coneixement

Sra. Cinta Espuny Vidal
Representant territorial de l'Esport

Sra. Rosanna Fatsini i Bonilla
Directora territorial de Treball,
Afers Socials i Famílies

Sr. Josep Baubí Lasierra
President del Col·legi de Periodistes.
Demarcació Terres de l'Ebre

Sr. Joan Ferran Grau Verge
Director territorial d'Agricultura, Ramaderia,
Pesca i Alimentació

Sra. Teresa Bonet Fabra
Representant de l'Assemblea Territorial de
Dones de les Terres de l'Ebre

